

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Financování úřadu a jeho rozpočet

Jan Sakař

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jan Sakař

Provoz a ekonomika

Název práce

Financování úřadu a jeho rozpočet

Název anglicky

Office Financing and Budgeting

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je na konkrétně vybraném úřadě zhodnocení celkové finanční situace, včetně podrobné analýzy efektivity hospodaření prostřednictvím finanční analýzy. K provedení finanční analýzy budou využita interní data úřadu v podobě účetních výkazů s časovou řadou čítající minimálně 5 let z důvodu lepšího představení vývoje finanční situace úřadu.

Metodika

První část práce bude vytvořena na základě studia odborné literatury týkající se financování úřadů a veřejného financování. Nedílnou součástí bude také studium literatury a oficiálních webových zdrojů, pro podrobné představení zkoumaného úřadu. V druhé části práce, budou využívány převážně podklady pro výpočet finanční analýzy zkoumaného úřadu.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Rozpočet, analýza, financování, výkazy, zákon, hospodaření, efektivnost

Doporučené zdroje informací

- BERVIDOVÁ, L. ; VANČUROVÁ P. *Ekonomika veřejného sektoru*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008, 147 s. ISBN 978-80-213-1816-8.
- ČMEJREK, J. ; KOPŘIVA, R. *Základy veřejné správy*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3.
- PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
- PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy : územní aspekty veřejných financí*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-7187-024-2.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2097-5.
- ROSOCHATECKÁ, E. *Ekonomika podniku I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 1995. ISBN 80-213-0231-3.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel Šrédli, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Financování úřadu a jeho rozpočet" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2016

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. PhDr. Ing. Karlu Šrédlovi, za velmi cenné rady, připomínky a trpělivost při vedení této práce. Dále bych rád poděkoval zaměstnancům obecního úřadu Vysokov za poskytnuté informace. V neposlední řadě bych rád poděkoval své rodině za podporu po dobu celého studia.

Financování úřadu a jeho rozpočet

Souhrn

Diplomová práce se v teoretické části zabývá charakteristikou rozpočtové soustavy, především oblastí veřejných rozpočtů, tj. rozpočtu státního a rozpočtu krajů a obcí. V této části práce je charakterizován státní rozpočet a rozpočet obce. Státnímu rozpočtu je z hlediska rozpočtové soustavy přiřazován největší význam.

Stěžejní problematiku této práce představuje obecní rozpočet, který dále koresponduje s částí praktickou. Následně je popsána struktura příjmů a výdajů obou rozpočtů, včetně možnosti krytí vzniklého rozpočtového schodku.

V praktické části práce je analyzován rozpočet obce Vysokov, okr. Náchod. V úvodu je uvedena stručná charakteristika vybrané obce. Následuje horizontální a vertikální analýza finančních výkazů ve zjednodušeném rozsahu. Dosažené výsledky této obce jsou komparovány s výsledky sousedících obcí Studnice a Kramolna za účelem lepší vypovídající schopnosti hospodaření. Délka období, po kterou byly analyzovány finanční výkazy obcí, je od r. 2010 do r. 2014.

Na závěr praktické části byl proveden pyramidální rozklad majetku obce Vysokov v relaci k celkovému kapitálu.

Klíčová slova: rozpočet, analýza, rozvaha, výkaz zisků a ztrát, ukazatel, daně, hospodaření,

Office Financing and budgeting

Summary

The theoretical part of this thesis deals with the characteristics of budget systems, especially the areas of public budgets, i.e. the state budget and the budgets of regions and municipalities. This part of the work is characterized by many instances of various budgets and municipality budgets. The state budget in terms of budgetary system is assigned the greatest importance.

The central issue of this work is the municipal budget, which also corresponds to the practical part. Furthermore, the structure of both revenue and expenditure, including the ability to cover the resulting deficit, is discussed.

The practical part analyses the municipal budget of Vysokov, a municipality in the Náchod district. The introduction is a brief description of the selected municipality. What follow are the horizontal and vertical analyses of the financial statements in a simplified format. The achieved results are compared with the results of the neighbouring municipalities of Studnice and Kramolna for better predicative ability of management. The period over which the financial statements of the municipalities were assessed stretched 2010-2014.

In the conclusion of the practical part, a pyramid breakdown of the municipal property of Vysokov was drafted in relation to the total capital.

Keywords: budget, analysis, balance sheet, profit and loss, pointer, taxes, economy,

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	17
3.1 Rozpočtová soustava.....	17
3.1.1 Veřejné rozpočty.....	18
3.2 Státní rozpočet České republiky.....	18
3.2.1 Příjmy státního rozpočtu.....	20
3.2.1.1 Daňová soustava.....	22
3.2.2 Výdaje státního rozpočtu	29
3.2.3 Saldo státního rozpočtu.....	31
3.2.3.1 Krytí schodku státního rozpočtu.....	34
3.2.4 Státní a veřejný dluh ČR.....	42
3.2.5 Nástroje fiskální politiky	46
3.2.5.1 Expanzivní a restriktivní fiskální politika	48
3.3 Územní rozpočet	55
3.3.1 Příjmy obce	60
3.3.1.1 Daňové příjmy	61
3.3.1.2 Nedaňové příjmy	64
3.3.1.3 Přijaté dotace	67
3.3.2 Výdaje obce	71

4 Vlastní práce	75
4.1 Obec Vysokov	75
4.1.1 Rozpočet obce	77
4.2 Horizontální analýza a vertikální analýza obce Vysokov	79
4.2.1 Horizontální analýza rozvahy	79
4.2.2 Vertikální analýza rozvahy	84
4.2.3 Horizontální analýza výkazu zisků a ztrát	87
4.2.4 Vertikální analýza zisků a ztrát	88
4.3 Poměrové ukazatele finanční analýzy	93
4.3.1 Autarkie	94
4.3.2 Běžná likvidita	97
4.3.3 Ukazatel aktivity	99
4.3.3.1 Poměr dob obratu kr. pohledávek a kr. závazků	99
4.3.3.2 Ukazatele finanční samostatnosti	101
4.3.4 Ukazatelé zadluženosti	103
4.3.4.1 Dluhová služba	103
4.3.4.2 Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům	106
4.3.5 Ukazatele investičního rozvoje	107
4.3.5.1 Ukazatel opotřebení majetku	107
4.4 Analýza hospodaření s disponibilními zdroji pomocí rozkladů	109
5 Výsledky a diskuse	111
6 Závěr	114
7 Seznam použitých zdrojů	116

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozpočtová soustava České republiky	17
Obrázek 2: Daňová soustava.....	25
Obrázek 5:Lafferova křivka	38
Obrázek 6: Veřejný dluh zemí EU	45
Obrázek 7: Rozpočtový proces	59
Obrázek 8: Rozpočtové určení daní.....	62
Obrázek 9: Mapa vybraných obcí	76
Obrázek 10: Účetní schéma prodeje	90
Obrázek 11: Soubor ukazatelů finanční analýzy	94
Obrázek 12: Struktura majetku v relaci k celkovému kapitálu.....	109
Obrázek 13: Struktura majetku v relaci k celkovému kapitálu	110

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.....	20
Tabulka 2: Příklad progresivního zdanění	27
Tabulka 3: Účinky fiskální politiky	51
Tabulka 4: Běžné příjmy obce	60
Tabulka 5: Kapitálové příjmy obce	70
Tabulka 6: Výdaje obce	72
Tabulka 7: Zastupitelstvo analyzované obce	76
Tabulka 8: Aktiva obce Vysokov v tis. Kč.....	80
Tabulka 9: Horizontální analýza aktiv obce Vysokov.....	80
Tabulka 10: Pasiva obce Vysokov v tis. Kč	82

Tabulka 11: Horizontální analýza pasiv obce Vysokov	83
Tabulka 12: Vertikální analýza aktiv obce Vysokov	84
Tabulka 13: Vertikální analýza pasiv obce Vysokov	86
Tabulka 14: Náklady obce v tis. Kč.....	87
Tabulka 15: Horizontální analýza nákladů	87
Tabulka 16: Vertikální analýza nákladů	88
Tabulka 17: Výnosy obce Vysokov	89
Tabulka 18: Horizontální analýza výnosů	89
Tabulka 19: Vertikální analýza výnosů	92
Tabulka 20: Vstupní data Autarkie v tis. Kč	95
Tabulka 21: Vstupní data běžné likvidity v tis. Kč.....	97
Tabulka 22: Vstupní data poměru dob obratu v tis. Kč	100
Tabulka 23: Vstupní data finanční samostatnosti v tis. Kč.....	101
Tabulka 24: Vzorec dluhové služby	103
Tabulka 25: Vstupní data dluhové služby v tis. Kč	104
Tabulka 26: Vstupní data poměru cizího kapitálu v tis. Kč.....	106
Tabulka 27: Vstupní data koeficientu opotřebení v tis. Kč	108

Seznam grafů

Graf 1: Struktura příjmů státního rozpočtu v mld. Kč.....	21
Graf 2: Vývoj výběru daní v ČR v mld. Kč.....	28
Graf 3: Vývoj DPH v ČR	29
Graf 4: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.....	30
Graf 5: Efekt vytěsnění	40

Graf 6: Saldo státního rozpočtu v mld. Kč	41
Graf 7: Podíl veřejného dluhu na HDP	43
Graf 8: Podíl veřejného dluhu na HDP vybraných zemí	44
Graf 9: Vývoj státního dluhu České republiky	46
Graf 10: Fiskální expanze	49
Graf 11: Fiskální restrikce	50
Graf 12: Účinek fiskální expanze	52
Graf 13: Účinek fiskální expanze	53
Graf 14: Účinek fiskální expanze	54
Graf 15: Příjmy obcí v ČR v mld. Kč	73
Graf 16: Výdaje obcí v ČR v mld. Kč	74
Graf 17: Příjmy analyzované obce.....	77
Graf 18: Výdaje analyzované obce	78
Graf 19: Autarkie	95
Graf 20: Běžná likvidita.....	98
Graf 21: Poměr dob obratu	100
Graf 22: Míra finanční nezávislosti	102
Graf 23: Dluhová služba	105
Graf 24: Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům	107
Graf 25: Koeficient opotřebení	108

1 Úvod

Dle Českého statistického úřadu bylo v České republice k roku 2014 téměř 6 300 obcí. Obce mají statut samosprávně územního celku. Charakteristickým rysem obcí je tvorba vlastního rozpočtu. Při bližším zkoumání problematiky rozpočtů samosprávně územních celků lze shledat několik podobností se státním rozpočtem. Státní rozpočet a rozpočet samosprávně územní celků spadají shodně do oblasti veřejných rozpočtů. Pro veřejné rozpočty je charakteristické, že daně představují nejen nedílnou součást, ale také se podílejí značným poměrem na celkových příjmech rozpočtu. Mnoho obyvatel nejen České republiky, ale kdekoliv jinde si pokládá otázku, proč musí platit daně. Odpověď na tuto otázku je snadná. Bez výběru daní by nebyla možná existence veřejného sektoru a soukromý sektor by nedokázal zajistit obyvatelům země veškeré potřebné statky a služby. Státní rozpočet představuje pro rozpočty samosprávně územních celků nepostradatelnou podporu při plánování nákladných investičních projektů. Obce, aby mohly realizovat projekty na obnovu či rozvoj obce musejí žádat o dotační podpory. Zde se prolíná problematika analyzování rozpočtu obce. Před udělením dotačních prostředků je nezbytné, aby byl rozpočet obce analyzován, zdali splňuje veškeré dotační podmínky, které jsou stanoveny Ministerstvem financí. K analyzování jsou využívány poměrové ukazatele finanční analýzy, ale také ukazatele speciálně vytvořené pro tuto problematiku. Charakteristickými ukazateli pro tuto oblast jsou ukazatele dluhové služby, poměr cizích zdrojů na celkových aktivech, běžné likvidity apod. Jestliže dosažené výsledky analýzy rozpočtu překračují maximální stanovenou výši Ministerstvem financí, je nezbytné zahájit kooperaci mezi oběma subjekty za účelem snížení výsledných hodnot ukazatelů. V případě, že by výsledky analýzy rozpočtu dosahovaly vyšších hodnot i v budoucnu, představuje tato skutečnost pro obec značné riziko v podobně zamítnutí dotačních podpor.

Analyzování rozpočtu se nemusí provádět pouze za účelem zjištění, zdali jsou splněna veškerá kritéria pro získání dotačních podpor. Samosprávně územní celky si mohou provést analýzu svého rozpočtu za účelem přijetí příslušných opatření, která zvýší efektivnost fungování daného samosprávného celku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je charakteristika rozpočtové soustavy České republiky, zejména z hlediska veřejných rozpočtů, tj. státního a obecního rozpočtu.

Stěžejní cíl diplomové práce spočívá v analýze rozpočtu obce Vysokov v letech 2010-2014, pomocí vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy s ukazateli SIMU. Na základě dosažených výsledků je cílem zhodnocení efektivnosti hospodaření obce Vysokov.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce představuje charakteristiku veřejných rozpočtů, která byla vypracována na základě studia odborné literatury příslušného tématu.

V úvodu praktické části diplomové práce je představena obec Vysokov. Charakteristika vybrané obce je zpracována na základě dostupných informací z oficiálních webových stránek obce.

Vstupní data pro provedení analýzy rozpočtu vybrané obce jsou finanční výkazy v podobě rozvahy a výkazů zisku a ztrát, které jsou volně dostupné na internetových stránkách zřízené Ministerstvem financí. Samotná analýza rozpočtu obce je provedena v kombinaci vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy s ukazateli SIMU.

Využité vzorce v aplikační části diplomové práce:

$$\text{Horizontální analýza} = \frac{B_i(t)}{B_i(t-1)} * 100$$

$$\text{Vertikální analýza} = \frac{B_i}{\sum B_i}$$

Autarkie:

$$- \text{Autarkie} = \frac{\text{Výnosy z hlavní činnosti}}{\text{Náklady z hlavní činnosti}} * 100$$

Likvidita:

$$- \text{Běžná likvidita} = \frac{\text{Oběžná aktiva}}{\text{Krátkodobé závazky}}$$

Aktivita:

- Poměr dob obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků =

$$\frac{\frac{\text{Krátkodobé pohledávky}}{\text{Výnosy z činnosti}}}{\frac{\text{Krátkodobé závazky}}{\text{náklady z činnosti}}}$$

Financování:

- Míra finanční samostatnosti = $\frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{Celkový kapitál}} * 100$

- Dluhová služba

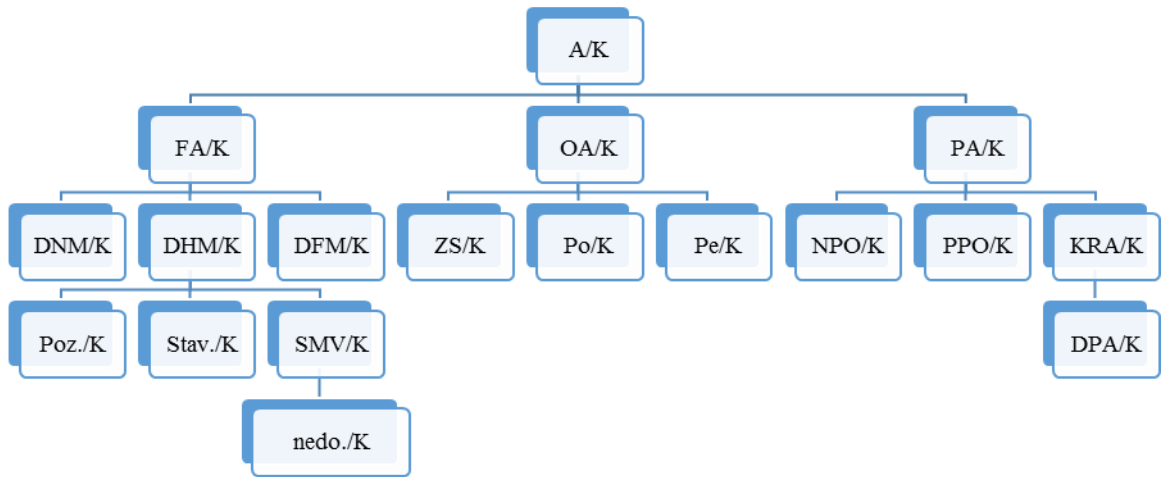
- 1) Daňové příjmy po konsolidaci
- 2) Nedaňové příjmy po konsolidaci
- 3) Přijaté dotace
- 4) Dluhová základna (součet řádků 1+2+3)
- 5) Úroky (položka 5141)
- 6) Splátky jistin a úroků (položky 8xx2 a 8xx4)
- 7) Splátky leasingu
- 8) Dluhová služba (součet řádků 5+6+7)
- 9) Ukazatel dluhové služby $\frac{\text{řádek 8}}{\text{řádek 4}}$

- Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům = $\frac{\text{Cizí kapitál}}{\text{Celková aktiva}}$

Investiční rozvoj:

- Ukazatel investičního rozvoje = $1 - \frac{\sum \text{netto cen dlouhodobého majetku}}{\sum \text{brutto cen dlouhodobého majetku}}$

Pyramidální rozklad majetku v relaci k celkovému kapitálu

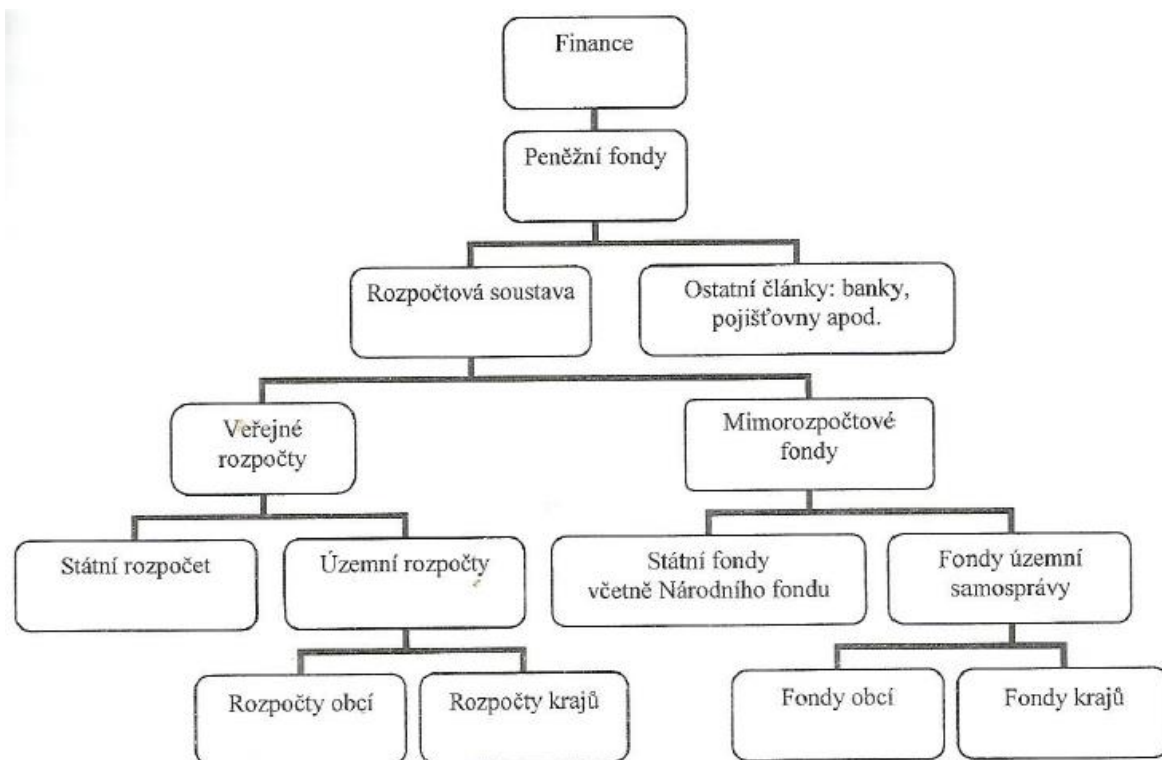

3 Teoretická východiska

3.1 Rozpočtová soustava

Rozpočtovou soustavu lze charakterizovat z různých hledisek, přičemž je nezbytně důležité zohlednit různá specifika, jako je například velikost státního útvaru, politické a územní uspořádání apod. Rozpočtovou soustavu lze charakterizovat z pohledu fondů jako soustava peněžních fondů, z pohledu institucionálního jako soustavu státních orgánů či z hlediska veřejných rozpočtů jakožto soustavu rozpočtových vztahů (Bervidová, Vančurová, 2011). Autoři Brčák a Sekerka (2010, s. 215) popisují rozpočtovou soustavu následovně: „Rozpočtová soustava je soustava veřejných rozpočtů, které představují tvorbu a použití centralizovaných peněžních fondů vládou za určité období.“. Pro lepší charakteristiku dané problematiky je níže uvedené schéma, jenž vyjadřuje rozpočtovou soustavu České republiky detailně.

Obrázek 1: Rozpočtová soustava České republiky

Zdroj: Bervidová, Vančurová, (2011 s. 75)

Tato práce bude především zaměřena na levou stranu rozpočtové soustavy tj. na veřejné rozpočty. Do této oblasti spadá státní rozpočet včetně územních rozpočtů.

3.1.1 Veřejné rozpočty

Podstatou existence veřejných rozpočtů a to nejen v České republice je financování veřejných statků. Autorky Bervidová a Vančurová (2011) člení problematiku veřejných rozpočtů dle níže uvedeného:

- Státní rozpočet
- Rozpočty organizačních složek státu (např. rozpočet ministerstva), příspěvkových organizací či samosprávních celků
- Rozpočty státních účelových fondů (např. pozemkový fond, fond životního prostředí apod.)
- Rozpočty státních pojistných fondů (např. rozpočet Všeobecné zdravotní pojišťovny)
- Rozpočty krajských a obecních úřadů

U státního zřízení, jenž odpovídá federaci je běžné, že součástí veřejných rozpočtů je federální rozpočet. Tento rozpočet je určený pro jednotlivé federativní celky. V případě státu, jenž je členem Evropské unie, jako je například Česká republika je nezbytné, aby takovýto stát byl napojen na nadnárodní rozpočty. V oblasti rozpočtové soustavy České republiky tuto funkci plní Národní fond, jenž je spravován Ministerstvem financí. Skrze tento fond lze čerpat peněžní prostředky za účelem plnění různých programů s výjimkou podpory pro rozvoj venkova. Nutno říci, že v největší váha v oblasti veřejných rozpočtů je kladena státnímu rozpočtu (Bervidová, Vančurova, 2011).

3.2 Státní rozpočet České republiky

Charakterizování státního rozpočtu je poměrně nesnadné, protože lze na tento centralizovaný peněžní fond pohlížet z pohledu právního, ekonomického či účetního. V současné době spočívá hlavní funkce státního rozpočtu v přerozdělování důchodů, přičemž autoři Slaný a Žák (1999) uvádějí níže uvedené funkce, které autorky Bervidová a Vančurová (2011) doplňují o regulační funkci.

- Stabilizační funkce
 - Cílem stabilizační funkce je dosažení stabilního ekonomického růstu, přes „zdravou“ výši inflace (tu vyhláší Česká národní banka a v současné době se nachází na úrovni okolo 2%) a vysokou zaměstnanost.
- Alokační funkce
 - Pro tuto funkci fiskální politiky je charakteristické poskytování veřejných statků v podobě základního vzdělání, ochrana obyvatel apod. prostřednictvím veřejného sektoru.
- Distribuční funkce
 - Smyslem distribuční funkce fiskální politiky je zajištění prevence proti chudobě v daném státě prostřednictvím příjmového prahu.
- Regulační funkce
 - Tato funkce se využívá v období, kdy je možné konstatovat, že se ekonomika státu nachází v nerovnovážné situaci. V tomto okamžiku je smyslem této funkce provést zásahy do soukromého sektoru jako jsou například regulace mezd, cen či podpora vyšší zaměstnanosti.

Bezpochyby je možné státní rozpočet (dále jen SR) charakterizovat jako centralizovaný peněžní fond, jenž má dvě základní strany, tj. příjmovou a výdajovou. Pro obě strany SR jsou charakteristické určité položky. Musil et al. (2008) charakterizuje příjmovou a výdajovou stranu SR dle níže uvedeného.

- Příjmové položky SR
 - Daňové příjmy (daňové příjmy představují nedílnou součást SR. Jejich podíl na celkové výši SR České republiky (dále jen ČR) se pohybuje na výši přesahující 80%).
 - Nedaňové příjmy (do nedaňových příjmů lze zahrnout například příjmy z prodeje nepotřebného státního majetku, přijaté úroky, silniční poplatky apod.).
 - Pojistné sociální zabezpečení (pro tuto příjmovou položku jsou charakteristické příjmy v podobě důchodového, zdravotního či nemocenského pojištění).

- Výdajové položky SR
 - Transferové platby (transferové platby představují výdaje, jenž mají sociální charakter či se jedná o platby v podobě subvencí, jenž jsou určeny pro podniky).
 - Vládní nákupy tj. nákupy směřující do oblasti školství, zdravotnictví apod.
 - Ostatní výdaje (např. úroky plynoucí z úvěru pro krytí státního schodku).

3.2.1 Příjmy státního rozpočtu

Základní příjmovou položkou SR jsou daně. V roce 2014 daně představovali příjem ve výši 84%. Na základě této skutečnosti lze konstatovat, že daně jsou základní příjem celkového rozpočtu státu. Výhoda daní (z pohledu SR), spočívá zejména v jejich platební povinnosti. Pokud subjekt, ať již podnikatelský či fyzická osoba, neuhradí svoji daňovou povinnost, hrozí v případě takového jednání pokuty, penále či úrok z prodlení. Vždy je stanovena výše a lhůta, do kdy musejí být daně odvedeny. Zbylých 16% příjmů do SR v roce 2014 představovaly přijaté transfery, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy (Brčák, Sekerka, 2010).

Konkrétní výše příjmů SR ve sledovaném období 2010-2014 je uvedena v níže uvedené tabulce. Veškeré údaje jsou uvedeny v řádu miliard korun se zaokrouhlením na setiny čísel.

Tabulka 1: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	863,6	890,25	912,3	922,4	952,5
Přijaté transfery	103,8	94,3	103,9	128,03	134,4
Nedaňové příjmy	30,01	26	32,5	35,6	41,96
Kapitálové příjmy	2,72	2,31	2,68	5,9	4,9

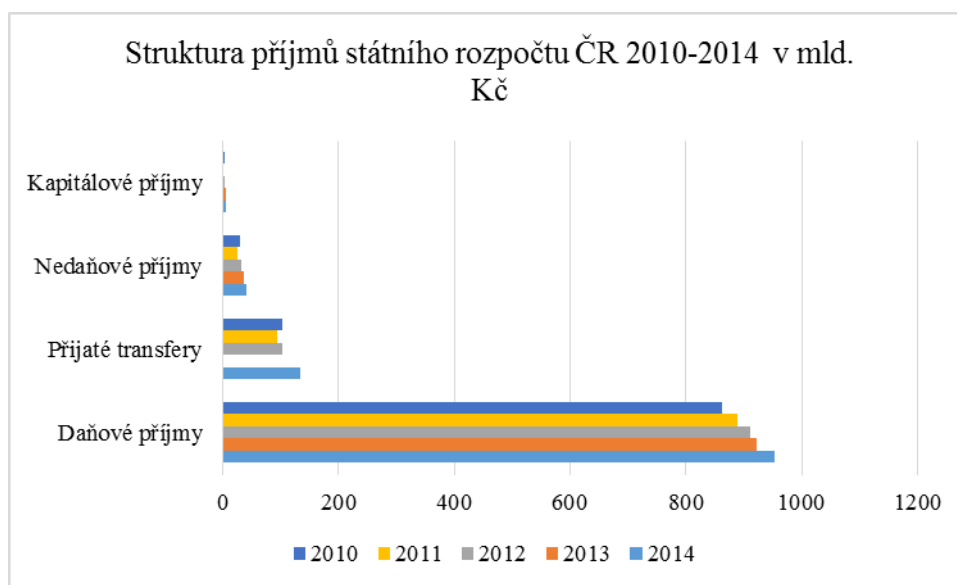
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Monitor.stanipokladna.cz

Z výše uvedené tabulky je patrné, že ve sledovaném období docházelo téměř ve všech oblastech příjmové strany SR k navyšování předešlého stavu. Tuto skutečnost lze posuzovat velmi pozitivně, protože docházelo k navyšování celkových příjmů SR.

Na níže uvedeném grafu je uvedena procentuální struktura jednotlivých příjmových položek pro rok 2014. Jak je z grafu patrné, daně jsou nedílnou součástí SR.

Příjmová položka daní je v současné době na politické scéně velmi diskutované téma, protože současný ministr financí pan Babiš, má v plánu zavést pro podnikatele elektronické pokladny. Jejich cílem by mělo být zamezení daňových úniků. Daňové příjmy se mají podle prvotních prognóz navýšit okolo 18 mld. Kč ročně.

Graf 1: Struktura příjmů státního rozpočtu v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle monitor.statnipokladna.cz

Výše uvedený graf vyjadřuje strukturu příjmů SR České republiky. Daňové příjmy plynou z odvodu daní všech daňových subjektů. Jedná se o velmi širokou problematiku, která bude níže stručně charakterizována. Přijaté transfery lze dělit z hlediska příjmů do SR na přijaté transfery investiční a neinvestiční. Kapitálové příjmy, jenž tvoří nejmenší část příjmů SR, jsou například příjmy plynoucí z prodeje emisních povolenek. Jedná se část rozpočtu, která nepřesahuje výši 1%. Poslední část struktury SR představují nedaňové příjmy. Nedaňové příjmy rozděluje MF (2015) na níže uvedené:

- Příjmy z vlastní činnosti (např. výnosy z finančního majetku)
- Přijaté sankční poplatky
- Přijaté splátky za zapůjčené prostředky
- Apod.

3.2.1.1 Daňová soustava

Daně jsou nedílnou součástí příjmů do veřejných rozpočtu. Daň lze definovat následujícím způsobem: *„Daň je povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. převod nemovitosti). (Březina, 2005, s. 4).*

Funkce daní

Autoři Březina (2005); Kukalová et al. (2015), rozdělují funkce daní do níže uvedeného:

- **Fiskální funkce:** Jedná se o nejstarší a nejdůležitější funkci daní. Díky této funkci se plní veřejné rozpočty peněžními prostředky. V ČR tato funkce naplní SR až do výše 84%.
- **Alokační funkce:** Tato funkce se uplatňuje tehdy, jestliže dochází z důvodu vlivu trhu k neefektivnosti rozdělení vládních zdrojů.
- **Redistribuční funkce:** Smyslem této funkce je, že se od bohatších jedinců přesune určitá výše důchodů a bohatství k jedincům chudším. Zdroje se přesouvají mezi fyzickými osobami za účelem podpory chudších vrstev obyvatel, kteří považují současný stav rozdělení bohatství za nespravedlivý. Jinak řečeno, tím, že se více vybírají daně od bohatších se mohou následně skrze transferů zvyšovat příjmy chudších vrstev obyvatel. Na druhou stranu, zdanění by mělo být v každém státě nastavené takovým způsobem, kdy jsou důchody rozdělovány tak, že je bude společnost považovat za správné a spravedlivé.

- **Stabilizační funkce:** Tato funkce by měla minimalizovat cyklické výkyvy v ekonomice za účelem udržení dostatečné cenové stability a zaměstnanosti. Stabilizační funkce daní často odbornou komunitou diskutována a má také své odpůrce, kteří ji zcela zpochybňují.

Subjekt daně

Aby bylo možné nadále rozvíjet problematiku daní, je nezbytně důležité charakterizovat základní pojmy daňové problematiky. Kukulová et al. (2015) charakterizují subjekty daně dle níže uvedeného:

- **Poplatníka** daně představuje fyzická či právnická osoba, která vlastní majetek nebo jejíž úkony jsou podle zákona dani podrobeny. V případě daně z příjmu fyzických osob (DPFO) se poplatník daně rozlišuje na daňového rezidenta a nerezidenta.
 - Daňový rezident je osoba bydlící na území ČR. Podle zákona o daních z příjmů se za daňového rezidenta považuje také osoba, která se na se na území ČR obvykle zdržuje, tzn. nejméně 183 dní z kalendářního roku.
 - Daňový nerezident je podle zákona o dani z příjmu osoba, která nemá na území ČR trvalý pobyt, zdržuje se na území ČR méně než 183 dní anebo se může jednat o osobu, která se na území ČR zdržuje více jak 183 dní kalendářního roku, jak stanovuje zákon, ale pouze za účelem studia či léčení.
- **Plátcem** daně je fyzická či právnická osoba, která na základě své odpovědnosti daň za svůj majetek vypočte, vybere a odvede do SR prostřednictvím finančního úřadu v místě působnosti.

Daňové sankce

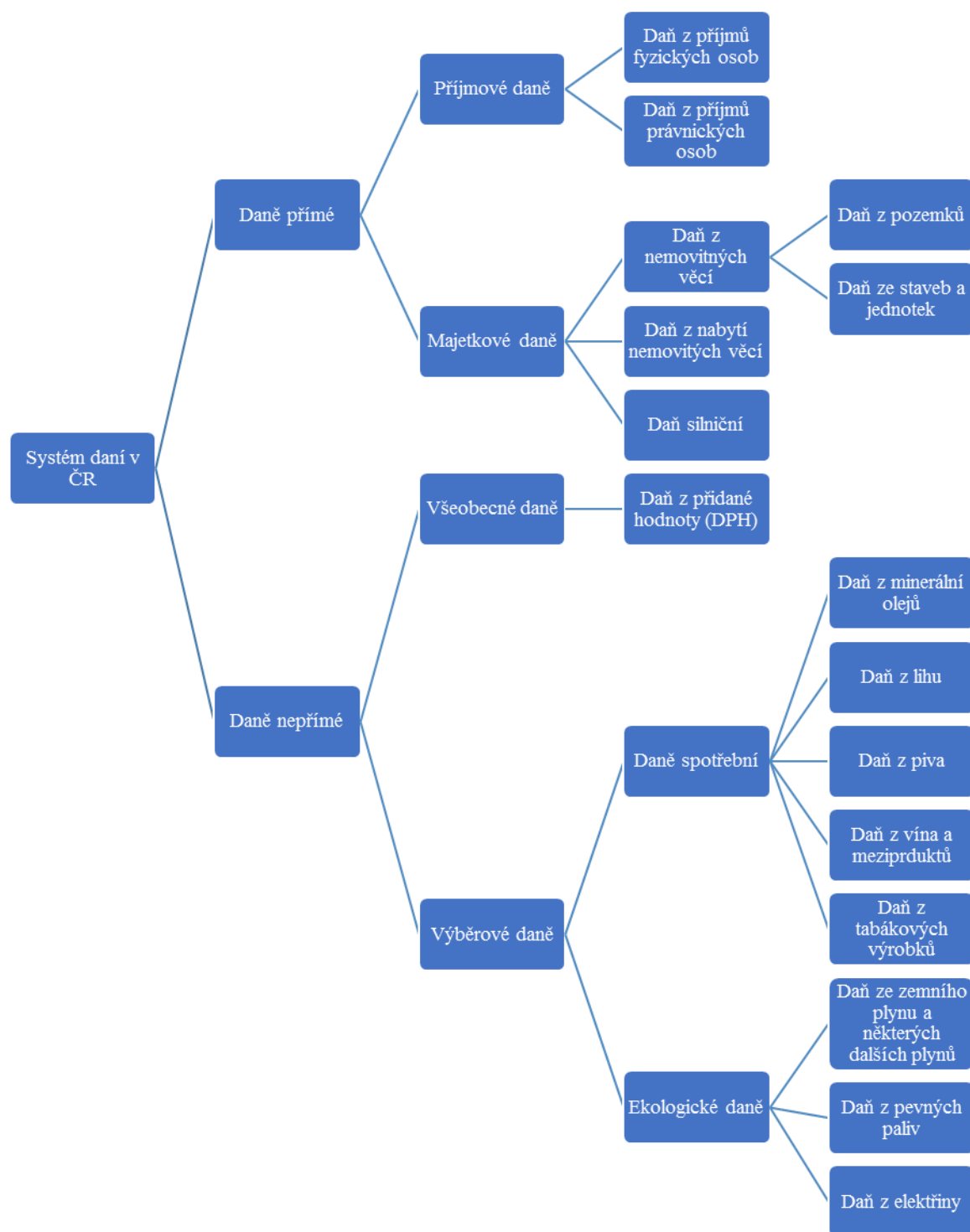
Daňové sankce hrozí daňovému subjektu v případě porušení daňových pravidel, jenž jsou stanoveny daňovými zákony. Daňové zákony zcela jasně určují, do kdy mají být veškeré daně odvedeny do SR a také jakým způsobem mají být vyměřeny. V případě porušení těchto termínů či nesprávné výši odvedené daně hrozí daňovému subjektu finanční sankce. Samostatnou kapitolou jsou daňové úniky, které mohou vést až k trestnímu stíhání daňového subjektu.

Daňové určení

Daňové určení spočívá především ve směru, kam jsou odváděny daňové výnosy. Daně se poté rozdělují podle Kukalové et al. (2015) do třech základních skupin:

- Daně státní
 - Výnosy těchto daní směřují přímo do SR. V ČR jsou daně nedílnou součástí příjmové stránky SR. V roce 2014 činily až 84% výše celkových příjmů. Pro státní daně je charakteristické, že se ukládají na centrální úrovni (tzn. do SR), ale také, že se na centrální úrovni rozhoduje o jejich výši.
- Daně svěřené
 - Tyto daně nejsou odváděny do SR, nýbrž do místních rozpočtů. O jejich výši je vždy rozhodováno na centrální úrovni.
- Daně místní
 - Jedná se o velmi specifickou skupinu daní. Pro tyto daně je charakteristické, že jsou odváděny do místní rozpočtů, stejně jako v předchozím případě, ale o jejich výši se rozhoduje na regionální úrovni. Místní daně v podmínkách systému daní v ČR nejsou uplatňovány.

Obrázek 2: Daňová soustava

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Kukalová et al. 2015, s. 18)

Výše uvedené schéma představuje systému daní, jenž je uplatňován v podmínkách ekonomiky ČR. Jak již bylo výše zmíněno, daně představují největší podíl na příjmové stránce nejen SR, ale také jsou nedílnou součástí příjmů samosprávně územních celků.

Přímé daně

Daně, jenž jsou do SR odváděny z příjmů či z majetku, se nazývají daněmi přímými. Tyto daně jsou odváděny do veřejných rozpočtů prostřednictvím jednotlivců, tzn. FO či firem. Přímé daně jsou nepřevoditelné na jiný subjekt. Poplatník je zde současně i plátcem daně a je povinen vždy daň uhradit ze svého důchodu. Přímé daně jsou vypočítávány z předmětu daně a poplatníkovi daně vzniká povinnost daň odvést (Březina, 2005).

Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou zejména ty daně, které jsou odváděny ze spotřeby a cla. Rozdíl od přímých daní spočívá také v možné převoditelnosti daňového břemene na jiný subjekt. Pro tento druh daní je charakteristické zejména „nepřímé“ uvalení na majek či služby, jenž jsou jednotlivci využívány. Jednoduše řečeno, plátce daně daň vyměří a odvede. Daňová povinnost neleží pouze na bedrech plátce daně, neboť tato povinnost je přesunuta na poplatníka daně. Ten nemusí být vůbec znám. Příkladem může být spotřební zboží, kdy daň vyměří prodejce, jakožto plátce daně, ale daň odvede poplatník, který je v tomto případě zákazník (Březina, 2005).

Příjmové daně

Příjmové daně jsou podle systému daní, jenž je uplatňován v ČR, členěny na daň z příjmů fyzických osob (dále jen DPFO) a daň z příjmů právnických osob (dále jen DPPO).

Daně lineární, progresivní a degresivní.

Jurečka (2010) rozlišuje z hlediska účinku daní na daňové subjekty níže uvedené rozdělení:

- Lineárně daň je charakteristická neměnností jejich podílu na důchodu daňového subjektu. Výše důchodu se může měnit, ale lineární daně budou stále představovat stejný podíl, tzn. výše daňové sazby bude neměnná.
- Progresivní daň se mění na základě výše příjmu. Jinými slovy, čím vyšší příjem, tím vyšší je daňová sazba. Tuto problematiku vystihuje níže uvedený příklad.

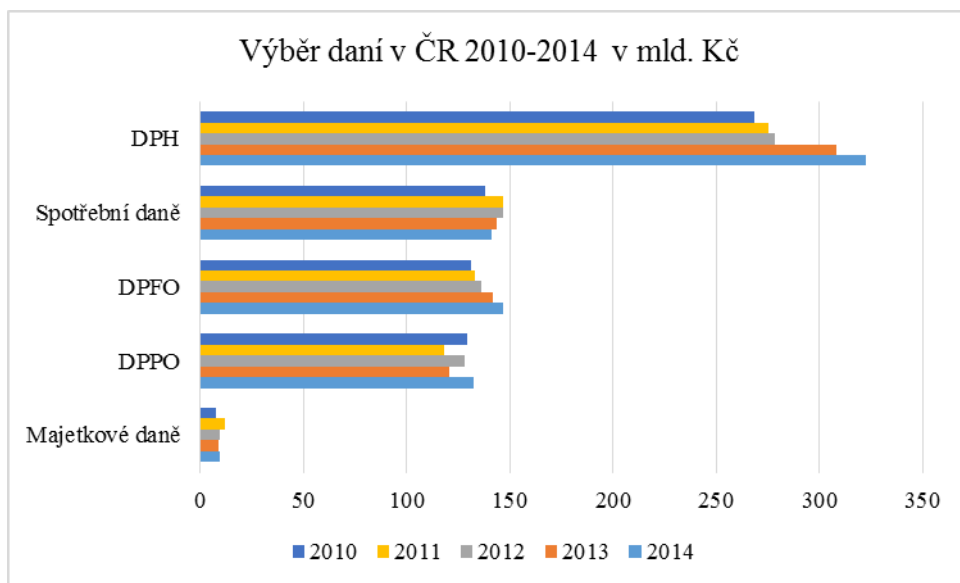
Tabulka 2: Příklad progresivního zdanění

Peněžní důchod	15 000 Kč	25 000 Kč	35 000 Kč	45 000 Kč
Výše daňové sazby	10 %	15 %	20 %	25 %
Odvedená částka	1 500 Kč	3 750 Kč	7 000 Kč	11 250 Kč

Zdroj: Vlastní Zpracování

- Degresivní daň je přesným opakem výše uvedeného příkladu. Čím vyšší je peněžní důchod, tím nižší je zdanění. Je tedy zřejmé, že domácnosti s nižším příjmem zaplatí na daní více než ty, které mají příjem vyšší. Nutno dodat, že v současné době je velmi obtížné nalézt daňový systém, kde by se ryzí princip degresivní daně uplatňoval. Na druhou stranu určité prvky degresivní daně lze v praxi bez potíže nalézt. Příkladem mohou být dvě domácnosti. Jedna s nižším důchodem a druhá s vyšším. Obě tyto domácnosti koupí například kilo pomerančů, kde je uplatňována daňová sazba ve výši 15%. Daň, kterou obě domácnosti zaplatily, je sice stejná, ale v poměru k důchodu obou domácností je zřejmé, že ta s nižším důchodem odvedla do SR v poměru k příjmu větší část, než ta druhá.

Graf 2: Vývoj výběru daní v ČR v mld. Kč

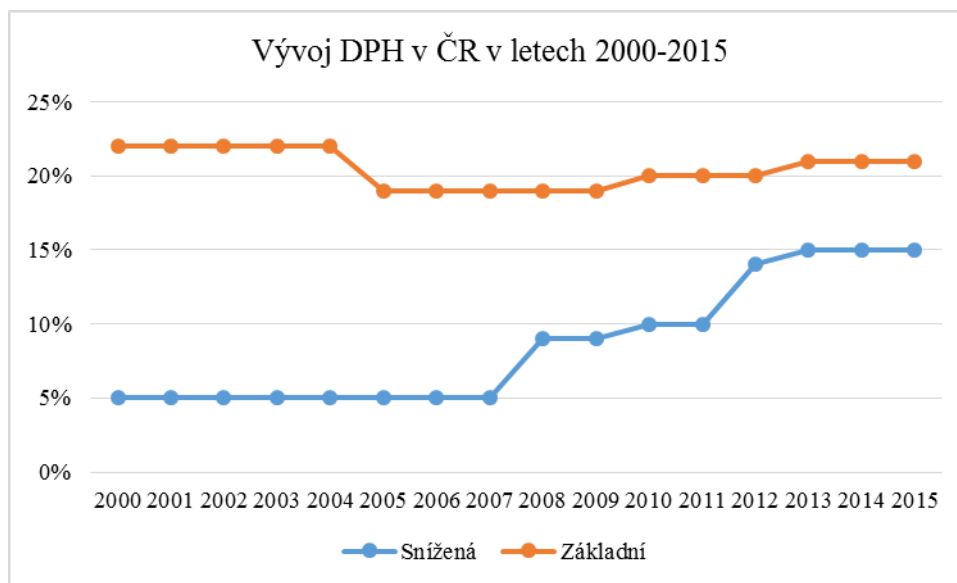

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MFČR

Výše uvedený graf vyjadřuje, jak se ve sledovaném období tj. mezi lety 2010-2014 v ČR vyvíjely výběry jednotlivých daní, jenž jsou charakterizovány v předchozích kapitolách. Jak je z grafu patrné, DPH představuje nejvýznamnější příjmovou daňovou položku z hlediska daňové soustavy. Důvodem, proč jsou výběry DPH z hlediska příjmů do SR tak vysoké, je prostý. Jak bylo uvedeno v charakteristice o DPH, její největší výhodou z hlediska daňových příjmů je velmi malá možnost uniknutí této daně. Kdykoliv si půjde spotřebitel koupit jakékoliv zboží či službu, musí zaplatit určitou výši DPH.

Níže uvedený graf vyjadřuje, jak se mezi lety 2000 až 2015 vyvíjela výše DPH v ČR. Jak je z grafu ihned patrné, obě sazby mají v současné době rostoucí tendenci vývoje. Tato skutečnost je jedním z důvodů, proč jsou příjmy z hlediska DPH do SR o tolik vysoké, oproti ostatním daním. Snížené sazby DPH se ve sledovaném období ztrojnásobily, tj. z původní výše 5 % na současných 15%. Základní sazba DPH ve sledovaném období, podobnou změnu nepodstoupila. V současné době se její výše pohybuje na nižší úrovni než, na počátku sledovaného období.

Graf 3: Vývoj DPH v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MFČR

3.2.2 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje SR směřují do oblastí jako je školství, zdravotnictví, kultura, věda a výzkum, obrana státu apod. Výdaje lze rozdělit na dvě základní skupiny:

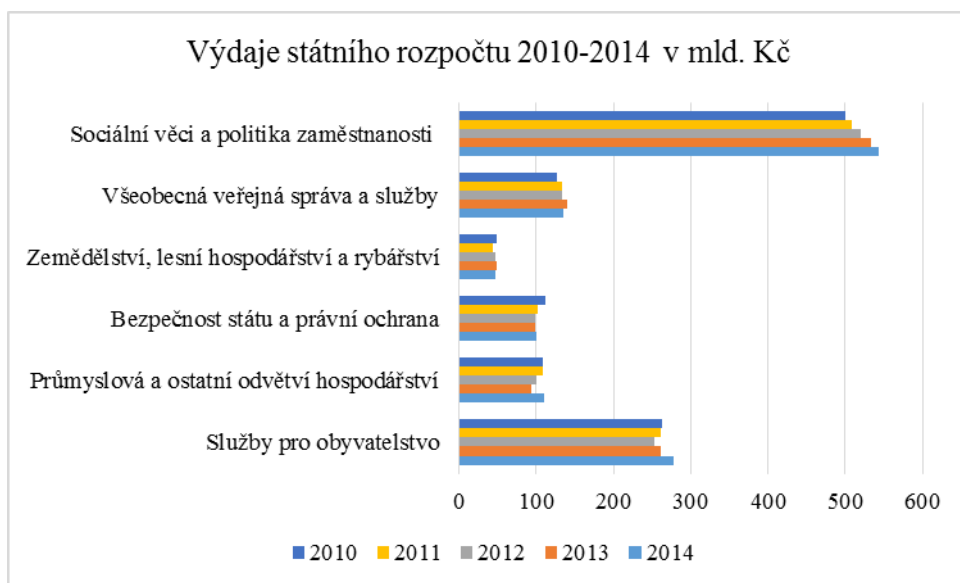
- nákup zboží a služeb
- vládní transfery

Vládní výdaje na nákup zboží a služeb jsou označovány písmenem „G“ (government expenditure on goods and services). Toto označení vládních výdajů se využívá při výpočtu hrubého domácího produktu (dále jen HDP) prostřednictvím výdajové metody. Mezi vládní výdaje lze zahrnout například nákup policejních automobilů, kancelářského vybavení pro státní správu, výstavbu silnic a dálnic apod. Z hlediska nákupu služeb lze mezi vládní výdaje zahrnout platy státních zaměstnanců, platby za pronájem budov pro státní úřad apod.

Vládními transfery jsou myšleny výdaje, za které vláda obratem nezíská žádné zboží a služby. Jedná se pouze o jednosměrné platby bez jakékoliv protihodnoty. Typickými vládními transfery mohou být výdaje podpory nezaměstnanosti, starobní důchody, příspěvky pro tělesně postižené apod.

Může se také jednat o subvence podnikům provádějící svoji podnikatelskou činnosti v oblasti zemědělství, železniční dopravy apod. Finanční prostředky na vládní transfery získává vláda skrze daňové příjmy plynoucí do SR. Pro vládní transfery je charakteristické, že příjemce neodpovídá plátcí daně. (Rusmichová, 1995; Jurečka, 2010; Brčák, Sekerka, 2010).

Graf 4: Příjmy státního rozpočtu v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Monitor.stanipokladna.cz

Na výše uvedeném grafu jsou uvedeny nejvýznamnější oblasti výdajů SR. V komparaci s výše uvedenou charakteristikou vládních výdajů a vládních transferů lze konstatovat, že největší část vládních výdajů představují výdaje, jenž jsou charakteristické pro vládní transfery. Oblast sociálních věcí a politiky zaměstnanosti představují například výdaje podpory v nezaměstnanosti, náklady na rekvalifikaci pracovníků apod. Jak je z výše uvedeného grafu patrné, téměř ve všech oblastech výdajů došlo k navýšení, přičemž největší výdajovou položkou jsou již zmíněné sociální věci a politika zaměstnanosti, která ve sledovaném období překonala hranici 0,5 bilionu korun.

3.2.3 Saldo státního rozpočtu

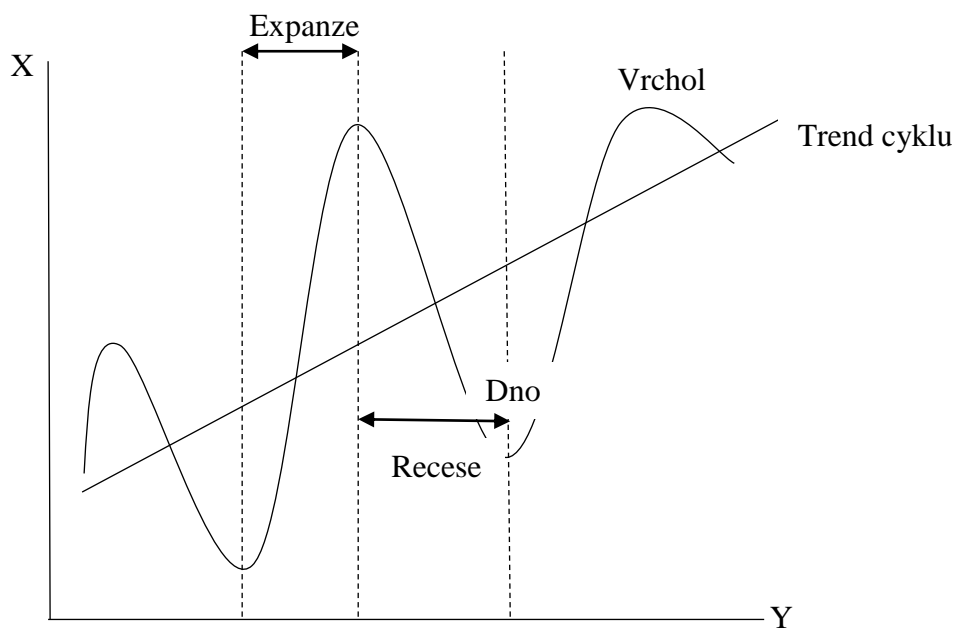
Saldo SR představuje rozdíl mezi vládními příjmy a výdaji. Samotný výsledek může být buď kladný či záporný. Jestliže se jedná o kladný výsledek, je SR přebytkový, vyjde-li rozdíl záporný, je tato situace nazývána jako deficit státního rozpočtu. Jak je z níže uvedeného grafu patné, saldo SR bylo ve všech sledovaných letech záporné. Tato skutečnost je důsledkem, že výdajová strana SR převyšuje příjmovou stranu. Nezbytně důležité je podotknout, že i když má ČR záporné saldo svého SR, tak samotná výše salda se ve sledovaných letech snižuje. Ve sledovaném období se při vývoji salda státního rozpočtu ČR musí vzít v potaz nejenom česká, ale také celosvětová ekonomická situace, protože ta měla na výši schodku SR velmi výrazný podíl.

V roce 2010 byla světová ekonomika postižena tzv. hypoteční krizí, jenž vznikla ve Spojených státech amerických. Tato krize zasáhla také ČR a velmi negativně se projevila nejen na fiskální politice, ale také na růstu HDP. Hypoteční krize vznikla z důvodu tlaku Americké vlády, aby si téměř každý občan mohl dopřát svůj „americký sen“ tzn., aby mohl mít svůj rodinný dům s velkou zahradou. Na základě této skutečnosti poskytovaly americké banky velmi rizikové hypotéky. Rizikové proto, že byly poskytovány rizikovým klientům, tj. klientům, jejichž platební schopnost na splacení úvěru byla velmi špatná. Americké banky následně vytvářely tzv. finanční deriváty, což je finanční produkt, založený na jiném finančním produktu, od něhož se odvíjí cena. Ratingové společnosti dávaly těmto finančním derivátům velmi dobré známky například AAA, což by mělo znamenat, že se jedná zcela o bezrizikový finanční derivát. Nutno podotknout, že ratingové společnosti byly vlastněny americkými bankami. Finanční deriváty byly tvořeny rizikovými hypotékami a na světovém finančním trhu je nakupovaly i evropské banky, čímž se dostala krize na území Evropy. Samozřejmě s přispěním vysoké integrace světového finančního trhu. Následovalo zamrznutí bankovního systému v USA a vznik globální ekonomické krize.

Deficit SR je rozdělován podle vzniku na cyklický či strukturální. Cyklický deficit lze charakterizovat jakožto deficit SR, který vzniká z důvodu ekonomického cyklu. V době ekonomického růstu by mělo docházet k vytváření určitých přebytků, které by měly formu „rezerv“, jenž by se využily v období recese. Z dlouhodobého hlediska nepředstavuje cyklický deficit SR pro ekonomiku státu nějakou hrozbu.

Jestliže dochází pravidelně vyrovnávání deficitu přebytkem, je vůči ekonomice neutrální. Pro průběh hospodářského cyklu je charakteristický níže uvedený graf (Brčák, Sekerka, 2010).

Obrázek 3: Hospodářský cyklus

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Brčák, Sekerka, 2010, s. 279)

Vysvětlivky:

- X = Reálné HDP
- Y = Čas
- Recese

➤ Recese představuje charakteristickou fází hospodářského cyklu, jenž vždy vzniká po vrcholu neboli okamžiku, kdy končí fáze expanze. Za období recese lze označit takové období, kdy minimálně dvě čtvrtletí po sobě klesá reálné HDP. Jedná se o období, které má pro ekonomiku státu velmi negativní účinky. Klesají domácí i zahraniční investice, roste nezaměstnanost, vyšší počet krachu podniků apod. Pro recesy je charakteristické, že domácnosti omezují svoji poptávku po zboží a službách a bojí se o své zaměstnání.

Jednoduše řečeno, firmy a domácnosti začínají šetřit. V období recese se může dostat skutečný produkt pod potencionální. Ekonomika státu klesá až na bod deprese (Brčák, Sekerka, 2010).

- Dno

➤ Dno představuje nejnižší bod hospodářského cyklu v daném období. Jedná se o okamžik, kdy končí recese, a začíná expanze ekonomiky. Ty firmy, které období recese přežily, se dostávají se svojí nabídkou do souladu s poptávkou a mohou hledat nové možnosti svých aktivit, tj. zajištění si růstu. Z hlediska firem je nezbytně důležité zachytit nové impulsy poptávky. Při růstu firem se opět zvedá zaměstnanost, tzn. domácnosti mají vyšší příjem, který využijí na nákup zboží a služeb. V rámci celé ekonomiky dochází k expanzi. V období dna hospodářského cyklu se skutečný produkt nachází pod potencionálním produktem a ekonomika nedosahuje svých produkčních možností z důvodu nízkého využití svých výrobních faktorů (Brčák, Sekerka, 2010).

- Expanze

➤ Pro období expanze je charakteristické, že dochází k růstu ekonomické aktivity. Roste zaměstnanost, domácí i zahraniční investice, poptávka a spotřeba obyvatel. S rostoucí zaměstnaností, potřebou apod. získává stát vyšší příjmy na daních, tzn. rostou příjmy do SR. Jedná se období, kdy se daří domácnostem i firmám v podobě vyšších příjmů či zisků. V tomto období začínají firmy vyrábět větší objem produkce, které již neodpovídá poptávce tzn. poptávka je nižší než nabídka. Na základě této skutečnosti dochází k bodu vrcholu (Brčák, Sekerka, 2010).

- Vrchol

➤ V rámci hospodářského cyklu se jedná o okamžik, kdy končí expanze a opět začíná recese ekonomiky. Dochází k tzv. přehřátí ekonomiky, tzn. firmy vyrábějí takové množství produkce, které již strana poptávky nedokáže absorbovat. Dochází k najímání pracovních sil ze zahraničí. Skutečný produkt přesahuje nad potencionálním produktem (Brčák, Sekerka, 2010).

Strukturální deficit lze charakterizovat jakožto deficit, který má dlouhodobě negativní dopad. Jedná se o deficit, jenž představuje odsun finančních problémů do budoucna, což zapříčiňuje prohloubení finančních problémů země. Vznik je zapříčiněn „rozdílem mezi vládními příjmy a výdaji za podmínek, kdy ekonomika je nebo by byla na úrovni potenciálního produktu a plné zaměstnanosti“ (Jurečka, 2010, s. 206).

Strukturální deficit způsobuje snížení až téměř vytěsnění soukromých investic, zvýšení měnové inflace, včetně úrokových sazeb a pokles zaměstnanosti. Pro strukturální deficit je charakteristické, že výdaje dlouhodobě převyšují příjmy SR. Stát je pak nucen na pokrytí schodku vypůjčit si potřebnou likviditu na finančním trhu ve formě operací na volném trhu. Na základě této skutečnosti vzniká stání dluh. Mezi charakteristické role pro centrální banku je realizování měnové politiky. Součástí této funkce je také emitování státních cenných papírů pro krytí státního schodku. Jestliže by došlo ke krytí schodku státního rozpočtu prostřednictvím nové emise peněz, měla by tato skutečnost velmi negativní vliv na ekonomiku státu. Zejména v podobě rostoucí cenové hladiny neboli rostoucí inflace. Jednoduše řečeno, cyklický deficit závisí na ekonomickém cyklu, od něhož se vyvíjejí výdaje a příjmy SR, zatímco strukturální deficit, vzniká na základě vědomého formování fiskální politiky vládou dané země (Brčák, Sekerka, 2010; Jurečka, 2010).

3.2.3.1 Krytí schodku státního rozpočtu

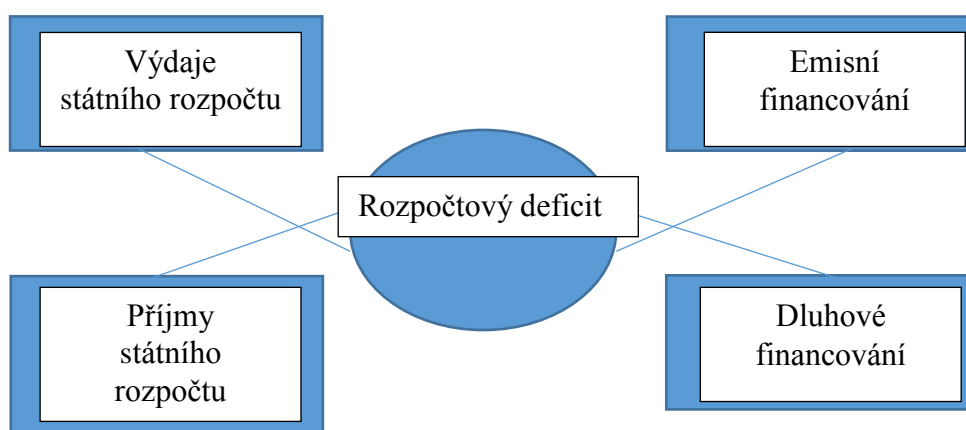
Mezi klasické možnosti krytí deficitu SR patří podle Slaného a Žáka (1999) zejména:

- Peněžní krytí = „Transformace rozpočtového deficitu do nárůstu monetární báze“ (Žák, Slaný, 1999, s. 93)
- Dluhové krytí = u dluhového krytí dochází podobně jako u peněžního krytí k transformaci rozpočtového deficitu. Tato skutečnost má vliv na objem emitovaných vládních obligací, proto je nezbytné nutné dluhové krytí deficitu SR rozlišit na:

- monetizaci dluhu
- zahraniční úvěr
- emise vládních dluhopisů

Mezi další možnosti, jak lze snížit deficit SR je například prodej státního majetku. Níže uvedené schéma vyjadřuje, jak vzniká deficit SR s následnými nejvyužívanějšími možnostmi jeho financování. Levá strana představuje obě strany SR. Jestliže dojde k situaci, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy, dochází ke schodku, tzn. je nutné financování, jenž je reprezentováno pravou stranou schématu.

Obrázek 4: Financování deficitu SR

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Pichaničová et al. 1999, s. 124)

Monetizace deficitu

Pro monetizaci deficitu SR je charakteristické, že dochází ke spolupráci mezi vládou a její centrální bankou. Ze strany vlády může dojít buď k akceptaci přímého úvěru od centrální banky na krytí rozpočtového deficitu, nebo může dojít k obchodu s vládními cennými papíry mezi oběma stranami. Centrální banka může kopit státní dluhopisy. Likviditu, kterou získá vláda prostřednictvím tohoto obchodu, využije pro krytí rozpočtového deficitu. Důležité je zmínit, že tento druh financování deficitu SR způsobuje negativní monetární důsledky. V některých zemích světa je tato praktika výrazně omezena či dokonce zcela zakázána. Pokud je v zemi emisní financování deficitu zakázáno, centrální banka nesmí přímo úvěrovat vládu za účelem snížení deficitu, ale může nakoupit vládní cenné papíry na sekundárním trhu. V tomto případě se již nejedná o přímě úvěrování deficitu, ale o tzv. monetizaci deficitu. Nevětší nevýhodou emisního financování deficitu je v navyšování monetární báze.

Monetární bázi tvoří hotovost a bankovní rezervy a její navyšování má negativní makroekonomické účinky v podobě pohybu úrovně cenové hladiny či úrokových měr. Vždy je nezbytně důležité, aby růst množství peněz v ekonomice bylo úměrné s ekonomickým růstem. Pokud je růst množství peněz vyšší, než růst ekonomiky, jedná se o tzv. inflační daň. Jestliže dojde k souladu, jedná se o tzv. „seignorage“. Na základě této skutečnosti je zcela pochopitelné, aby o tom, jak bude financován rozpočtový deficit, nerozhodovala sama vláda, ale centrální banka vyznačující se svou nezávislostí na vládě, jenž přebírá plnou zodpovědnost za cenovou stabilitu v oblasti, kde působí (Žák, Slaný, 1999)

Úvěr ze zahraničí

Jednou z možností řešení, jak lze snížit rozpočtový deficit je využití zahraničního úvěru. Tato možnost má své výhody a nevýhody. Mezi nevýhody spadá určitá závislost země vůči svému zahraničnímu věřiteli. Další nevýhodou je, že úrok, který je spjatý s přijatým úvěrem, představuje odliv určité výše hodnoty, jenž byla vytvořena v domácích podmínkách do zahraničí. Na druhou stranu využití zahraničního úvěru představuje nižší tlak na zvýšení úrokové míry, čímž její výše zůstává na nízké úrovni (Jurečka, 2010).

Emise vládních cenných papírů

Jednou z možností, jak lze snížit rozpočtový deficit, je emise neboli prodej státních dluhopisů. Vláda může získat dodatečné finanční prostředky pro krytí deficitu z prodeje státních dluhopisů na finančním trhu. Finanční trh je tvořen volnými peněžními prostředky, jenž vznikly v ekonomice daného státu, tj. jedná se o volné peněžní prostředky domácností a firem. Nezbytně důležité je rozdělení státních dluhopisů, jenž jsou vládou využívány pro krytí rozpočtového deficitu. Pichaničová et al. (1999) rozděluje dle níže uvedeného:

- státní pokladniční poukázka (představuje krátkodobý dluhopis, jehož splatnost je nižší než jeden rok)
- dluhopisy se splatností do 10 let
- dluhopisy se splatností nad 10 let

Největšími zájemci o státní dluhopisy bývají zpravidla banky či jiné podobné finanční instituce. Pro tyto subjekty je charakteristické, že disponují dostatečně velkým objemem likvidity pro nákup státních dluhopisů, neboť samotný prodej se zpravidla pohybuje v řádech desítek milionů korun. Z tohoto důvodu je pro drobné investory v podobě obyvatel státu velmi složité se tohoto druhu obchodu účastnit.

Tato skutečnost neplatí pro povodňové dluhopisy emitované vládou. Jestliže v jakémkoliv státě dojde k rozpočtovému deficitu, je nezbytně nutné, aby tamní vláda byla připravena rozšířit finanční prostor, kde může získat finanční prostředky pro snížení rozpočtového deficitu. Jednou z možností jsou dluhopisy pro obyvatelstvo neboli pro domácnosti daného státu. Domácnosti poté mohou se státními dluhopisy obchodovat na sekundárním kapitálovém trhu. Po státních dluhopisech bývá často vysoká poptávka, protože stát je považován za spolehlivého dlužníka. Tato metoda pro snižování deficitu SR je ze všech metod nejvíce využívaná. Nutno podotknout, že se jedná také o celkem finančně náročnou metodu, neboť při prodeji státních dluhopisů musí být po určité době splacen nejen vklad věřitele, tj. nominální hodnota dluhopisu, ale také úrok (Jurečka, 2010; Žák, Slaný, 1999).

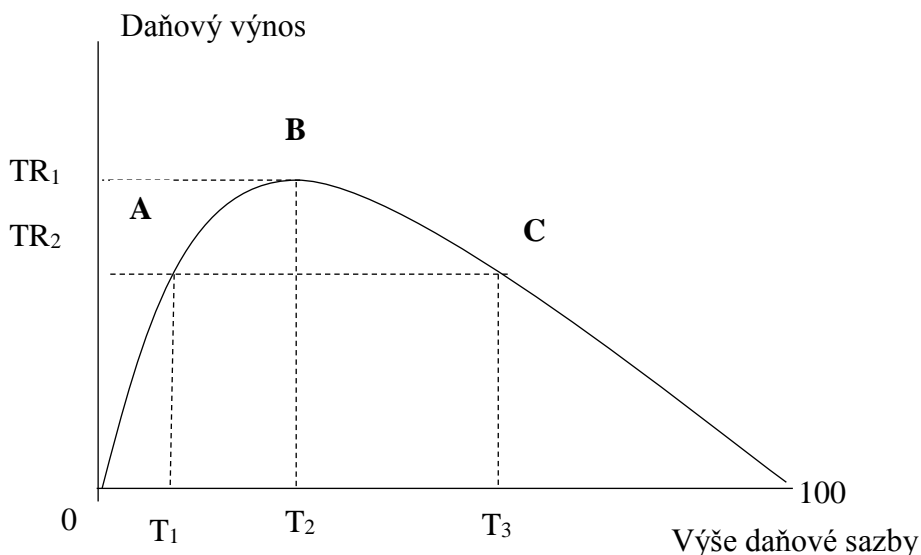
Zvýšení daní

Toto opatření je velice nepopulární. Pro vládu představuje nižší možnosti opětovného zvolení v nadcházejícím volební období. Zvýšení daní představuje také velmi náročný legislativní proces, který má negativní důsledky z hlediska spotřeby obyvatel. Zvýšením daní se stávají statky a služby dražšími a obyvatelé proto snižují svoji spotřebu. (Jurečka, 2010).

Lafferova křivka

Lafferova křivka vyjadřuje vztah mezi výší daňové sazby a výnosy plynoucí z daňových odvodů.

Obrázek 5: Lafferova křivka

Zdroj: Vlastní zpracování (Jurečka, 2010, s. 202).

Výše daňové sazby, jenž se nachází na úrovni T_1 , vyjadřuje výši daňových příjmů na úrovni TR_1 . V případě zvýšení daňové sazby na úroveň T_2 může dojít k navýšení daňových příjmů na úroveň TR_2 . V bodě, kde se protínají křivky T_2 a TR_2 , vyjadřuje maximální výši daňové sazby a maximální výši daňových příjmů, které lze získat. Tuto výši lze nazvat kritickou mírou zdanění, jelikož jakékoliv další zvýšení daňové sazby povede k nižším daňovým výnosům. Při dalším zvýšení daňové sazby dojde k poklesu daňových příjmů na úroveň TR_1 . Obecně platí, že daňová sazba v intervalu T_2 až 100, by nikdy neměla být vládou nastavena, zatímco interval 0 až T_1 je z hlediska daňových výnosů vhodný. Pokud je ve státě zavedeno vysoké zdanění, klesá motivace obyvatel k vytváření dodatečné práce, zvýšení kvalifikace, přesun podniků do zemí s nižší mírou zdanění apod. Proto je vhodné, aby se výše daňové sazby pohybovala maximálně na výši T_2 (Jurečka, 2010; Musil et. al. 2008).

Omezení státních výdajů

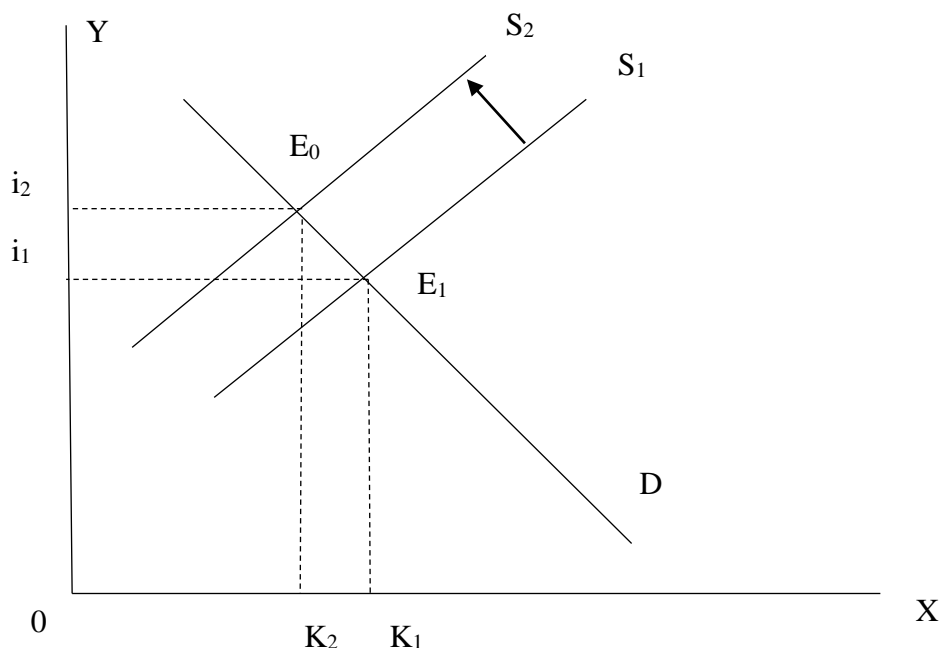
Jedná se o metodu ze všech výše uvedených za nejméně přijatelnou nejen pro vládu, ale především pro obyvatelstvo dané země. V případě omezování vládních výdajů dochází k poklesu životní úrovně, ekonomického růstu apod.

Zcela krajní možností ze strany vlády, jak získat potřebné finanční prostředky pro krytí rozpočtového deficitu je prodej státního majetku. Tuto možnost je nutné považovat za krajní až extrémní a nemělo by k ní docházet (Wawrosz, 2007).

Vytěšňovací efekt

Převyšují-li výdaje SR nad příjmy, dochází k rozpočtovému deficitu. Jestliže vláda, jako možnost snížení deficitu využije zvýšení daní, povede toto počínání k nižší soukromé spotřebě. Vyšší daně zapříčiňují nižší úroveň disponibilního důchodu, od něhož se odvíjí spotřeba domácností, tzn. soukromá spotřeba je vytěšňována. Využije-li vláda k financování deficitu prodej státních dluhopisů na finančním trhu, povede toto počínání k nižší dostupnosti úvěrů pro soukromé investory. Čím nižší je dostupnost úvěrů pro soukromé investory, tím nižší jsou soukromé investice, tzn. dochází zde k vytěšnění soukromých investic. Na finančním trhu dojde k poklesu objemu kapitálu pro soukromé investory, neboť objem likvidity, který vláda potřebuje na snížení rozpočtového deficitu, je velký. Z pohledu výpočtu HDP výdajovou metodou dochází k poklesu C a I. Jestliže vláda získává finanční prostředky prostřednictvím prodeje státních dluhopisů na finančním trhu, představuje velmi silného konkurenta pro soukromé investory. Banky a jiné finanční instituce upřednostňují nákup státních dluhopisů, protože stát je považován za velmi spolehlivého dlužníka. Tato skutečnost platí pouze tehdy, jestliže není stát zatížen neúnosně vysokou mírou veřejného dluhu, jako má například Řecko. V tomto případě by musel stát garantovat vyšší prémii za riziko, čímž by se zvýšila finanční náročnost snižování deficitu. Jednoduše řečeno, v případě prodeje státních dluhopisů na finančním trhu dochází k vytlačení soukromých investic, neboť dochází k změně preferencí poptávajících po cenných papírech ve prospěch státu z důvodu nízkého rizika nesplacení. Nezbytně důležité je podotknout, že čím nižší je riziko nesplacení cenného papíru, tím nižší je zisk. Výše uvedenou skutečnost lze nazvat jako přímý efekt vytěšnění. V praxi je možné se setkat s tzv. nepřímým efektem vytěšnění. Tento pojem nejlépe vystihne níže uvedený graf (Jurečka, 2010).

Graf 5: Efekt vytěsnění

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Jurečka, 2010, s. 209)

Vysvětlivky:

Y = výše úrokové míry

X = objem zapůjčeného kapitálu na finančním trhu

S = nabídka kapitálu

D = poptávka kapitálu

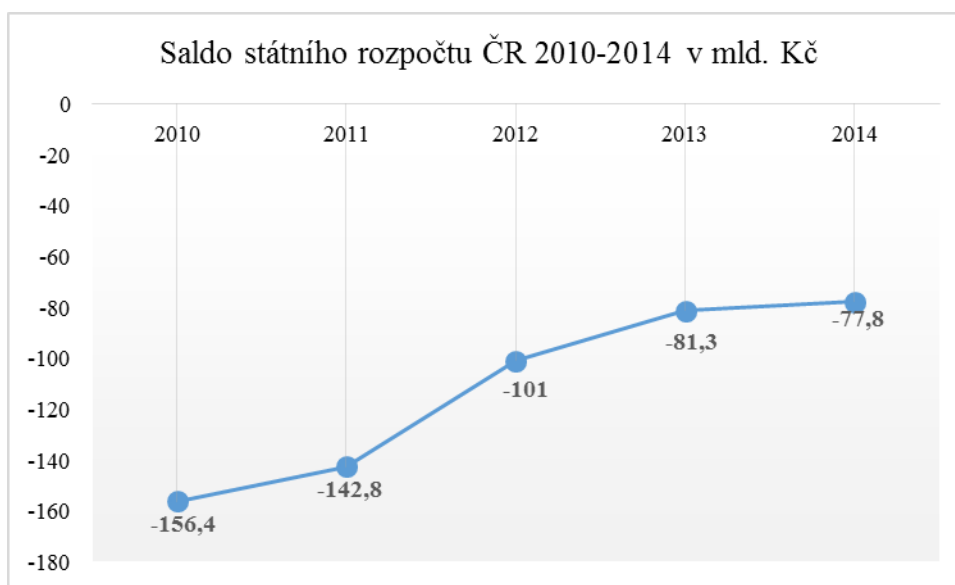
K = množství zapůjčeného kapitálu pro soukromé investory

i = výše úrokové míry vycházející ze stavu nabídky a poptávky kapitálu na finančním trhu

Křivka S_1 vyjadřuje nabídku kapitálu na finančním trhu před uvedením státních dluhopisů. Po vstupu vlády na finanční trh dojde k posunu křivky nabídky po křivce poptávky směrem doleva, tzn. vláda odčerpala určitou výši objemu likvidity z finančního trhu za účelem snížení deficitu. Při neměnných parametrech, jenž udávají sklon křivky poptávky po kapitálu, dochází na finančním trhu k růstu úrokové míry, jenž sama zapříčiňuje odchod investorů z finančního trhu a zároveň se snižuje objem nabízeného kapitálu soukromým investorům z pozice K_1 do pozice K_2 .

Zde je viditelné, jak dochází k vytlačení soukromých investic. Důležité je rozlišovat, zdali dochází k výše uvedenému vytěsnění soukromých investic z finančního trhu v období expanze či v období recese. Pro období recese je charakteristické, že soukromí investoři (firmy) mají vyšší opatrnost v oblasti investování, proto efekt vytěsnění v období recese, není tak zřejmý, jako v období expanze (Jurečka, 2010; Pichaničová et al. 1999).

Graf 6: Saldo státního rozpočtu v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladna.cz

Výše uvedený graf vyjadřuje schodek státního rozpočtu mezi lety 2010-2014. Jak je z grafu patrné, ČR měla za sledované období vždy deficitní SR, tzn. výdaje byly vyšší než příjmy do SR. Za příznivé lze označit, že výše deficitu SR v roce 2014 je o polovinu nižší než na počátku sledovaného období. Ovšem nutné je podotknout, v jaké situaci se nacházela světová ekonomika v roce 2010 a v roce 2014. V roce 2010 byla hluboká světová ekonomická krize a téměř všech států EU se týkalo prohlubování deficitů SR. Je pravda, že rok 2014 neznamenal konec této ekonomické krize, ale její dopady na světovou ekonomiku, tzn. včetně dopadů na státní ekonomiky jsou již daleko nižší.

3.2.4 Státní a veřejný dluh ČR

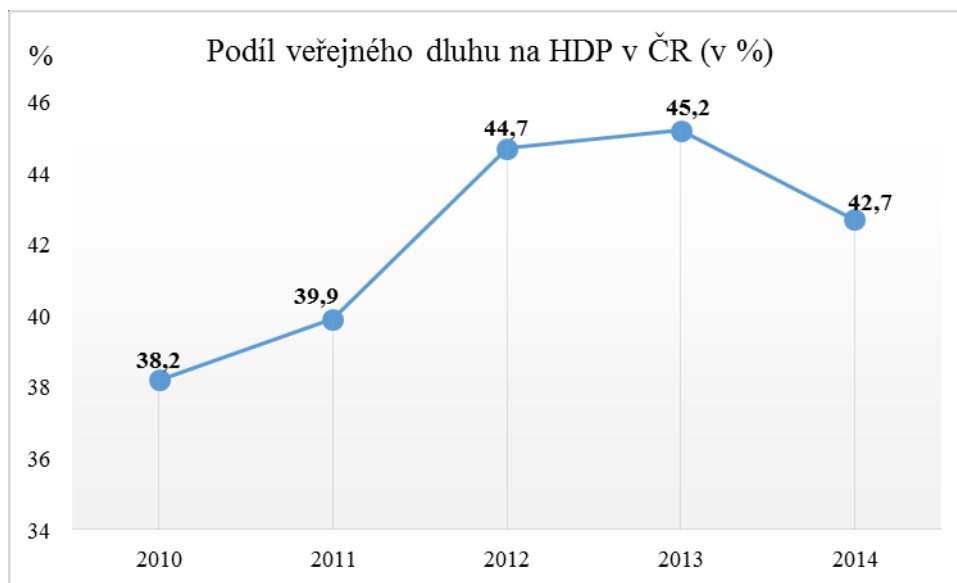
Státní dluh lze charakterizovat, jakožto součet všech neplacených závazků, jenž si musela vláda vypůjčit za účelem snížení deficitu. Součástí jsou také úroky za zapůjčený kapitál vládě. V rámci státního dluhu je nezbytné rozlišovat rozdíl mezi samotným státním dluhem a deficitem státního rozpočtu.

Deficit SR představuje tzv. tokovou veličinu, jelikož výše deficitu vzniká za období jednoho kalendářního roku. Státní dluh představuje tzv. stavovou veličinu, neboť samotná výše se zjišťuje k určitému datu a vniká za období delší než jeden kalendářní rok. Jedná se o sumu všech deficitů, včetně úroků za sledované období (Jurečka, 2010).

Veřejný dluh představuje mnohem širší pojem, než výše uvedený. Kromě státního dluhu v sobě obsahuje deficity veřejných rozpočtů. V ČR největší podíl na veřejném dluhu představuje státní dluh. Výše veřejného dluhu se vyjadřuje na podílu HDP dané země. V roce 2014 se podíl veřejného dluhu na HDP v ČR pohyboval na výši cca 43%. Tato výše je v poměru s ostatními evropskými zeměmi poměrně nízká, ovšem je nutné podotknout, že stát, který má zájem být součástí Eurozóny, musí mít podíl veřejného dluhu na HDP pod hodnotu 60% (Jurečka, 2010, Rusmichová et al. 1995).

V oblasti problematiky zadlužení se často objevuje pojem zahraniční dluh země. Často je možné slyšet z médií o zahraničním dluhu Řecka, jako nejvíce zadlužené země v rámci Eurozóny nebo diskuze o výši zahraničního dluhu pro Českou republiku. Vznik zahraničního dluhu je především spojen s převodem finančních prostředků v podobě půjček, které byly vládě poskytnuty od mezinárodních finančních institucí, jako je například Mezinárodní měnový fond, Evropská investiční banka apod. Součástí zahraničního dluhu může být také vlastnění státních dluhopisů jinou zemí. Příkladem může být Japonsko, jenž je v současné době jednou z nejvíce zadlužených zemí světa. Na druhou stranu Japonsko má v držení velké množství zahraničních státních dluhopisů. Problematika zadlužení představuje velmi citlivé téma pro budoucí generace. Je nezbytně důležité zdůvodnit, proč vnikl státní dluh. Zdali příčinou byl život nad poměry nebo zadlužení vzniklo za účelem financování nákladných investičních projektů, které budou sloužit následujícím generacím. Téma mezigeneračního přenosu veřejného dluhu by proto nemělo být žádným způsobem zjednodušováno a současnou generaci vrcholných politických představitelů, by mělo přesvědčit, pro dodržování fiskální disciplíny (Jurečka, 2010; Rusmichová et al. 1995).

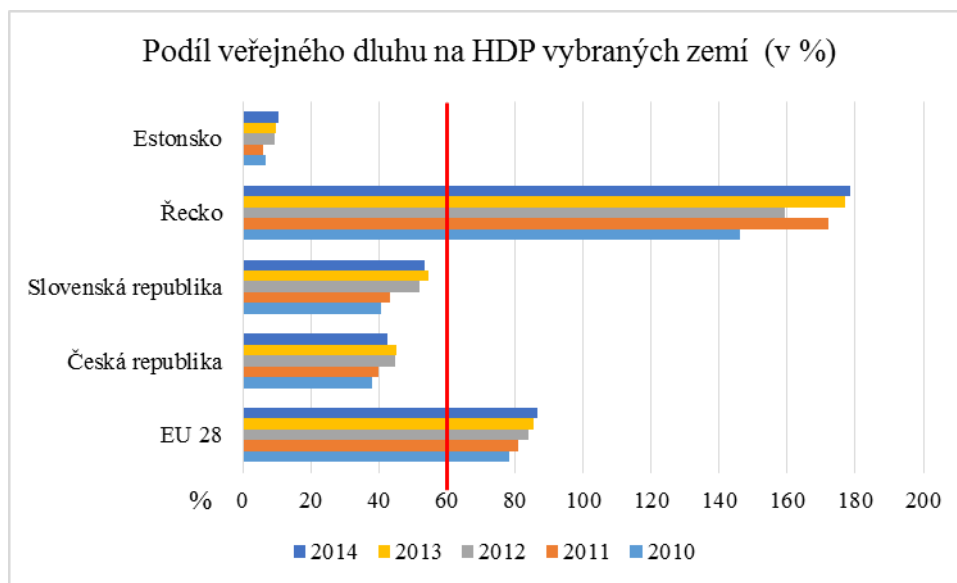
Graf 7: Podíl veřejného dluhu na HDP

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Eurostat

Výše uvedený graf vyjadřuje, jak se ve sledovaném období tj. mezi lety 2010-2014 v ČR vyvíjela výše veřejného dluhu, jenž vyjádřena jako podíl na HDP. ČR patří v Evropě mezi státy, které mají nízkou míru zadlužení. Na druhou stranu, jak zobrazuje výše uvedený graf, zadlužení ČR má rostoucí tendenci, (kromě roku 2014). Nutné je podotknout, že mezi lety 2012 – 2013 vzrostla výše zadlužení téměř o 5% vůči HDP a samotný dluh vzrostl během tří let téměř o 10%. Bohužel tato skutečnost dělá z ČR jednu z nejrychleji zadlužující se zemí v EU. Současná výše státního dluhu pro ČR se pohybuje pod hranicí 50% (konkrétně 42,7%).

Graf 8: Podíl veřejného dluhu na HDP vybraných zemí

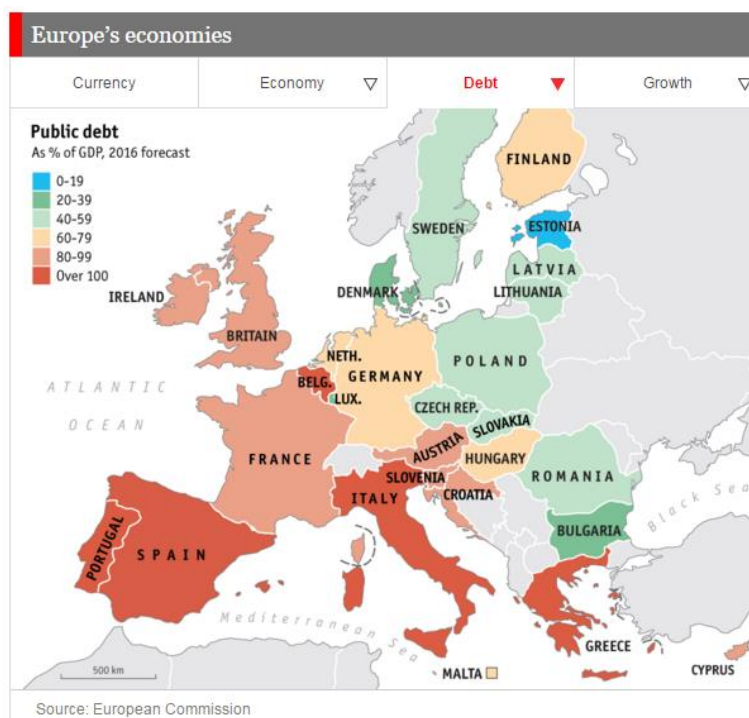

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat Eurostat

Výše uvedený graf vyjadřuje vývoj zadlužení vybraných států EU včetně EU samotné. Estonsko bylo vybráno za účelem prezentace země, která má ze všech zemí EU nejnižší podíl veřejného dluhu na HDP. Současná výše veřejné dluhu Estonska se pohybuje na hodnotě okolo 10,5%. Slovensko představuje zemi, která je ČR velmi blízká nejen po stránce historické, ale také po ekonomické. Výše veřejného dluhu Slovenské republiky již překonala hranici 50% HDP a v současné době se pohybuje na 53,5%. Řecko bylo vybráno jako stát EU s nejvyšším veřejným dluhem. Dluh Řecka se v dnešní době pohybuje téměř ve výši 180% HDP. Aby bylo možné Řecku finančně pomoci, muselo za účelem získání záchranných balíčků v podobě půjček od různým mezinárodních bankovních institucí splňovat přísná kritéria, která řečtí obyvatelé nesli a nesou velmi nelibě. Příkladem mohou být vyšší daně, pozdější odchod do důchodu, nižší výplata důchodů apod. Zajímavým ukazatelem je bez pochyby výše zadlužení celé EU. Ve všech sledovaných letech, tj. mezi lety 2010-2014, bylo zadlužení EU vyšší než 60%. Hranice podílu 60% veřejného dluhu vůči HDP je ve výše uvedeném grafu znázorněna, jako maximální výše zadlužení, kterou musejí státy, které chtějí do EU vstoupit, splňovat. Jinak řečeno, jedním z kritérií pro vstup do EU je povinnost státu kontrolovat veřejný dluh pod hranicí 60% HDP a schodek veřejných financí nesmí být vyšší než 3% vůči HDP. Jedná se o tzv. Maastrichtská kritéria vyplývající z Maastrichtské smlouvy (Musil, 2008).

Níže uvedené schéma vyjadřuje výši veřejného dluhu jednotlivých států EU, jako podíl na HDP. Z tohoto schématu je velmi dobře viditelné tvrzení „bohatý sever a chudý jih“. Jednoduše řečeno, státy jižní Evropy mají vysoký poměr veřejného dluhu na svém HDP, oproti severním zemím EU. Nejjadluženější zemí v rámci celé EU je v současné době Řecko, ale Itálie, Španělsko a Portugalsko na tom nejsou z hlediska veřejného zadlužení o moc lépe. Na rozdíl od jižních zemí se severním zemím Evropské unie daří držet hodnotu veřejného dluhu poměrně nízko. Příkladem může být Estonsko, které je v současné době nejméně zadlužená země EU.

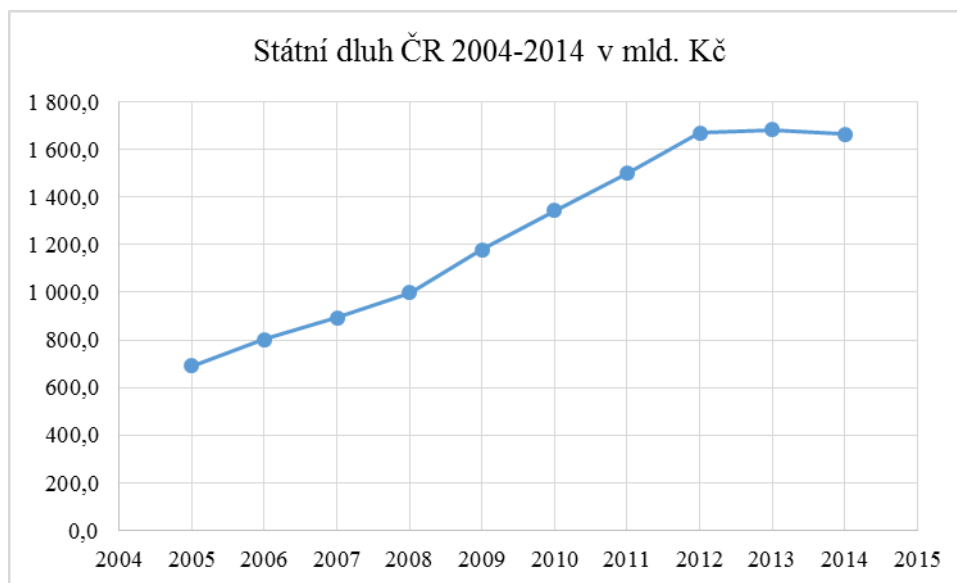
Obrázek 6: Veřejný dluh zemí EU

Zdroj: economist.com/blogs/graphicdetail/2015/11/taking-europe-s-pulse

Výše státního dluhu, ve kterém je již zahrnut roční nárůst zahraničního dluhu ČR, zobrazuje níže uvedený graf.

Graf 9: Vývoj státního dluhu České republiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MFČ

Výše uvedený graf vyjadřuje vývoj státního dluhu ČR za období 10 let. Jak je z grafu patrné, vývoj státního dluhu má exponenciální charakter. Ve sledovaném období se hodnota dluhu téměř zečtyřnásobila. Časová řada grafického znázornění tj. 2004-2014 byla využita z důvodu zahrnutí světové ekonomické situace, která vnikla ve Spojených státech v roce 2007. Mezi lety 2007-2012 došlo v ČR k strmému nárůstu státního dluhu. Zahraniční dluh v roce 2005 dosáhl na hodnotu 109,2 mld. Kč. O osm let později, tj. v roce 2013 dosahoval zahraničního dluhu hodnoty téměř 400 mld. Na druhou stranu státní dluh ČR v současné době nemá rostoucí tendenci, přičemž jedním z posláních současné vlády je snižování státního zadlužení. Příkladem může být skutečnost, že zahraniční dluh ČR klesl za rok téměř o 100 mld. Kč, kdy v roce 2013 byla výše zahraničního dluhu 395,2 na 300 mld. Kč (MFČR, 2015)

3.2.5 Nástroje fiskální politiky

V praxi je běžné sledovat změny nejen ve výši, ale také v struktuře rozpočtových příjmů a výdajů, které jsou výsledkem rozhodnutí vládních orgánů. Toto rozhodnutí má vliv na vývoj hospodářství dané země. Veškeré příjmy či výdaje SR mohou být prováděny automaticky, protože vycházejí ze stanovených pravidel vládou, která byla přijata již v minulosti (Brčák, Sekerka, 2010; Rusmichová et al. 1995).

Jedná se zejména o přijaté zákony. Jestliže je zapotřebí provést příjem či výdaj ze SR, jenž nemá své ukotvené pravidlo, je nutné provést příslušné rozhodnutí státním orgánem. Na základě výše uvedené charakteristiky lze nástroje fiskální politiky rozdělit do dvou základních skupin:

- záměrné opatření
- automatické stabilizátory

Pro záměrná opatření je charakteristické, že vycházejí z jednorázového rozhodnutí příslušného státního orgánu. Využívají se zejména tehdy, jestliže automatické stabilizátory jsou nedostatečné. Může se jednat například o rozhodnutí o změně výše daňové sazby, strukturální změně výdajů ze SR apod. V oblasti této problematiky dochází k rozporům mezi monetaristy a keynesiánci. Monetaristé příliš neuznávají záměrná opatření a staví se k nim skepticky. Jejich argumentace vychází zejména z předpokladu, že ve státě jsou již zavedené zákony, například daňové a je dána výdajová struktura SR. Na základě stanovených zákonů probíhá rozhodování domácností a firem. Při vytváření častých záměrných opatření může podle monetaristů docházet k nabourávání ekonomické stability státu. Východiskem má být vytváření kvalitních prognóz o vývoji ekonomiky. Keynesiánci se naopak staví k záměrným opatřením kladně. Zástupci této ekonomické školy jsou přesvědčeni, že ceny na trzích, zejména na trhu výrobních faktorů, nejsou pružné a samoregulační schopnosti tohoto trhu nejsou dostatečné, aby došlo k napravení ekonomických poruch. Z tohoto důvodu jsou pro keynesiánce záměrná opatření charakterizována jako vhodná a účinná (Brčák, Sekerka, 2010; Musil, 2008).

Automatické stabilizátory představují nástroje fiskální politiky, které byly zavedeny v ekonomice již v minulosti. Jejich fungování je možné bez státních zásahů. „*Působí ve směru zmírňování cyklických výkyvů ekonomiky. Jejich výhodou je, že mají nulové vnitřní zpoždění*“ (Musil et al. 2008, s. 366-367). Jedná se například o transferové platby, progresivní daně z příjmu apod. Automatické stabilizátory přispívají k zmírnění cyklických výkyvů ekonomiky v podobě zabezpečení menších odchylek skutečně vyrobeného produktu od potenciálního. Automatické stabilizátory jsou často využívány v období recese, kdy dochází k poklesu zaměstnanosti a příjmů obyvatel (Brčák, Sekerka, 2010; Musil et al. 2008).

Čím vyšší je ve státě nezaměstnanost, tím více transferových plateb musí být ze SR vydáno, aby alespoň částečně nahradily domácnostem výpadek příjmu a byla zabezpečena určitá výše spotřebních výdajů obyvatel. Tento postup představuje určitou ochranu proti propadu agregátní poptávky, čímž se zabezpečí ekonomická stabilita ve státě. V období recese nedochází pouze k růstu nezaměstnanosti, ale také k poklesu příjmů domácností. V tomto případě automatické nástroje v rámci progresivní daně z příjmu snižují daně. Snižování daní prostřednictvím automatických nástrojů má stejný důvod, jako u transferových plateb a to ochrana proti propadu agregátní poptávky za účelem stability ekonomiky. Základním cílem automatických stabilizátorů je, aby se poptávka při poskytování podpor snížila mnohem méně, než při absenci jakýchkoliv podpor. Jejich výsledkem je také nižší výdajový multiplikátor ekonomiky, které má pozitivní účinek na úroveň produkce a výši zaměstnanosti v dané zemi. Automatické stabilizátory představují „ochrannou ruku“ nad zaměstnaností a produkcí od velkých výkyvů, jenž mohou být vyvolány jakoukoliv menší změnou autonomní poptávky (Brčák, Sekerka, 2010; Musil et al. 2008).

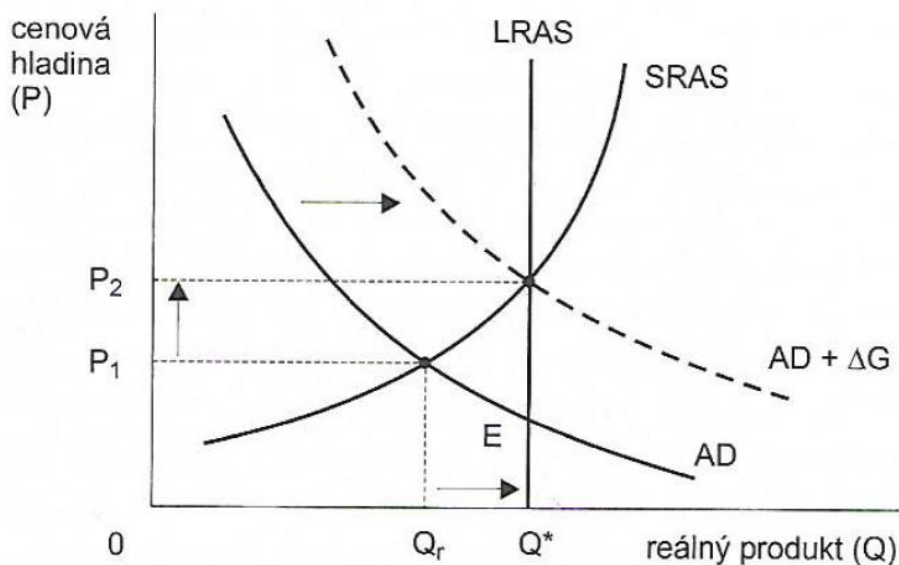
3.2.5.1 Expanzivní a restriktivní fiskální politika

Expanzivní či restriktivní fiskální politika vychází z rozhodnutí vlády o stimulaci agregátní poptávky. Dojde-li ke zvýšení vládních výdajů, k poklesu daňové sazby apod. jedná se o expanzivní fiskální politiku (fiskální expanzi). Učiní-li vláda to samé rozhodnutí, ale z opačného hlediska, jedná se o restriktivní fiskální politiku (Musil et al. 2008).

Výdajová expanzivní fiskální politika

Vládní výdaje na nákup zboží a služeb mají za následek zvýšení poptávky po daném zboží a službách. Čím vyšší poptávka na trhu statků a služeb, tím se zvýší zaměstnanost, včetně vyššího využití výrobních faktorů, což je také hlavním cílem expanzivní fiskální politiky. Tento postup je zejména uplatňován tehdy, jestliže se ekonomika dostává do deflační mezery za účelem tuto mezeru zacelit. Samotný princip fungování fiskální expanze zobrazuje níže uvedený graf (Jurečka, 2010)

Graf 10: Fiskální expanze

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Jurečka, 2010, s. 195)

Vysvětlivky:

P = cenová hladina

Q = reálný produkt

AD = agregátní poptávka

G = vládní výdaje

SRAS = krátkodobá agregátní nabídka

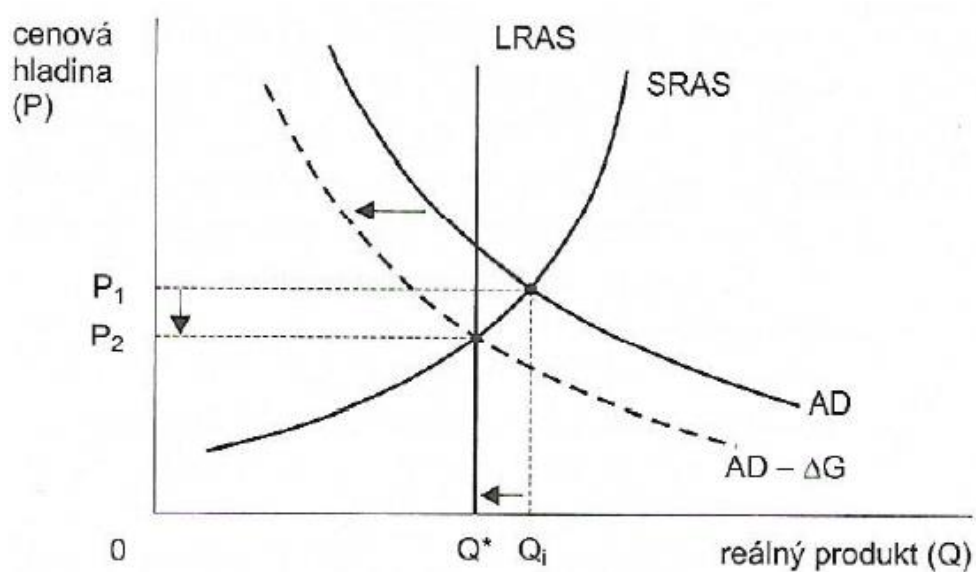
LRAS = dlouhodobá agregátní nabídka

Jak již bylo výše uvedeno, fiskální expanze představuje zvýšení vládních výdajů na nákup zboží a služeb. Ve výše uvedeném grafu vládní výdaje posunou křivku AD směrem doprava, do pozice AD + G. Jak je z grafu patrné, fiskální expanze má pozitivní vliv na růst produktu, z čehož se dá uvažovat, že se zvýší také zaměstnanost. Na druhou stranu při fiskální expanzi roste cenová hladina z pozice P_1 do pozice P_2 (Jurečka, 2010).

Níže uvedený graf vyjadřuje přesný opak výše uvedeného tj. fiskální restrikce. Hlavní charakteristikou fiskální restrikce je snížení vládních výdajů. Snížení vládních výdajů vyvolá snížení agregátní poptávky, která se z pozice AD posune doleva na pozici AD - G (Jurečka, 2010).

Pro fiskální restrikci je charakteristický pokles produktu. Pokles produktu může vést k vyšší nezaměstnanosti, ale jak z níže uvedeného grafu patrné, samotný pokles má vliv také na výši cenové hladiny, která se posune směrem dolů z pozice P_1 na pozici P_2 . Vláda provádí fiskální restrikci za účelem snížení inflačních tlaků a omezení inflační mezery (Wawrosz, 2007).

Graf 11: Fiskální restrikce

Zdroj: Vlastní zpracování (Jurečka, 2010, s. 195)

Expanzivní daňová politika

Sníží-li vláda výši daňové sazby, má tato operace vždy fiskálně expanzivní účinek. Nižší daně mají pozitivní vliv na výši disponibilního důchodu spotřebitelů tzn. spotřebitelé mají více peněžních prostředků na nákup zboží a služeb v ekonomice. Pro firmy je snížení daní prospěšné z hlediska investičních plánů, kdy mohou realizovat více investic (Wawrosz, 2007).

Restriktivní daňová politika

Restriktivní politika je přesným opakem expanzivní politiky. Jestliže dochází v rámci expanzivní daňové politiky k poklesu daní v oblasti této problematiky bude, tato skutečnost představovat přesný opak, tj. zvýšení daní. Zvýšení daní má negativní vliv na výši disponibilního důchodu spotřebitelů. Spotřebitelům se sníží důchod o tu část, jež představuje daňové zvýšení, kterou by mohli využít na spotřební výdaje. Poklesnou-li spotřebitelské výdaje, klesne také agregátní poptávka. Pro firmy je restriktivní daňová politika také negativní, protože omezuje jejich investiční rozhodování. Vláda využívá daňovou restrikcí zejména tehdy, dochází-li k nerovnoměrné výši agregátní poptávky a produkčního potencialu ekonomiky. Tato situace může stimulovat inflační tlaky (Jurečka, 2010; Rusmichová et. al. 1995).

Na níže uvedené tabulce lze pozorovat vliv nástrojů fiskální politiky a jejich účinek na ekonomiku.

Tabulka 3: Účinky fiskální politiky

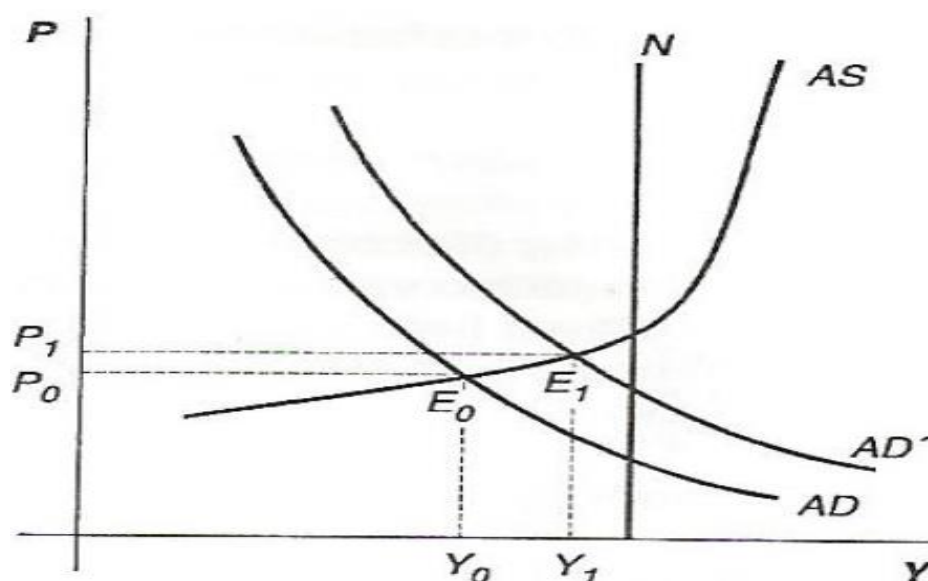
Nástroje fiskální politiky	Účinek nástrojů
Vládní výdaje	
zvýšení	expanzivní
snížení	restriktivní
Daně	
zvýšení	restriktivní
snížení	expanzivní

Zdroj: Vlastní zpracování (Jurečka, 2010, s. 197)

Účinek fiskální politiky v závislosti na využití výrobních faktorů

Pro popsání dané problematiky bude uvedena v ekonomice situace, kdy skutečně vytvořený produkt nedosahuje výše potencialního produktu. Tato skutečnost vyvolá v ekonomice růst nezaměstnanosti a nízké využití výrobních kapacit. Zde by bylo vhodné, aby stát provedl fiskální expanzi. Tu může provést například snížením daní či nákupem zboží a služeb. Pro lepší charakteristiku dané problematiky je níže uveden graf (Brčák, Sekerka, 2010)

Graf 12: Účinek fiskální expanze

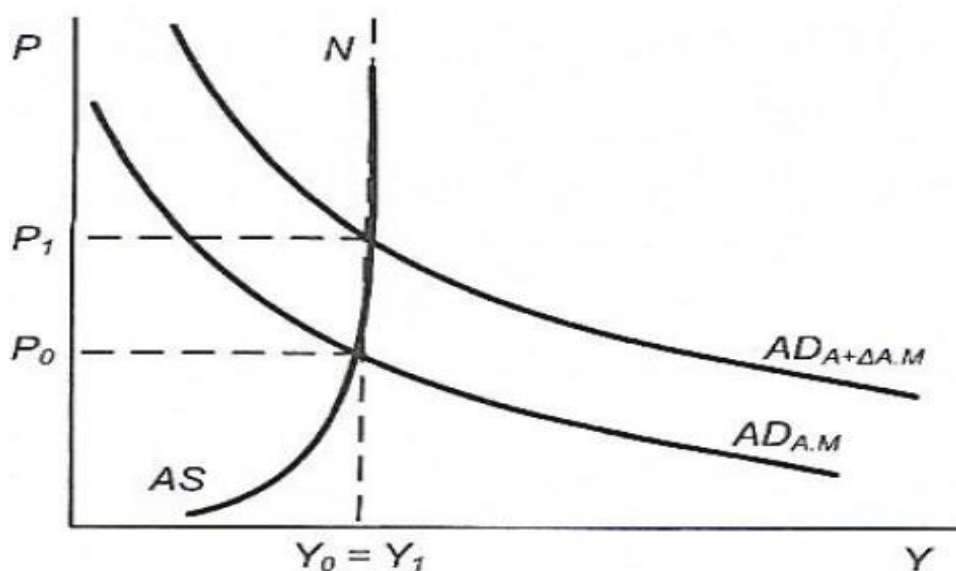
Zdroj: Vlastní zpracování dle (Rusmichová, 1995, s. 116)

Výše uvedený graf vyjadřuje provedenou fiskální expanzi v ekonomice, kdy se skutečný produkt nachází pod potencionálním produktem. Fiskální expanze má vliv především na agregátní poptávku, která se posunula z pozice AD směrem doprava do pozice AD'. Výsledkem tohoto posunu je nejen růst skutečného produktu, který se více přiblížil k potencionálnímu, ale také růst zaměstnanosti. Na druhou změna agregátní poptávky vyvolá růst cenové hladiny, ale tato změna není nikterak závažná. (Rusmichová et al. 1995).

Výše uvedená charakteristika představovala fiskální expanzi v ekonomice, kde nejsou plně využity výrobní faktory, a skutečný produkt se nachází pod potencionálním produktem. Nyní bude uvedena situace fiskální expanze v ekonomice, kde jsou plně využity výrobní faktory, a skutečný produkt se blíží k potencionálnímu produktu. Příkladem může být, že vláda provede fiskální expanzi prostřednictvím snížení daňové sazby. Snížení daní bude mít opět pozitivní účinek na agregátní poptávku, jenž se posune opět směrem doprava z pozice $AD_{A.M}$ do pozice AD_{A+AM} . Nutno podotknout, že křivka agregátní nabídky má téměř vertikální tvar. Provedení fiskální expanze vyvolá spíše vyšší růst cenové hladiny, než růst skutečného produktu, jak vyjadřuje níže uvedený graf.

Důležité je konstatovat, že oba výše uvedené příklady fiskální expanze mají v ekonomice krátkodobý účinek (Rusmichová, Soukup, 1995).

Graf 13: Účinek fiskální expanze

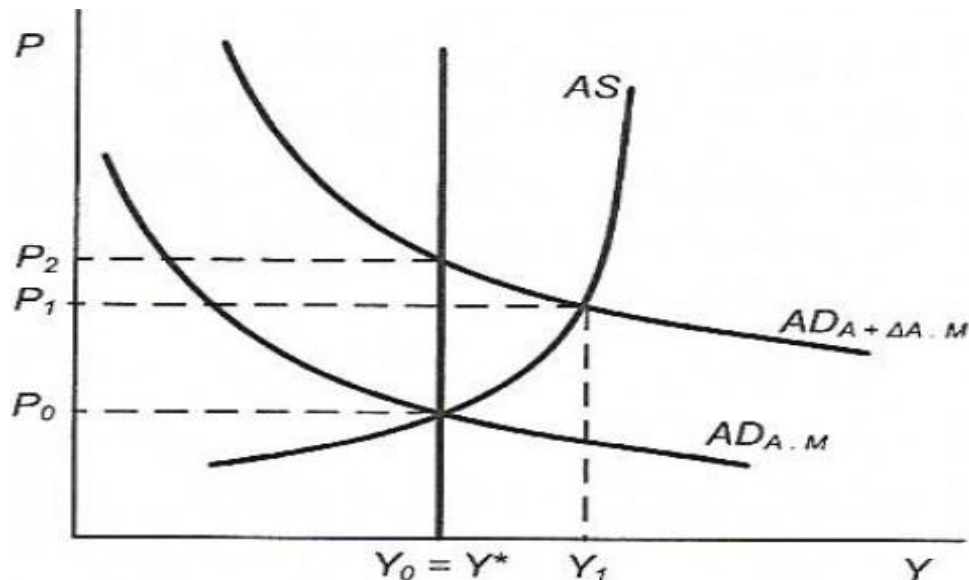

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Brčák, Sekerka, 2010, s. 155)

Dlouhodobý efekt fiskální expanze je nejlépe možné sledovat na níže uvedeném grafu. Zde je možné shledat určité prvky, jež byly charakterizovány ve výše uvedených grafech fiskální expanze s krátkodobým účinkem v ekonomice. Posun agregátní poptávky z pozice $AD_{A.M}$ směrem doprava, do pozice $AD_{A+\Delta A.M}$ vyvolá růst produktu do pozice Y_1 a růst cenové hladiny do pozice P_1 v ekonomice s nedostačeným využitím výrobních faktorů. Nutno podotknout, že tato situace je pouze krátkodobá a z dlouhodobého hlediska není udržitelná. Situace, kdy dochází k růstu nominálního produktu je charakteristická zvýšená poptávka po penězích. Pokud roste poptávka po penězích, roste také jejich „cena“, tj. zvyšuje se úroková míra, jež má negativní důsledek na investiční rozhodování subjektů v ekonomice. Na základě této skutečnosti dochází k tzv. efektu vytěsnění. Vládní výdaje mohou vytlačovat soukromé investice. „Pokud zvýšení rozpočtových výdajů odpovídá poklesu investičních výdajů a pokud se nemění velikost ostatních součástí agregátní poptávky, objem reálného produktu se nezmění.“ (Rusmichová, Soukup, 1995, s. 118).

Konečný efekt vytěsnění způsobí posun produktu na původní pozici Y_0 a růst cenové hladiny do pozice P_2 . Jinak řečeno, velikost produktu je stejná, ale cenová hladina je vyšší (Rusmichová, Soukup, 1995; Brčák, Sekerka, 2010).

Graf 14: Účinek fiskální expanze

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Brčák, Sekerka, 2010, s. 157)

Výše uvedené příklady se týkaly pouze fiskální expanze, ať již s krátkodobými či dlouhodobými účinky v ekonomice. Jak již bylo výše několikrát zmíněno, fiskální expanze představuje přesný opak fiskální restrikce. Z grafického hlediska dochází pouze k opačné analogii a v ekonomice k následujícím situacím.

Krátkodobé účinky fiskální restrikce dle autorů Brčák a Sekerky (2010); Rusmichové et al. (1995):

- Dochází k poklesu reálného produktu, což zapříčiňuje vyšší nezaměstnanost. Tato situace platí při neúplném využití výrobních faktorů.
- Snižuje se cenová hladina za předpokladu, že se skutečný produkt blíží k potencionálnímu při neměnné agregativní nabídce.
- Při vyšším poklesu agregativní nabídky, vůči agregativní poptávce, dochází k růstu cenové hladiny a poklesu reálného produktu.

Dlouhodobé účinky fiskální restrikce dle autorů Brčák a Sekerky (2010); Rasmichové et al. (1995):

- Klesají nominální a reálné úrokové míry
- Dochází k poklesu cenové hladiny
- Výše reálného produktu zůstane zachována za předpokladu, že soukromé investice nahradí vládní výdaje na nákup zboží a služeb

3.3 Územní rozpočet

„Územní rozpočet je nástroj prosazování cílů politiky obce a kraje. Je nástrojem realizace koncepce dlouhodobého sociálně-ekonomického rozvoje na daném území obce či kraje, nástrojem prosazování lokálních a regionálních zájmů a preferencí obyvatelstva, které žije na daném území, nástrojem zabezpečení a financování úkolů zemní samosprávy, a to jak v samosprávné působnosti, tak i v rámci přenesené působnosti“. (Nedorost et al. 2010, s. 102). Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) konstatují, že územní rozpočet (dále jen ÚR) se vytváří zejména za účelem uspokojení potřeb obyvatel, jenž žijí na území dané municipality. Územní rozpočet spadá pod oblast veřejných rozpočtů, tzn. podobně jako všechny rozpočty patřící do této oblasti je tvořen na základě nenávratnosti, nedobrovolnosti a neekvivalence. Územní celky tvoří rozpočet na délku rozpočtového roku. Rozpočtový rok je ve své délce shodný s kalendářním rokem. Při sestavování ÚZ je nezbytně nutné, aby se dbalo na saldo rozpočtu. Schválit lze rozpočet vyrovnaný či přebytkový. Jestliže by se jednalo o schodkový návrh rozpočtu na příští rozpočtový rok, musí zde být záruka, že schodek bude vyrovnán přijatou dotací, návratnými příjmy či přebytkem výsledku hospodaření z roku předcházejícího (Nedorost et al. 2010; Pfeiferová, Žehrová, 2014).

Provazníková et al. (2009) udává rovnici, která by měla být splněna při tvorbě návrhu rozpočtu na následující rozpočtový rok:

$$F_1 + P - V = F_2$$

Vysvětlivky:

F_1 = výše peněžní prostředků převedena z minulého rozpočtového roku

F_2 = výše peněžních prostředků, jenž představuje zůstatek, kterým disponuje samosprávný celek na konci rozpočtového roku

P = příjmové položky

V = výdajové položky

Z uvedené rovnice je zřejmé, že za přijatelné výsledky lze považovat $F_2 > F_1$ či $F_2 = F_1$. Jeli F_2 vyšší než F_1 , dochází k přebytku peněžních prostředků, jenž mohou být využity v roce následujícím. Dojde-li k situaci, kdy $F_1 > F_2$, je nezbytně nutné, aby samosprávně územní celek využil své peněžní prostředky, které má na peněžním fondu, tj. rezervy z let minulých či jiné zdroje, kterými bude schodek dorovnán (Provazníková et al., 2009).

Rozpočtový výhled

V současné době je povinné, aby všechny samosprávně územní celky vytvářely vedle územního rozpočtu také rozpočtový výhled. Rozpočtový výhled se sestavuje na budoucí období 3-5 let. Obsahem by měly být všechny příjmy a výdaje rozpočtu, jenž jsou součástí dlouhodobých finančních zdrojů, dále je zde nezbytně nutné uvést také veškeré závazky a pohledávky samosprávného celku. Důvod tvorby rozpočtového výhledu spočívá zejména v pomoci při rozhodování o akcích, jenž svojí délkou realizace překračují dobu jednoho rozpočtového roku a také usnadnit tvorbu územního rozpočtu. Při sestavování se pracuje zejména s budoucími příjmy, které musejí být správně odhadnuty, aby nedošlo k porušení stability vztahů s rozpočtovou soustavou (Pfeiferová, Žehrová, 2014).

Peněžní fondy

Peněžní fondy jsou samosprávně územním celkem vytvářeny za účelem uložení přebytečných peněžních prostředků, jenž mohou být zdrojem kladného výsledku hospodaření z let minulých či peněžní přebytky, jejichž čerpání není v plánu v současném rozpočtovém roce. Samosprávně územním celků, je vždy doporučeno, aby vytvářely co nejméně peněžních fondů. Toto doporučení vychází zejména k zamezení „rozdrobení“ finančních prostředků a zbytečné vynaložených nákladů na vedení dalších účtů.

Peněžními fondy lze také charakterizovat fond rezerv a rozvoje, jenž je samosprávě územními celky zřizován za účelem financování investic, rozpočtového deficitu z minulých let či jej využít jako zdroj finančních prostředků pro nepředvídatelné situace jakou jsou například vichřice, povodně a podobné přírodní katastrofy (Pfeiferová, Žehrová, 2014; Strecková et al. 1998).

Rozpočtový proces

„Rozpočtový proces zahrnuje činnost municipálních orgánů jak volených, tak výkonných spojenou se sestavováním územního rozpočtu od samého návrhu až po schválení závěrečné bilance hospodaření“ (Pfeiferová, Žehrová, 2014, s. 36).

Délka tohoto procesu se pohybuje mezi 1,5-2 lety. Rozpočtový proces představuje jednu z nejdůležitějších činností samostatných správních celků, která musí splavňovat určité náležitosti, pravidla a postup. Samotný proces lze podle autorek Pfeiferové a Žehrové (2014) shrnout do níže uvedených bodů:

- sestavení návrhu rozpočtu
- projednání návrhu rozpočtu
- proces schvalování
- plnění a kontrola
- závěrečný účet obce
- audit

Pro každý z výše uvedených kroků rozpočtového procesu je charakteristické, že jej má na starost určitý orgán či orgány dané municipality. Sestavování návrhu rozpočtu vypracovává finanční odbor municipality. Finanční odbor, po té co vypracuje návrh územního rozpočtu, jej předloží voleným orgánům ke schválení. Odpovědnost za plnění a následnou kontrolu plnění územního rozpočtu opět nese finanční odbor.

Projednání návrhu rozpočtu provádí finanční odbor ve spolupráci s radou obce. Rada obce představuje volený orgán, jenž je svojí činností odpovědný zastupitelstvu. Je nezbytně nutné, aby byl počet členů rady obce lichý z důvodu přijetí či nepřijetí návrhů a opatření.

Minimální počet členů finančního odboru obce nesmí být menší než 5 členů a zároveň nesmí překročit počet 11. Radu obce představuje starosta, místostarosta a ostatní členové rady (Provazníková et al., 2009).

Proces schvalování rozpočtu provádí zastupitelstvo. Tento volený orgán lze charakterizovat jako jeden z nejdůležitějších. Je nezbytně nutné, aby byl návrh rozpočtu schválen nejpozději do začátku následujícího roku. Jestliže nedoje ke splnění této zákonem stanovené podmínky, dochází v obci k tzv. rozpočtovému provizoriu. V případě rozpočtového provizoria se obec musí řídit příjmy a výdaji z minulého rozpočtového roku. Zastupitelstvo má v kompetenci rozhodovat o široké škále oblastí, jenž spadají do působnosti obce. Může se jednat o vydávání obecních vyhlášek, volení dalších orgánů municipality, včetně možnosti odvolání, zřizovat či ukončit činnosti obecní policie apod. Samotný počet členů zastupitelstva se vždy odvíjí od počtu obyvatel, jenž mají trvalý pobyt na území dané obce.

Fázi plnění a kontroly provádí finanční odbor a zastupitelstvo. Výsledky kontroly a plnění se prezentují občanům obce. Kontrola a plnění rozpočtu představuje provedení analýzy hospodaření dané obce, jenž slouží jako podklad pro zdůvodnění konečného salda rozpočtu na konci rozpočtového roku. Cílem je také využití pro další období za účelem zkvalitnění rozpočtového plánování. Závěrečný účet vypracovává finanční výbor obce, který předkládá zastupitelstvu, jenž jej musí projednat. Závěrečný účet představuje výpis všech příjmových a výdajových položek územního rozpočtu za délku rozpočtového roku. Nedílnou součástí závěrečného účtu je vyúčtování finančních vztahu se státním rozpočtem, ostatními veřejnými rozpočty a státními fondy.

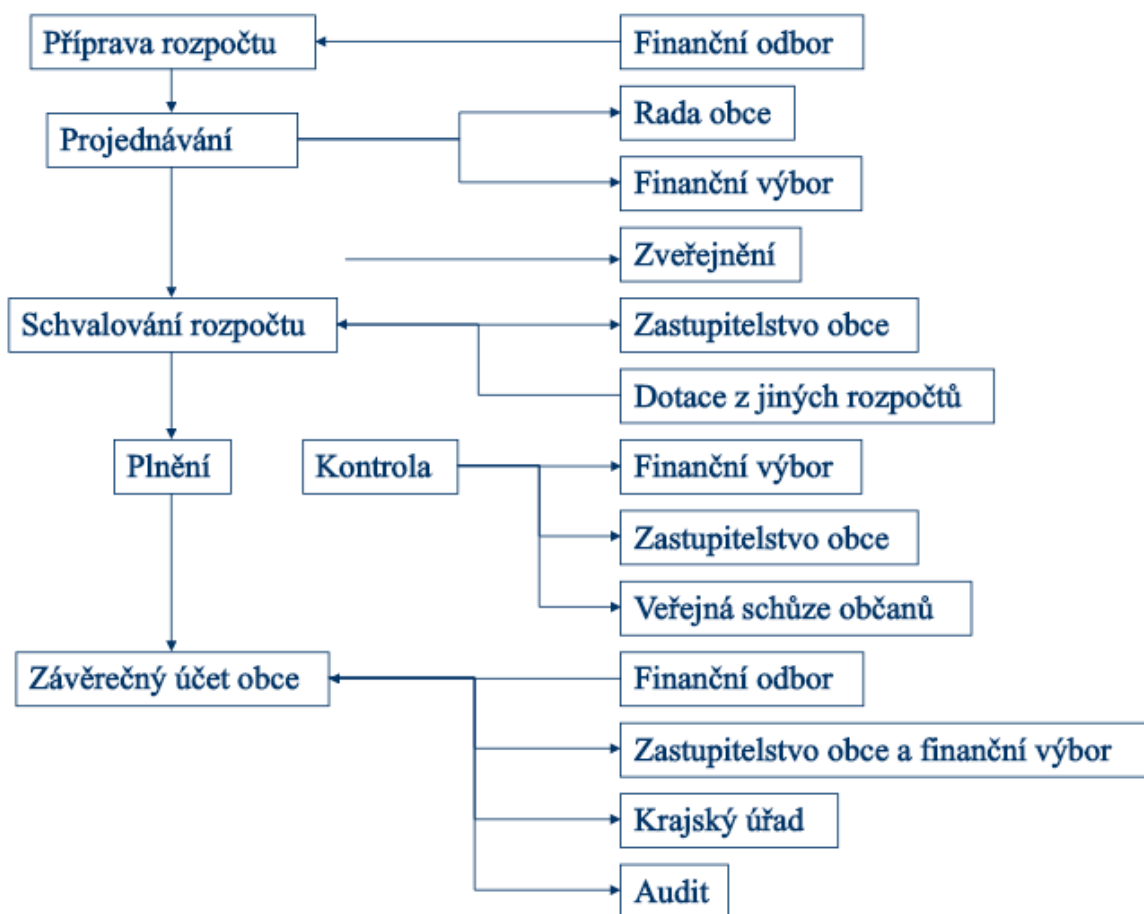
Hospodaření jakéhokoliv územně samosprávného celku musí být kontrolováno. Tuto skutečnost stanovuje zákon č. 420/2004 o přezkoumávání samosprávních celků. Kontrolu hospodaření obcí či městských obvodů provádí krajský úřad či vnější auditor. Vnější auditor je myšlen podnikatelský subjekt, jenž kontrola hospodaření a audit představují předmět podnikatelské činnosti. Kontrolu hospodaření různých městských částí Prahy provádí magistrát hlavního města Prahy či vnější auditor. Kontrolu hospodaření města Prahy, jakožto hlavního města ČR, provádí Ministerstvo financí (Pfeiferová, Žehrová, 2014; Bervidová, Vančurová, 2011; Provazníková et al., 2009).

V případě kontroly hospodaření samostatně správních celků se kontroluje celá řada oblastí, například udělování veřejných zakázek, hospodaření s finančními prostředky plynoucí z různých fondů, výše závazků a pohledávek apod. Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014, s. 39) shrnují cíle kontroly hospodaření a auditu do níže uvedených bodů:

- dodržení účelu poskytnuté dotace nebo návratné finanční výpomoci a podmínek jejich použití
- soulad hospodaření s finančními prostředky v porovnání s rozpočtem
- dodržování povinností stanovených zejména předpisy o finančním hospodaření územních samosprávných celků, jejich nakládání s majetkem, účetnictvím apod.

Celá fáze rozpočtového procesu je charakterizována v níže uvedeném grafickém znázornění.

Obrázek 7: Rozpočtový proces

Zdroj: Peková, Pilný, 2002, s. 172

3.3.1 Příjmy obce

Příjmy obce lze v samém prvopočátku rozdělit do dvou základních skupin. Příjmy, které lze naplánovat, tzn. lze je zahrnout do rozpočtového plánování, a příjmy, které se nedají naplánovat. Veškeré příjmy, které lze naplánovat, tzn. lze je zahrnout do první skupiny výše uvedeného základního rozdělení, jsou uvedeny v zákoně o rozpočtových pravidlech, konkrétně v § 7. Podrobné schéma členění příjmové strany rozpočtu pro každý územně samosprávný celek ČR je níže uvedeno (Nedorost et al. 2010).

Tabulka 4: Běžné příjmy obce

Běžné příjmy obce
Daňové příjmy <ul style="list-style-type: none">- svěřené daně- sdílené daně- místní daně- správní poplatky
Nedaňové příjmy <ul style="list-style-type: none">- uživatelské poplatky za služby- příjmy z pronájmu majetku- příjmy od vlastních neziskových organizací- zisk z podnikání- ostatní nedaňové příjmy
Přijaté transfery a dotace <ul style="list-style-type: none">- dotace ze státního rozpočtu- dotace ze státních fondů- od územních rozpočtů- ostatní běžné příjmy

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Provazníková et al., 2009, s. 67)

Výše uvedené schéma představuje běžné příjmy, jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly. Běžné příjmy jsou příjmy, které jsou jasné či předvídatelné. Jedná se o příjmy, které lze naplánovat. Součástí příjmů obce jsou také příjmy, které nelze naplánovat. Jedná se o příjmy nahodilé. Tyto příjmy jsou uvedeny v níže uvedeném schématu.

3.3.1.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy lze podle autorek Pfeiferové a Žehrové (2014) do níže uvedeného členění:

- svěřené daně
- sdílené daně
- místní poplatky
- správní poplatky

Daňové příjmy, podobně jako u SR, jsou nedílnou a rozhodující součástí příjmové strany rozpočtu. Z hlediska daňových příjmů municipality je nutné rozdělit daně na sdílné a svěřené, protože podle toho se určuje, zdali do rozpočtu municipality plyne celá výše daňového výnosu či pouze zákonem stanovená část. Daně, které spadají pod skupinu svěřených daní, tj. daň z nemovitosti a daň z příjmu právnických osob (DPPO), jsou odváděny v plné výši do rozpočtu obce či kraje, zatímco sdílené daně, jak již název sám napovídá jsou daně, kde se odvádí do rozpočtu obce pouze zákonem stanovená část. Zbytek se rozděluje mezi ostatní rozpočty, přičemž největší podíl náleží státnímu rozpočtu. Mezi sdílené daně patří daň z přidané hodnoty (DPH), daň z příjmu fyzických osob (DPFO), daň z příjmu právnických osob (DPPO). Nezbytně důležité je upozornit, že DPPO spadají do svěřených daní pouze za podmínky, zdali je poplatníkem obce či kraj (Nedorost a kol. 2010; Provazníková et al., 2009; Pfeiferová, Žehrová, 2014).

Svěřené daně

Do svěřených daní spadá daň z nemovitosti a daň z příjmu právnických osob. Charakteristika těchto daní je uvedena v kapitole daňové soustavy této práce.

Sdílené daně

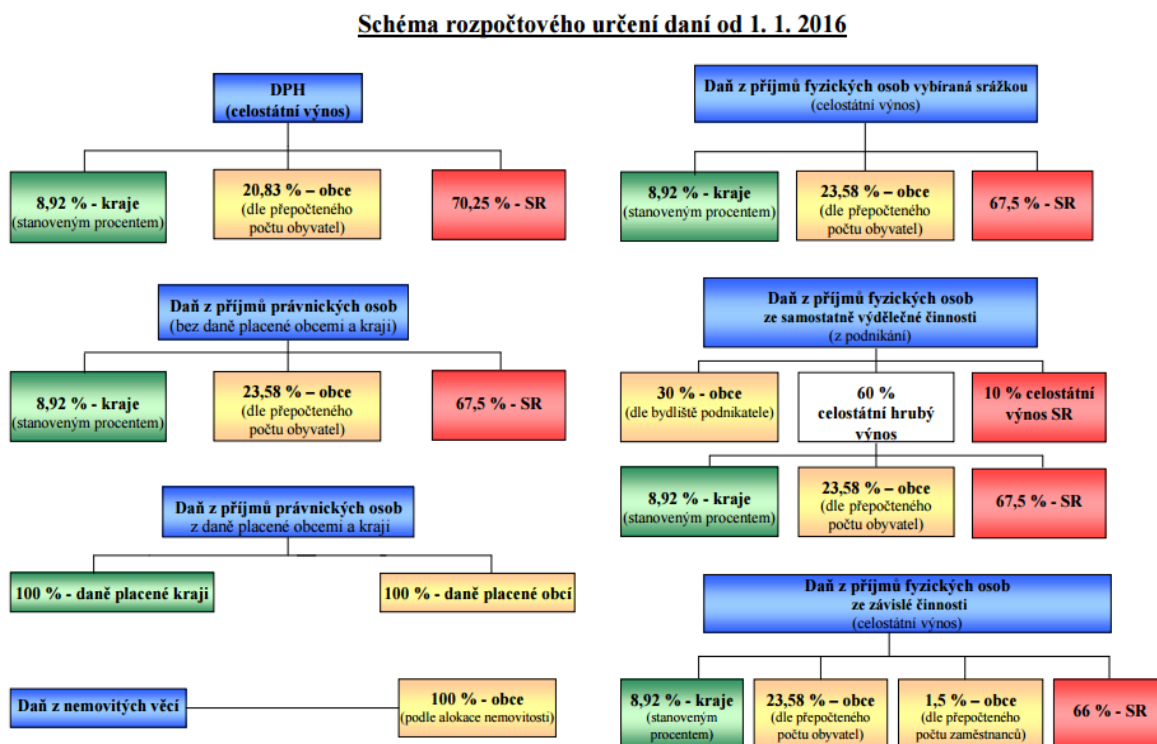
Do sdílených daní patří DPH, DPPO, DPFO. Charakteristika svěřených daní je opět uvedena v kapitole daňové soustavy této práce. Pro lepší znázornění dané problematiky bude pro jednotlivé daně vždy uvedeno grafické znázornění, které bude vyjadřovat procentuální podíl daně, jenž plyne do jednotlivých veřejných rozpočtů. V oblasti sdílených daní se může nabízet otázka na základě, čeho se určuje kolik procent z daňového výnosu bude přiděleno do příslušného veřejného rozpočtu.

Tato problematika spadá pod rozpočtové určení sdílených daní. Rozpočtové určení sdílených daní (dále jen RUD) je stanoveno zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů. „Na základě zákona je předem stanovený podíl samospráv na celostátně vybíraných daní, který je jejich příjmem.“ (Pekárková, 2009, s. 81; Nedorost et al. 2010). V současné době je možné se v praxi setkat s dvojím způsobem přidělení určité výše sdílené daně do rozpočtu. Pekárková (2009) udává tyto způsoby:

- Derivační typ
 - Pro derivační typ je charakteristické, že se výše procentuální části sdílené daně vypočítává na základě daňových výnosů v oblasti, kde se daná municipalita nachází.
- Nederivační typ
 - Nederivační typ určuje výši podílu na dani plynoucí do rozpočtu municipality na základě počtu obyvatel, kteří mají v obci trvalé bydliště. V ČR se v současné době využívá tento typ.

Ministerstvo financí každoročně vydává schéma RUD, jenž je pro samosprávně územní celky a kraje závazné. RUD, které platí pro rok 2016, je níže uvedeno.

Obrázek 8: Rozpočtové určení daní

Zdroj: financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2016.pdf

Místní daně

Místními daněmi lze označit místní poplatky, o jejichž výši a výběru rozhoduje samostatně vedení dané municipality. Je vždy nezbytné, aby bylo vyhláškou uvedeno jaké poplatky budou vybírány, v jaké výši, kdo je povinen uhradit poplatky a kdo osvobozen. Z hlediska rozpočtu se jedná o velmi důležitou příjmovou položku, protože oblastí, za které se vybírají místní poplatky je poměrně dostatek. Dle autorek Pfeiferové a Žehrové (2014) lze místní poplatky, rozdělit následovně:

- Ze psů
 - Výše sazby za jednoho psa se může podle zákona vyšplhat na maximální výši 1 500 Kč za jednoho psa, přičemž osvobozeny jsou osoby invalidní či osoby pobírající starobní nebo vdovský důchod.
- Za lázeňský či rekreační pobyt
 - Výše sazby za osobu a den lázeňského či rekreačního pobytu je zákonem stanovena na maximální výši 15 Kč
- Za využívání veřejného prostoru
 - Poplatků za využívání veřejných prostorů může být velmi mnoho. Maximální výše sazby za využívání 1 m² smí být dle zákona stanovena na hranici 15 Kč za den. Jedná se například o poplatky za:
 - provedení výkopové práce
 - výstavbu cirkusu či lunaparku
 - umístění reklamního poutače
- Vstupné
 - Zde si může obec nárokovat až 20% z ceny každé vstupenky
- Za ubytovací kapacity
 - Tento druh poplatku se využívá zejména v oblastech vysoké koncentrace turistického ruchu. Maximální výše poplatku za využití lůžko a den smí být dle zákona stanovena na 4 Kč.
- Za povolení vjezdu do specifických částí municipality

- Tento druh poplatku se nevztahuje na osoby, které mají v zpoplatněné zóně trvalé bydliště či se jedná o obyvatele, kteří jsou držiteli průkazu ZTP. Ostatní jsou povinni obci odvést poplatky v maximální výši 20 Kč za den.
- Za výherní přístroj
 - V současné době se poplatky za výherní přístroje či automaty často diskutují v médiích z hlediska jejich plošného rušení. Nutno podotknout, že příjmy, které získávají obce za umístění výherních přístrojů na svém území, představují poměrně značnou část příjmů.

Výši sazby za využívání přístroje po dobu třech měsíců na území dané municipality může dosahovat až 5 000 Kč.
- Za zhodnocení pozemku v podobě přívodu vody či kanalizace
 - Výše poplatku za 1 m² zhodnoceného pozemku vždy stanovuje sama obec v závazné vyhlášce.
- Za provoz systému svozu odpadu
 - Maximální výše, kterou může obce vymáhat od občanů za svoz komunálního odpadu, je 500 Kč za osobu a rok.

Správní poplatky

„Předmětem správních poplatků je správní řízení upravené zvláštním právním předpisem a další činnost právního úřadu související s výkonem státní správy prováděné orgány moci výkonné, České republiky a orgány územních samosprávních celků a orgány právnických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti státní správy. Tyto orgány současně poplatky vyměřují a vybírají“ (Pfeiferová, Žehrová, 2014, s. 2014).

3.3.1.2 Nedaňové příjmy

Mezi nejvýznamnější nedaňové příjmy plynoucí do rozpočtu municipality jsou zejména příjmy z majetku, příjmy získané vlastní podnikatelskou činností, poplatky, sankce, pokuty apod.

Příjmy z majetku

Veškerý majetek, který je ve vlastnictví obce by měl být obcí využíván efektivně, tzn. náklady na údržbu by neměly být neúnosně vysoké, daný majetek by měl být obcí často využíván, majetek by měl uspokojovat potřeby obyvatel např. v oblasti kultury apod. Jestliže vlastněný majetek obcí není efektivně využíván, je lepší jej pronajímat či v krajním případě prodat.

Výnos z prodeje majetku není součástí nedaňových příjmů, které jsou součástí běžného rozpočtu, ale rozpočtu kapitálového, který bude uveden níže. Pro obec je celkově výhodnější, aby svůj majetek spíše pronajímala než se jej zbavovala prostřednictvím prodeje. Výhoda pronájmu spočívá v pravidelných nájemných platbách od nájemce, které lze využít jako plánované příjmy do běžného rozpočtu. Další výhodou pronájmu oproti prodeji je, že i když majetek obce nevyužívá, stále se z právního hlediska jedná o vlastníka majetku a tato skutečnost se zohledňuje při výpočtu bonity obce. Jinak řečeno, pro obec je lepší, aby měla ve vlastnictví co nejvíce majetku, protože po té dosáhne lepšího výsledku při stanování bonity obce (Stecková et al. 1998; Peková, Pilný, 1998).

Příjmy z vlastního podnikání

Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) člení příjmy z vlastního podnikání obce do níže uvedených bodů:

- Zisk z municipálních podniků
- Podíl na zisku podniku s majetkovou účastí obce
- Zisk plynoucí z vlastního investičního rozhodování

Jestliže vedení obce dojde ke společnému rozhodnutí, že určitý majetek obce není efektivně využíván, může daný majetek využít k založení nebo jako vklad v podobě spoluúčasti do municipálního podniku. Tyto podniky mají často právní formu společnosti s ručením omezeným či akciová společnost, ale nutno podotknout, že druhá uvedená právní forma je pro municipální podniky velmi ojedinělá. Předmětem činnosti municipálních podniků je především v zabezpečování veřejných statků. Municipální podniky často nedosahují zisku. Ceny, za které prodávají své zboží, výrobky či služby jsou nastaveny tak, aby alespoň dorovnaly vyšší nákladů a podnik skočil „na nule“

Pokud se vedení obce rozhodne, že má zájem začít provozovat podnikatelskou činnosti, jejímž cílem je dosažení maximálního zisku, musí pro danou činnost získat příslušné povolení v podobě živnostenského oprávnění (Pfeiferová, Žehrová, 2014).

V případě příjmů, které obce získá v podobě vlastního investičního rozhodování je na začátek nezbytně důležité konstatovat, že se jedná o velmi rizikovou oblast podnikání pro obec. Finanční rozhodování lze charakterizovat jako obchodování s cennými papíry. Pro obchodování s cennými papíry na kapitálovém trhu je nezbytné mít pro tento druh obchodu patřičné znalosti (Pfeiferová, Žehrová, 2014; Provazníková et al., 2009).

Uživatelské poplatky

Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) definují uživatelské poplatky, jenž plynou do běžného obecního rozpočtu, dle níže uvedeného rozdělení:

- Paušální uživatelský poplatek
 - Paušální poplatky se využívají zejména pro ty statky, které jsou ve vlastnění obce, kde je velmi složité zjištění spotřeby na jednoho uživatele. Proto se paušální poplatek stanovuje na nejnižší možné hranici, aby byl dostupný i občanům s nejnižšími příjmy.
- Dotovaný uživatelský poplatek
 - Poplatek, který bývá obci uhrazen, je na nižší úrovni než je ekonomicky přijatelné. Rozdíl, který zde vzniká, hradí sama obec. Rozdíl je vždy stanoven tak, aby byl pro rozpočet municipality přijatelný.
- Uživatelský poplatky se ziskem
 - Zde se poplatek stanoví na vyšší úroveň než je ekonomické minimum. Tento druh poplatku se využívá zejména pro ty statky, které chce obec určitým způsobem regulovat.

Příjmy sankční povahy

Příjmy sankční povahy představují takové příjmy, které obce získává z přestupkového řízení. Podle zákona je možné projednat takové přestupky, které se staly v období jednoho kalendářního roku od doby jejich spáchání. Autoři Provazníková et al. (2009); Nedorost et al. (2010), definují příjmy sankční povahy v níže uvedených bodech:

- Přestupky proti veřejnému pořádku
 - rušení nočního klidu
 - znečišťování veřejného prostoru
- Přestupky proti majetku
 - krádeže
 - podvod
 - poškození cizí věci
- Přestupky proti občanskému soužití
 - Napadení
 - Urážení spoluobčanů
 - Vyhrožování
- Přestupky pro pořádku v územní samosprávě
 - Jedná se zejména po úmyslné porušování závazné vyhlášky obce
- Přestupky za poškození, krádeže, nedovolené přemísťování veřejné vyhlášky obce

Ostatní nedaňové příjmy

Mezi další nedaňové příjmy obce lze zahrnout například dary, sbírky na podporu obce, příjmy získané z mimorozpočtových fondů, tzn. peněžní prostředky, kteří jsou vynakládány na neplánovanou akci a které neplynou z rozpočtu obce, ale jsou součástí fondů, které obci patří. Dále se může jednat o sdružené prostředky, tzn. peněžní prostředky, které obec získá na základě písemného uzavření smlouvy s více subjekty za účelem financování určitého plánu, na který v rozpočtu nemá dostatek peněžních prostředků například financování nové čističky odpadních vod (Pfeiferová, Žehrová, 2014; Peková, Pilný, 1998).

3.3.1.3 Přijaté dotace

Dotace lze charakterizovat jako nenávratné peněžní prostředky, které získávají municipality za státního rozpočtu, státních finančních aktiv či Národního fondu. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, Národní fond v ČR plní funkce prostředníka při přijímání dotací z EU. Základní podmínkou pro získání dotací je vždy ze strany příjemce splnění stanovených podmínek, například v podobě vypracování studie proveditelnosti apod. Při přijímání dotací nastává také určitá potíž ve stanovení optimální výše dotace.

Hlavním smyslem dotační podpory pro municipální celky je zejména vyrovnání finančních možností v podobě zajištění standartní úrovně obce, veřejných služeb či specifických potřeb obce (Provazníková et al., 2009, Strecková et al. (1998).

Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) z hlediska základního rozdělení dotace definují dle níže uvedeného:

- Účelová dotace
 - Získání účelové dotace je podmíněno splněním poměrně přísných podmínek, například v podobě určité výše finanční spoluúčasti obce. Účelová dotace musí být vždy skutečně využita pro určitý účel tzn. nelze ji využít pro žádnou jinou akci než pro tu, na kterou byla poskytnuta. V případě nedočerpání celkové výše poskytnuté dotace, musí být zbylá část poslána zpět do fondu, ze kterého byla poskytnuta. Účelové dotace se nejčastěji využívají pro zkvalitnění bytového fondu obce, opravu komunikací apod.
- Běžná účelová dotace
 - Tento druh dotace se využívá zejména na zajištění veřejných statků, které sice jsou zajišťovány danou municipalitou, ale odpovědnost za kvalitu nese stát. Typickou běžnou účelovou dotací může být dotace pro zabezpečení základního školství.
- Kapitálová účelová dotace
 - Kapitálová dotace je poskytována v nepravidelných intervalech. Poskytnuta je zejména za účelem úhrady výdajů, jenž jsou uvedeny v investičním záměru, který je v souladu s dotačními programy vlády. Často jsou Kapitálové účelové dotace poskytovány na upřednostňované veřejné statky, jako jsou například školské zařízení.
- Všeobecná dotace
 - Výhodou všeobecných dotací je jejich benevolence užití. Zde nejsou stanoveny žádné podmínky pro užití. Obce s tímto typem dotace může nakládat, jako by se jednalo o běžné příjmy, které v průběhu roku získá, tzn. s finančními prostředky, které získá formou tohoto druhu dotace může nakládat dle svého uvážení.

Další výhodou je, že nevyčerpaná výše dotace se nemusí vracet, ale zůstává k dispozici dané municipality. Typickými všeobecnými dotacemi mohou být dotace na údržbu komunikací, vodovodů, kanalizací apod.

Peněžní tok dotací

Z hlediska poskytování dotací je nezbytné rozlišovat, zdali se jedná o dotaci průtokovou či neprůtokovou. Průtoková dotace je charakterizována jako dotace, která je poskytnuta do obecního rozpočtu na základě splněných pravidel ze SR skrze rozpočet kraje. Jinak řečeno, dotace určená pro danou obec nejprve ze SR plyne do rozpočtu kraje a po té do rozpočtu obce.

Nutno podotknout, že o výši a příjemci dotace se rozhodlo již na úrovni SR, tzn. krajský rozpočet zde plní pouze roli zprostředkovatele. Pro neprůtokovou dotaci je charakteristické, že o příjemci a výši poskytnuté dotace rozhoduje kraj.

Na základě této skutečnosti jsou poskytnuty peněžní prostředky krajskému rozpočtu ze SR, kde se rozhodne o příjemci a po té se pošlou do rozpočtu příslušné obce (Pfeiferová, Žehrová, 2014, Provazníková et al., 2009).

Druhy dotace

Dle Nedorost et al. (2010) se rozdělují dotace pro municipality podle níže uvedeného:

- Dotace schválené zákonem o státním rozpočtu
 - Jedná se o dotační podporu, kterou lze charakterizovat jako stabilní a předvídatelný příjem pro danou municipalitu
- Dotace z jednotlivých kapitol státního rozpočtu
 - Tento druh dotace spadá pod běžné i kapitálové dotace, které jsou poskytnuty municipality na základě předložené žádosti
- Dotace ze státních účelových fondů
 - Poskytnutí této dotace je podmíněno předložením žádosti obce, přičemž poskytnutá dotační podpora smí být využita pouze na konkrétní účel
- Dotace z krajský rozpočtů
 - Jedná se zejména o průtokové a neprůtokové dotace

- Dotace z Národního fondu
 - Veškeré dotace, jenž jsou poskytnuty z Národního fondu představují peněžní prostředky, které mají původ ve fondech EU.
- Dotace na školství
 - Jak již název napovídá, jedná se o dotační podpory, které jsou poskytnuty obcím za účelem podpory školních zařízení, které se na území obce nacházejí
- Dotace na sociální dávky
 - Dotace na sociální dávky představují peněžní prostředky, které jsou poskytovány rodinám za účelem úhrady nákladů na výživu či uspokojení dalších základních lidských potřeb. Jedná se například o dávky hmotné nouze apod.

Veškeré výše uvedené příjmy ať se již jednalo o daňové, nedaňové či přijaté dotace, představovaly z hlediska rozpočtového členění příjmy spadající do běžného rozpočtu obce. Každá obec v ČR má k dispozici dva rozpočty, přičemž je nezbytné podotknout, že hlavní podstata je kladena běžný rozpočet. Vedle běžného rozpočtu každá obec vede také rozpočet kapitálový. Níže jsou uvedeny kapitálové příjmy obce.

Tabulka 5: Kapitálové příjmy obce

Kapitálové příjmy obce
- Z prodeje majetku
- Kapitálové přijaté dotace
- Příjmy z půjček
- Příjmy z emise vlastních obligací
- Kladný výsledek hospodaření z minulého účetního období
- Dary na investiční rozhodování

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Provazníková et al., 2009, s. 68)

Podle Provazníkové (2009) se běžný rozpočet územně samosprávného celku využívá pro financování provozních potřeb dané municipality, zatímco kapitálový rozpočet se využívá zejména na financování investičních potřeb či ke snížení dluhové služby, jenž vzniká saldem běžného rozpočtu.

3.3.2 Výdaje obce

Územně samosprávní celky se podstatnou mírou podílejí na financování veřejných statků, které jsou využívány za účelem uspokojení potřeb obyvatel dané municipality. Skutečností, že veřejné statky jsou pro obyvatele poskytovány z rozpočtu obce a ne například přímo ze SR je za účelem posílení významu samosprávě územních celků. Z hlediska funkce výdajů obce se rozlišují výdaje na alokační a redistribuční, přičemž rozhodující část výdajů spadá do funkce alokační. Alokační výdaje lze charakterizovat jako výdaje, které jsou obcím vynakládány za účelem pořízení zboží či služeb ze soukromého sektoru. Zvýšením poptávky dané municipality po zbožích či službách dochází k pozitivní stimulaci zaměstnanosti v regionu. Redistribuční výdaje, oproti alokačním, jsou takové výdaje, které lze charakterizovat jako peněžní transfery, jenž jsou municipalitou poskytovány svým občanům například v podobě sociální výpomoci.

Redistribuční výdaje představují z rozpočtu obce poměrně malou část, protože celá řada sociálních transferů je poskytována ze SR. (Nedorost et al., 2010).

Provazníková et al. (2009), rozděluje obecní rozpočet na běžný a kapitálový. Níže jsou uvedeny oba tyto rozpočty v tabulkovém schématu.

Tabulka 6: Výdaje obce

Běžný rozpočet - výdaje	Kapitálový rozpočet - výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - Všeobecné veřejné služby - Veřejný pořádek - Vzdělání - Péče o zdraví - Bydlení - Komunální služby - Na podnikání - Ostatní běžné výdaje - Placené úroky 	<ul style="list-style-type: none"> - Na investice - Kapitálové dotace - Nákup cenných papírů - Splátky úvěrů - Krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroje: Vlastní zpracování dle Provazníkové (2009)

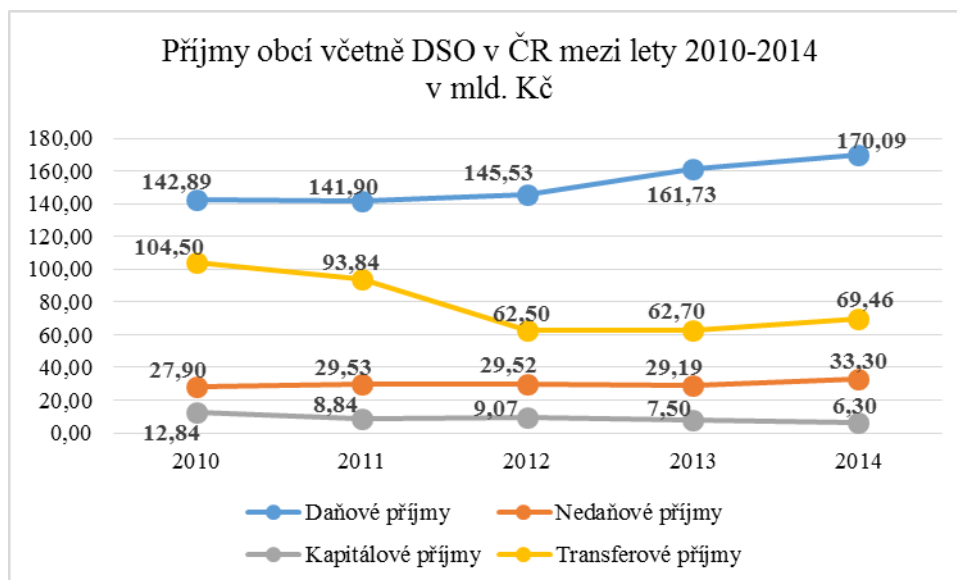
Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) uvádějí další dělení výdajů obcí do níže uvedeného členění:

- Z hlediska ekonomického
 - Běžné výdaje
 - Běžné výdaje lze charakterizovat jako výdaje očekávané nebo plánované, které lze označit jako výdaje neinvestiční či provozní.
 - Kapitálové výdaje
 - Kapitálové výdaje jsou z hlediska očekávání přesným opakem výše uvedených běžných výdajů. Pro kapitálové výdaje je charakteristické, že je nelze jakýmkoliv způsobem naplánovat. Lze je označit pod pojmem investičních výdajů obce.
- Z hlediska infrastruktury
 - Výdaje na ekonomickou infrastrukturu
 - Tento druh výdajů lze charakterizovat jako výdaje, jenž obec vynakládá subjektům, kteří pečují o kvalitu veřejných komunikací, obytných jednotek vlastněných obcí, veřejné zeleně apod.
 - Výdaje na sociální infrastrukturu
 - Představují výdaje na vzdělání, sociální transfery apod.

- Z hlediska rozpočtového plánování
 - Plánované výdaje
 - Jak již název napovídá, jedná se o výdaje, které je možné plánovat
 - Neplánované výdaje
 - Jedná se o přesný opak výše uvedeného. Neplánované výdaje mají nahodilý charakter

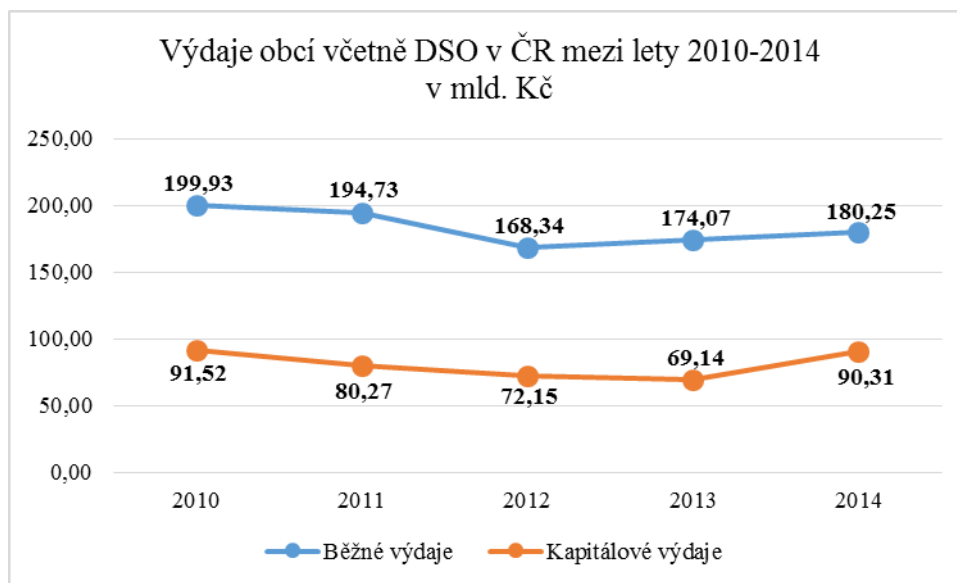
Na níže uvedených grafických znázorněních lze pozorovat příjmy a výdaje obcí včetně DSO (dobrovolné svazky obcí) v ČR ve sledovaném období 2010-2014. Veškeré údaje jsou v řádu milionů korun.

Graf 15: Příjmy obcí v ČR v mld. Kč

Vlastní zpracování dle dat MFČR

Graf 16: Výdaje obcí v ČR v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MFČR

4 Vlastní práce

Předmětem aplikační části diplomové práce bude provedení analýzy rozpočtu obce Vysokov v období 2010-2014. K analyzování obecního rozpočtu budou využity vybrané poměrové ukazatele finanční analýzy v kombinaci s ukazateli SIMU. Prostřednictvím finanční analýzy bude nejprve provedena horizontální a vertikální analýza rozvahy a výkazu zisku a ztrát (dále jen VZZ) ve zjednodušeném rozsahu. Dosažené výsledky poměrových ukazatelů budou komparovány s výsledky stejných poměrových ukazatelů sousedících obcí, za účelem lepší vypovídající schopnosti hospodaření. Komparovanými obcemi jsou obce Studnice a Kramolna. Závěrem bude proveden pyramidální rozklad struktury majetku v relaci k cechovému kapitálu za účelem zjištění, která majetková oblast je pro obec kapitálově nejnáročnější.

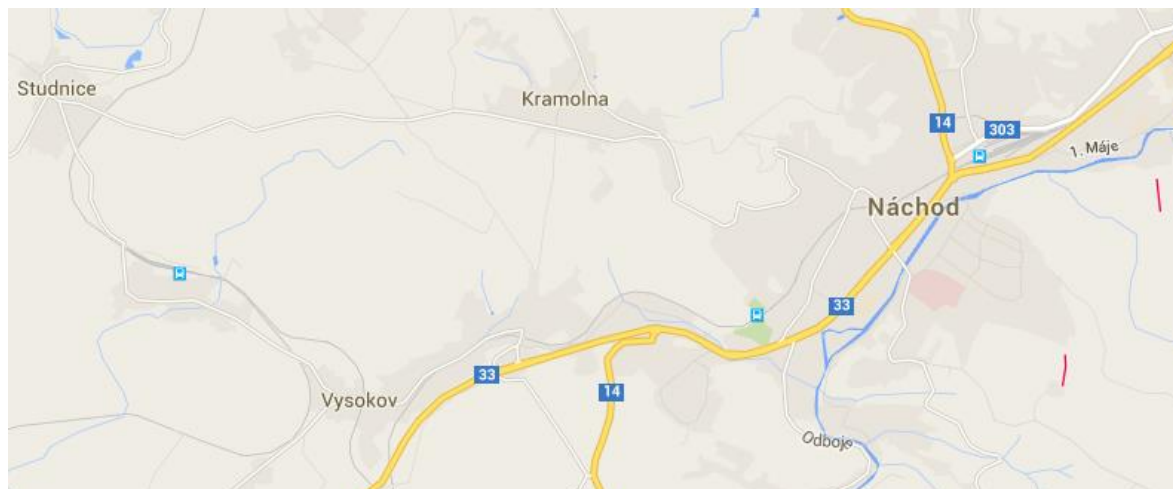
4.1 Obec Vysokov

Obec Vysokov je malá vesnice nacházející se v Královehradeckém kraji v okrese Náchod. V současné době zde žije okolo pětiset obyvatel. Samotný název vznikl na základě polohy, kde se obec nachází. Téměř po celé její délce ji lemují hluboké údolí, díky čemuž získala svůj současný název. Obec se nachází na poměrně významném historickém místě. V roce 1866 zde probíhala prusko-rakouská válka. Od té doby je v této oblasti možné nalézt řadu pomníků vztahující se k této události, jako poklona padlým vojákům obou stran.

Obec žije poměrně bohatým kulturním životem. Řada obyvatel je aktivní v různých kulturních spolcích za účelem předávání tradic, které jsou pro daný kraj charakteristické mladším generacím. I když se jedná o malou obec, lze zde nalézt několik podnikatelských subjektů, jako je místní restaurace, psí salón, čerpací stanice pohodných hmot, letecký klub apod.

Níže je uvedena mapa vybrané obce Vysokov s obcemi Studnice a Kramolna se kterými budou komparovány výsledky finanční analýzy rozpočtu.

Obrázek 9: Mapa vybraných obcí

Zdroj: [google.cz/maps/@50.4171081,16.121257,13.25z?hl=cs](https://www.google.cz/maps/@50.4171081,16.121257,13.25z?hl=cs)

Zastupitelstvo obce

Níže uvedená tabulka charakterizuje složení obecního zastupitelstva obce Vysokov. Současné složení zastupitelstva vychází z výsledků komunálních voleb.

Tabulka 7: Zastupitelstvo analyzované obce

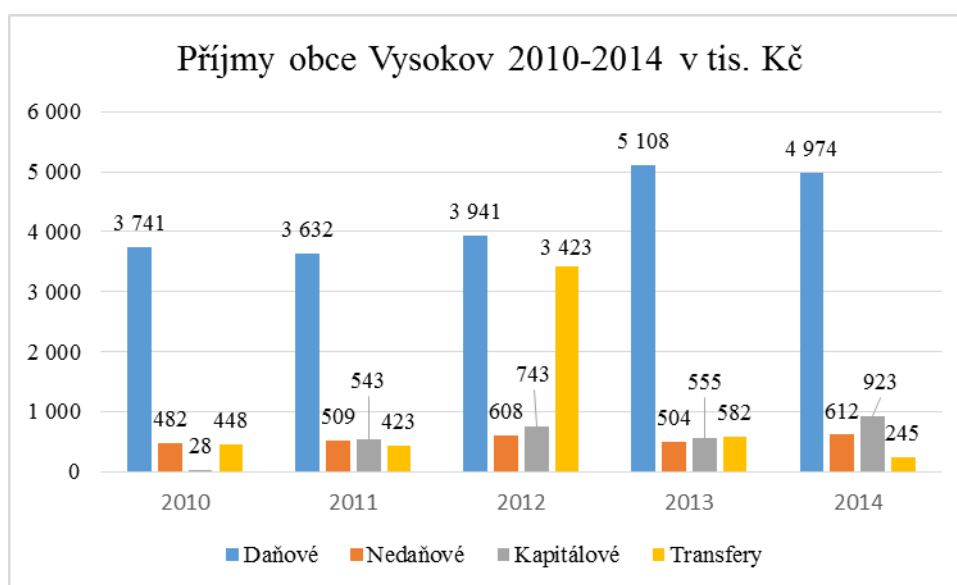
Bc. Renáta Fiedlerová	Starostka obce
Zdeňka Hovorková	Místostarostka obce
Jiří Kosinka ml.	
Jiří Kosinka st.	
Zdeněk Kosinka	
Mgr. Luboš Čepa	
Naděžda Pinkavová	
Petr Čejchan	
brig. gen. Mgr. Martin Červíček	

Zdroj: Vlastní zpracování dle vysokov.cz

4.1.1 Rozpočet obce

V níže uvedených grafických znázornění lze zkoumat vývoj příjmové a výdajové struktury rozpočtu obce Vysokov.

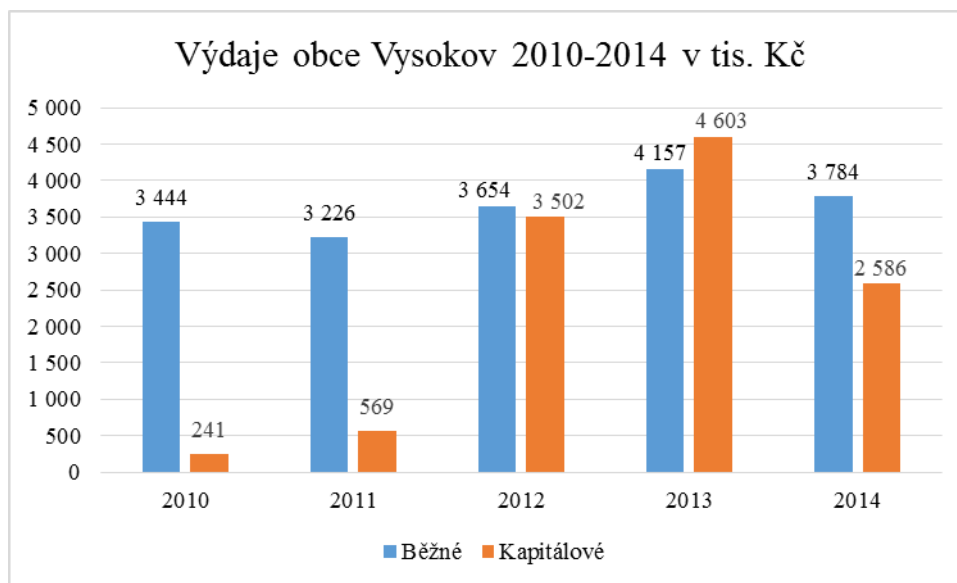
Graf 17: Příjmy analyzované obce

Zdroj: Vlastní zpracování dle monitor.statnipokladna.cz

Grafické znázornění vyjadřuje vývoj příjmové strany rozpočtu obce Vysokov. Jak je z grafu patrné, daňové příjmy měly téměř v celém sledovaném období rostoucí tendenci. Daňově nejziskovějším rokem byl rok 2013, kdy daně představovali více jak 75% celkových rozpočtových příjmů. Tuto skutečnost, lze charakterizovat, jako velmi pozitivní. Podobně jako u SR představují největší a zároveň nedílnou součást příjmové strany rozpočtu. V roce 2012 je zřetelný značný nárůst přijatých transferů. Obec Vysokov v tomto roce získala dotaci ve výši téměř 3,5 mil. Kč na realizaci investičního projektu v podobě výstavby nových bytů pro seniory a mladé rodiny. Kapitálové příjmy lze chápat jako příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Graf 18: Výdaje analyzované obce

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladn.cz

Výše uvedený graf vyjadřuje vývoj rozpočtových výdajů obce Vysokov ve sledovaném období tj. mezi lety 2010-2014. Během sledovaného období pouze jednou převyšovaly výdaje na příjmy. Tato skutečnost nastala v roce 2013, kdy docházelo k obci k již zmíněné výstavbě bytů. V tomto roce byla výše schodku rozpočtu více, jak 2 mil. Kč.

Běžné výdaje lze charakterizovat jako neinvestiční výdaje. Jedná se o výdaje na nákup materiálu, zboží služeb, energie apod. Dále do běžných výdajů lze zahrnout neinvestiční výdaje pro obyvatelstvo či pro soukromé subjekty, jako jsou neziskové organizace apod. V neposlední řadě do běžných výdajů spadají mzdy pracovníků municipálního subjektu.

Kapitálové výdaje lze charakterizovat jako výdaje investiční, tzn. výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného či nehmotného majetku. Do kapitálových výdajů lze zahrnout i výdaje na pořízení pozemků.

Jak je z grafického znázornění patrné, v letech 2012, 2013 a 2014 došlo k poměrně značnému nárůstu kapitálových výdajů. Nárůst kapitálových výdajů lze přiřadit skutečnosti, že v této době docházelo v obci k již zmíněné stavbě nových bytů pro mladé rodiny a seniory.

4.2 Horizontální analýza a vertikální analýza obce Vysokov

Autoři Kislingerová a Hnilica (2005) konstatují, že horizontální a vertikální analýza finančních výkazů je základním bodem pro vypracování finanční analýzy. Horizontální analýzu lze charakterizovat, jako procentuální změnu zkoumané veličiny v čase. Lze jí vypočítat pro období minulé či období, které je označeno jako výchozí. Níže jsou uvedeny vzorce pro výpočet obou zmíněných množností. V této diplomové práci bude užit vzorec pro výpočet změny zkoumané veličiny oproti předchozímu období.

Vzorec pro výpočet procentuální změny, oproti předcházejícímu období:

$$\frac{Bi(t)}{Bi(t-1)}$$

Vzorec pro výpočet procentuální změny, oproti výchozímu období:

$$\frac{Bi(t) - Bi(t-1)}{Bi(t-1)} = \frac{Bi(t)}{Bi(t-1)} - 1$$

Vertikální analýzu lze charakterizovat jako „*strukturu finančního výkazu vztahenou k nějaké smysluplné veličině.*“ (Kislingerová, Hnilica, 2005, s. 11). Ve finančních výkazech bude vertikální analýza představovat procentuální podíl určité veličiny na celkových aktivech a pasivech v případě rozvahy. Ve VZZ bude vertikální analýza představovat procentuální podíl na celkových výnosech a nákladech. Níže je uveden vzorec, který bude využit pro výpočet vertikální analýzy finančních výkazů obce Vysokov.

$$\frac{Bi}{\sum Bi}$$

Výsledné hodnoty obou uvedených analýz budou vynásobeny 100, za účelem charakterizování výsledné hodnoty v procentech.

4.2.1 Horizontální analýza rozvahy

V níže uvedené tabulce jsou uvedeny vstupní hodnoty pro výpočet horizontální analýzy aktiv obce Vysokov mezi lety 2010-2014. Všechny údaje jsou v řádu tisíců korun.

Tabulka 8: Aktiva obce Vysokov v tis. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva celkem	32 013	28 731	25 835	32 044	30 611
Dlouhodobý majetek	30 764	26 860	20 244	26 051	27 259
DNM	849	582	495	414	631
DHM	26 746	22 734	16 748	23 179	24 713
DFM	1 372	1 372	1 372	1 372	1 372
Dlouhodobé pohledávky	2 714	2 172	1 629	1 086	543
Oběžná aktiva	1 249	1 871	5 591	5 993	3 352
Zásoby	4	7	9	7	9
Krátkodobé pohledávky	466	391	3 204	3 383	1 073
Krátkodobý finanční majetek	779	1 473	2 378	2 603	2 270

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Tabulka 9: Horizontální analýza aktiv obce Vysokov

	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva celkem	-2,1%	-10,3%	-10,1%	24%	-4,5%
Dlouhodobý majetek	-3%	-12,7%	-24,6%	28,7%	4,6%
DNM	5,9%	-31,5%	-15%	-16,4%	52,4%
DHM	-12,6%	-15%	-26,3%	38,4%	6,6%
DFM	0%	0%	0%	0%	0%
Dlouhodobé pohledávky	0%*	-20%	-25%	-33,3%	-50%
Oběžná aktiva	30,4%	50%	198,8%	7,2%	-44,1%
Zásoby	-33%	75%	28,6%	-28,6%	28,6%
Krátkodobé pohledávky	-15,4%	-16,1%	719,4%	5,6%	-68,3%
Krátkodobý finanční majetek	94,3%	89%	61,4%	9,5%	-12,8%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka vyjadřuje výslednou horizontální analýzu aktiv obce Vysokov. První, čeho je třeba všimnout při zkoumání horizontální analýzy aktiv či pasiv je trend bilanční sumy, tj. celková výše aktiv a pasiv. Jednou z nejzákladnějších účetních podmínek při sestavování rozvahy je výsledná rovnost aktiv a pasiv. Na základě této skutečnosti lze konstatovat, že výsledná bilanční suma aktiva či pasiv se v závislosti na dané podmínce bude pohybovat stejným směrem, tzn. i ve stejné procentuální výši. Jak je z horizontální analýzy patrné, bilanční suma se v prvních letech snižovala. Opakem je rok 2013, kdy došlo k podstatnému nárůstu aktiv. V relativním vyjádření se jedná o nárůst, oproti předcházejícímu období ve výši 24% v absolutním vyjádření stoupla celková výše aktiv oproti předchozímu období zhruba o 6,2 mil. Kč.

Při bližším pozorování vztahové veličiny dlouhodobého majetku je zřejmé, že je zde určitá korelace s bilanční sumou. Jinak řečeno, pokud klesá bilanční suma aktiv, klesá také celková hodnota dlouhodobého majetku. Tato skutečnost je velmi dobře viditelná ve vertikální analýze aktiv, kde je patrné, že dlouhodobý majetek představuje podstatnou procentuální část na celkových aktivech. Důkazem, že procentuální nárůst či pokles dlouhodobého majetku má vliv na průběh bilanční sumy stejným směrem, může být skutečnost, která se odehrála s celkovou sumou oběžných aktiv v roce 2013. Objem oběžných aktiv se v tomto roce, oproti předchozímu téměř zdvojnásobil, konkrétně o 198%, ale bilanční suma byla klesající, protože v tomto roce došlo k poměrně značnému poklesu dlouhodobého majetku, oproti předchozímu období, konkrétně o 24,6%. V roce 2013 tvořila oběžná aktiva podíl na celkových aktivech pouze 21,6%. Jak je dále z výsledné horizontální analýzy aktiv patrné, v rámci dlouhodobého majetku došlo v roce 2013 k nárůstu DHM. V relativním vyjádření je tento nárůst, oproti předchozímu období ve výši 38,4% v relativním zhruba 6,4 mil. Kč. V tomto roce došlo k nárůstu zejména staveb téměř o 2,4 mil. Kč, SMV o zhruba 300 tis. Kč a nedokončeného DHM, který se zvýšil o téměř 4 mil. Kč.

V rámci oběžných aktiv je bezpochyby zajímavý velmi vysoký nárůst krátkodobých pohledávek v roce 2012. Zde došlo k navýšení oproti předchozímu toku o více jak 700%. Při pohledu na VZZ obce Vysokov pro rok 2013 je zřejmé, že tuto poměrně rapidní změnu vyvolal prodej DHM. Zde je nutno podotknout určitou skutečnost, která byla v závěru teoretické části popisována.

Autorky Pfeiferová a Žehrová (2014) konstatují, že pro municipální celek je bezpochyby lepší, aby si svůj majetek ponechal a snažil se jej alespoň při neefektivním využití obcí pronajmout. Prodej majetku má být spíše krajní možnost, která ovšem s sebou může nést negativní důsledky při výpočtu bonity obce. Další zcela jistě zajímavou skutečností, kterou lze z výsledné horizontální analýzy vyčíst je výše krátkodobého finančního majetku. Tato veličina téměř ve všech sledovaných letech procentuálně rostla a ne zrovna o zanedbatelná procenta. Jediným rokem, kdy došlo k poklesu, oproti předchozímu období, byl poslední rok sledovaného období. Na druhou stranu je nutné říci, že pokles v tomto roce je zanedbatelný, vůči procentuálnímu nárůstu oproti minulým letům. V této veličině docházelo zejména k nárůstu běžné účtu samosprávně územního celku. Jako pozitivní skutečnost z výše uvedené výsledné horizontální analýzy, lze konstatovat, že ve téměř ve všech sledovaných obdobích docházelo ke snižování dlouhodobých pohledávek.

Níže uvedená tabulka vyjadřuje vstupní data pro výpočet horizontální analýzy pasiv obce Vysokov. Stejně jako v předchozím případě, byl výpočet proveden za účelem zjištění procentuální změny vybrané veličiny, oproti předchozímu období. Všechny údaje jsou uvedeny v řádu tisíců korun.

Tabulka 10: Pasiva obce Vysokov v tis. Kč

	2010	2011	2012	2013	2013
Pasiva celkem	32 013	28 731	25 835	32 044	30 611
C. vlastní kapitál	27 243	23 913	19 548	23 620	25 789
C. I. Jmění účetní jednotky	23 248	18 525	18 588	21 189	21 141
C. II. Fondy účetní jednotky	0	0	0	0	0
C. III. Výsledek hospodaření	3 995	5 388	960	2 430	4 648
D. Cizí zdroje	4 770	4 818	6 286	8 424	4 822
D. I. Výdajové účty	0	0	-	-	-
D. II. Rezervy	0	0	0	0	0

D. III. Dlouhodobé závazky	4 697	4 765	3 194	5 254	4 361
D. IV. Krátkodobé závazky	73	52	3 092	3 170	461

Zdroj: vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Tabulka 11: Horizontální analýza pasiv obce Vysokov

	2010	2011	2012	2013	2014
Pasiva celkem	-2,1%	-10,3%	-10,1%	24%	-4,5%
C. vlastní kapitál	0,2%	-12,2%	-18,3%	20,8%	9,2%
C. I. Jmění účetní jednotky	-14,5%	-20,3%	0,3%	14%	-0,2%
C. II. Fondy účetní jednotky	0%	0%	0%	0%	0%
C. III. Výsledek hospodaření	0%*	11,8%	-82,2%	153,2%	91,3%
D. Cizí zdroje	-13,4%	1%	30,5%	34%	-42,8%
D. I. Výdajové účty	0%	0%	-	-	-
D. II. Rezervy	0%	0%	0%	0%	0%
D. III. Dlouhodobé závazky	-12,2%	1,4%	-33%	64,5%	-17%
D. IV. Krátkodobé závazky	-53,5%	-28,7%	5 846,2 %	2,5%	-85,5%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka vyjadřuje výslednou horizontální analýzu pasiv obce Vysokov mezi lety 2010-2014. Ve výsledcích lze pozorovat určité skutečnosti, které byly konstatovány u výsledné horizontální analýzy aktiv. Průběh bilanční sumy je zde identický jako u horizontální analýzy aktiv, z důvodu nutnosti rovnosti aktiv a pasiv při sestavování rozvahy. Určitá zajímavost zde může být v případě roku 2010, kdy i když došlo k nepatrnému navýšení vlastního kapitálu, bilanční suma přesto byla o 2,1 % nižší, než v minulém období.

Tato skutečnost je způsobena tím, že došlo k poklesu cizích zdrojů o 13,4%. Cizí zdroje nepředstavují na celkových pasivech značný podíl, aby takováto výše poklesu měla značný vliv na bilanční sumu. Nezbytnou skutečností, kterou ve výše uvedené tabulce není vhodné přehlédnout, je navýšení krátkodobých závazků v roce 2012. Tehdy došlo k navýšení oproti předchozímu období téměř o 5 580% v absolutním vyjádření došlo k navýšení téměř o 2,9 mil. Kč. V tomto roce byla zahájena výstavba bytů, tzn. jedná se o nárůst závazků souvisejícím s realizací projektu.

Do zjednodušené rozvahy ve výše uvedené tabulce byly uvedeny veličiny, jako fondy účetní jednotky či rezervy za účelem poukázání na skutečnost, že obec Vysokov nedisponuje žádnými fondy vedle svého rozpočtu, které se mohou využívat například při nepředvídatelných situacích, jako jsou povodně apod.

4.2.2 Vertikální analýza rozvahy

Tabulka 12: Vertikální analýza aktiv obce Vysokov

	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva celkem	100%	100%	100%	100%	100%
Dlouhodobý majetek	96%	93,5%	78,4%	81,3%	89%
DNM	2,7%	2%	1,9%	1,3%	2,1%
DHM	80,7%	79,1%	64,8%	72,3%	80,7%
DFM	4,3%	4,6%	5,4%	4,3%	4,5%
Dlouhodobé pohledávky	8,3%	7,3%	6,3%	3,4%	1,8%
Oběžná aktiva	4%	6,5%	21,6%	18,7%	11%
Zásoby	0,01%	0,025%	0,035%	0,025%	0,035%
Krátkodobé pohledávky	1,49%	1,275%	12,4%	10,575%	3,5%
Krátkodobý finanční majetek	2,5%	5,1%	9,165%	8,1%	7,365%

Zdroj: Vlastní zpracování

Uvedená tabulka vyjadřuje výsledné hodnoty vertikální analýzy aktiv obce Vysokov. Vertikální analýza se provádí za účelem lepší vypovídací hodnoty horizontální analýzy a také za účelem zjištění největšího podílu, zkoumané veličiny na bilanční sumě. Jak je z výše uvedeného patrné, ve všech sledovaných letech představoval dlouhodobý majetek největší podíl na celkových aktivech. Na druhou stranu se zde dá shledat určitá negativní skutečnost v podobě snižování dlouhodobého majetku na celkových aktivech. Při porovnání roku 2010, kdy představoval dlouhodobý majetek 96% podíl na celkových aktivech a roku 2012, kdy se tento podíl snížil o téměř 20%. Příčin zbavení se majetku obce může být mnoho. V závěru práce je uveden pyramidální rozklad majetku v relaci k celkovému kapitálu, kde je patrné, že kapitálově nejnáročnější částí majetku je dlouhodobý majetek. Největší úbytek je z výsledné vertikální analýzy patrný u DHM, kde ve stejném období došlo k snížení o více jak 25%. Jak je patrné v roce 2013 došlo opět k navýšení podílu DM. Toto navýšení je zapříčiněno dokončením výstavby bytů. Oběžná aktiva nepředstavují na bilanční sumě značný poměr. Největší poměr oběžných aktiv na celkových aktivech lze shledat v roce 2012, kdy došlo k poměrně značnému nárůstu krátkodobých pohledávek.

Tabulka 13: Vertikální analýza pasiv obce Vysokov

	2010	2011	2012	2013	2014
Pasiva celkem	100%	100%	100%	100%	100%
C. vlastní kapitál	85%	83,2%	75,7%	73,7%	84,2%
C. I. Jmění účetní jednotky	72,5%	64,5%	71,9%	66,1%	69%
C. II. Fondy účetní jednotky	0%	0%	0%	0%	0%
C. III. Výsledek hospodaření	12,5%	18,8%	3,7%	7,6%	15,2%
D. Cizí zdroje	14,9%	16,8%	24,3%	26,3%	15,8%
D. I. Výdajové účty	0%	0%	-	-	-
D. II. Rezervy	0%	0%	0%	0%	0%
D. III. Dlouhodobé závazky	14,7%	16,6%	12,3%	16,4%	14,2%
D. IV. Krátkodobé závazky	0,2%	0,2%	12%	9,9%	1,6%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledná vertikální analýza pasiv obce Vysokov je poměrně dosti zajímavá, protože na základě této analýzy lze konstatovat, z jakých zdrojů byla financována aktiva. Jak je z uvedeného patrné, obec Vysokov je převážně financováno z vlastních zdrojů tzn. z daňových příjmů, nedaňových příjmů apod. Tuto lze podložit výsledky poměrového ukazatele finanční samostatnosti, který je uveden dále v aplikační části diplomové práce. Obec během sledovaného období, tj. 2010-2014 neklesla pod 70% finanční samostatnosti. Za pozitivní lze zcela určitě označit poměrně nízký poměr cizích zdrojů. Největší poměr cizího na celkovém kapitálu byl v roce 2012 a 2013, kdy suma cizích zdrojů překonala hranici 25%. Další rok se tento poměr podařilo téměř o 10% snížit. Při pohledu na závazky obce Vysokov je patrné, že navýšení cizích zdrojů v letech 2012 a 2013 bylo způsobeno zejména navýšením krátkodobých závazků. Dlouhodobé závazky jsou na relativně stejně výši. V rámci vertikální analýzy pasiv je třeba si také všimnout skutečnosti, že mezi vlastním kapitálem a cizími zdroji existuje určitá korelace.

Dojde k navýšení cizích zdrojů, oproti předchozímu období, sníží se v daném roce procentuální podíl vlastního kapitálu na celkových pasiv. Tato skutečnost platí také opačným směrem.

V níže uvedené tabulce jsou uvedeny vstupní údaje pro výpočet horizontální a vertikální analýzy VZZ obce Vysokov. Veškeré údaje jsou v řádu tisíců korun. Nutno podotknout, že údaje o dani z příjmu v prvních třech letech sledovaného období nebylo možné dohledat. Ve finančních výkazech obce Vysokov lze daň z příjmu nalézt až v roce 2013.

4.2.3 Horizontální analýza výkazu zisků a ztrát

Tabulka 14: Náklady obce v tis. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014
Náklady celkem	3 349	3 201	12 777	4 830	4 358
Náklady z činnosti	2 951	2 640	12 234	3 962	3 954
Finanční náklady	97	27	27	17	30
Náklady na transfery	301	495	515	524	268
Daň z příjmu	-	-	-	327	107

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Tabulka 15: Horizontální analýza nákladů

	2010	2011	2012	2013	2014
Náklady celkem	*	-4,4%	299,2%	-62,2%	-9,8%
Náklady z činnosti	*	-10,5%	363,4%	-67,6%	-0,2%
Finanční náklady	*	-32%	-59%	-37%	76,5%
Náklady na transfery	*	64,5%	4%	1,7%	-48,9%
Daň z příjmu	-	-	-	-	-67,3%

Zdroj: Vlastní zpracování

Označení dat * znamená, že nebylo možné dohledat data z minulého účetního období.

Výše uvedená tabulka vyjadřuje výsledné hodnoty horizontální analýzy nákladů obce Vysokov. Jak je z uvedeného na první pohled zřejmé, k největšímu navýšení celkových nákladů došlo v roce 2012. Obec v tomto roce prodávala dlouhodobý hmotný majetek v podobě stavby. Dle účetních standardů nejen pro municipální sféru se vždy musí prodávaný majetek převést do nákladů. Pro lepší charakteristiku bude dále v práci uvedeno účetní schéma prodeje. Celkové náklady se v dalších letech sledovaného období snižovaly, protože již k podobnému prodeji nedošlo. Dle výsledků horizontální analýzy docházelo během sledovaného období k značným změnám finančního majetku. Při pohledu na výslednou vertikální analýzu, kde finanční náklady na celkových nákladech během sledovaného období nepřesáhly více jak 3%, lze tyto změny označit jako zanedbatelné. Co není vhodné chápat jako zanedbatelné, jsou náklady na transfery, které musí být hrazeny z rozpočtu obce. Největší nárůst nákladových transferů byl v roce 2011, konkrétně o 64,5%. Nákladové transfery představují výdaje z rozpočtu, které obec musí uvolnit za účelem provozu podřízené organizace obce.

4.2.4 Vertikální analýza zisků a ztrát

Tabulka 16: Vertikální analýza nákladů

	2010	2011	2012	2013	2014
Náklady celkem	100%	100%	100%	100%	100%
Náklady z činnosti	88,1%	82,4%	95,7%	82%	90,7%
Finanční náklady	2,9%	2,1%	0,2%	0,4%	0,7%
Náklady na transfery	9%	15,5%	4,1%	10,8%	6,2%
Daň z příjmu	-	-	-	6,8%	2,4%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka vyjadřuje výslednou vertikální analýzu obce Vysokov. Zde je zcela jasné, že největší poměr na celkových nákladech mají náklady z činnosti. Ty představovaly v roce 2012 podíl na celkových nákladech téměř ve výši 96%. Pod náklady z činnosti spadají například náklady na opravy a udržování, mzdové náklady, odpisy DHM, spotřeba energie a materiálu apod.

Níže uvedená tabulka vyjadřuje vstupní hodnoty pro výpočet horizontální a vertikální analýzy výnosů obce Vysokov. Veškeré údaje jsou uvedeny v řádu tisíců korun.

Tabulka 17: Výnosy obce Vysokov

	2010	2011	2012	2013	2014
Výnosy celkem	7 344	4 592	8 349	6 300	6 576
Výnosy z činnosti	3 196	841	1 567	470	948
Finanční výnosy	5	6	10	6	2
Výnosy z daní a poplatků	3 709	3592	3 907	5 099	5 033
Výnosové transfery	434	153	2 864	725	595
ROK	2010	2011	2012	2013	2014
Výsledek hospodaření	3995	1 391	-4 428	1 470	2218

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Tabulka 18: Horizontální analýza výnosů

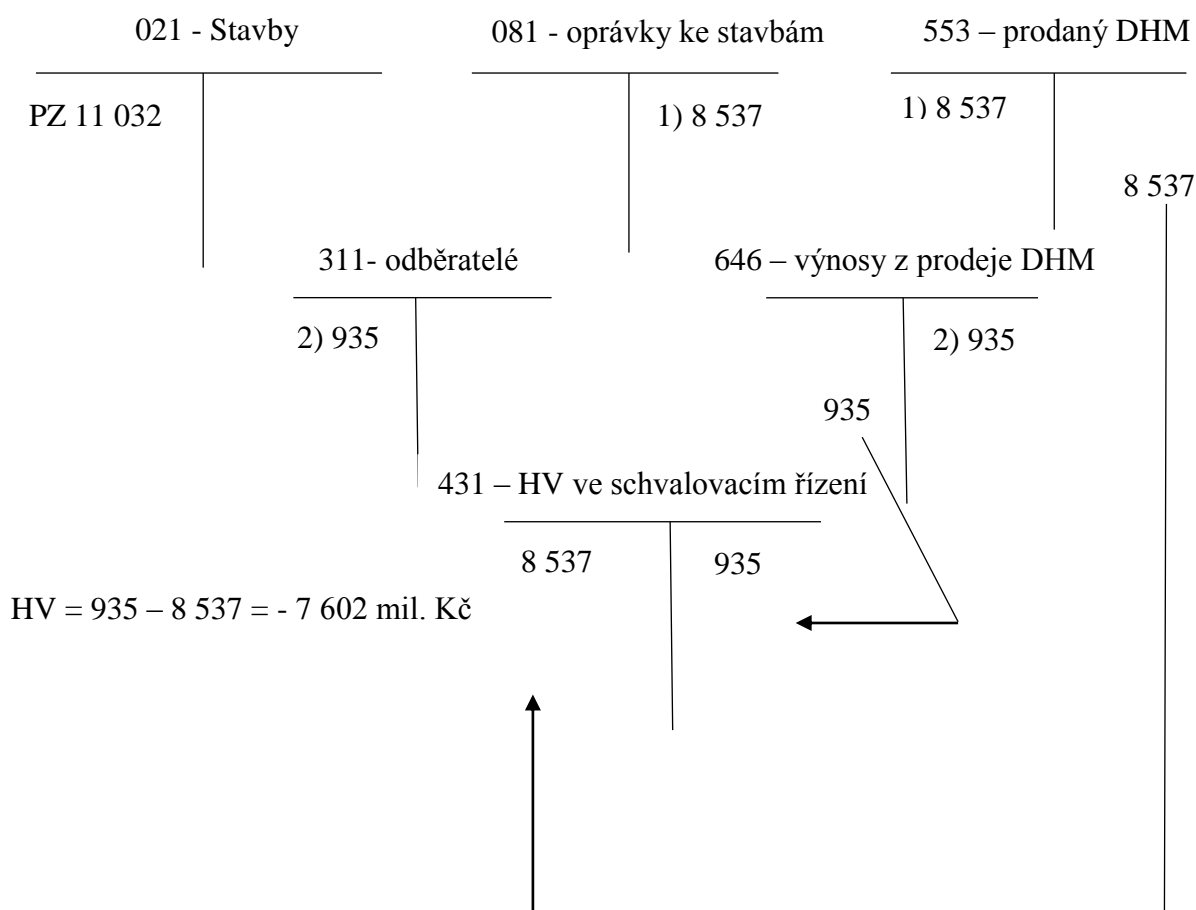
	2010	2011	2012	2013	2014
Výnosy celkem	*	-37,4%	81,8%	-24,5%	4,4%
Výnosy z činnosti	*	-73,7%	86,3%	-70%	101,7%
Finanční výnosy	*	20%	66,7%	-40%	-66,7%
Výnosy z daní a poplatků	*	-3,2%	8,8%	30,5%	-1,3%
Výnosové transfery	*	-64,7%	1 771, 9%	-74,7%	-17,9%
ROK	2010	2011	2012	2013	2014
Výsledek hospodaření	*	-65,2%	-318,3%	133,2%	50,9%

Zdroj: Vlastní zpracování

Zprvu je nezbytně nutné podotknout, jaký je rozdíl mezi HV, který je uveden ve VZZ a HV, který je součástí rozvahy. HV, který je součástí VZZ je ten, který vykázala účetní jednotka za dané účetní období, bez jakéhokoliv vyrovnání z předchozích let tzn. bez navyšování nerozděleného zisku či snižování způsobené ztrátou v předchozím účetním období.

V rozvaze se jedná o HV, jehož výše se upravuje na základě nerozděleného zisku či ztráty z minulého účetního období. Výsledná horizontální analýza výnosů obce Vysokov představuje pro rok 2012 určitou zajímavost. V tomto roce dosáhla účetní jednotka záporného HV přes 4,4 mil. Kč. S přihlédnutím ke skutečnosti, že v daném roce došlo k navýšení celkových výnosů o více jak 80% tj. téměř o 3,8 mil. Kč a výnosové transfery byly o 1 770% tj. o více jak 2,7 mil. Kč vyšší, oproti předchozímu období. I toto poměrně vysoké navýšení příjmových položek, byl poměr nárůstu nákladů z činnosti pro daný rok mnohem vyšší. Příčinu dané skutečnosti lze shledat v prodej DHM. Níže je uvedené účetní schéma prodeje.

Obrázek 10: Účetní schéma prodeje

Zdroj: Vlastní zpracování

Vysvětlení účetního schématu:

- 1) Obec Vysokov ve zmíněném roce prodávala plynový systém Východočeské plynárenské společnosti a. s. Hodnota plynového systému byla celkem 8 537 tis. Kč. Na výstavbu získala obec v roce 2004 3 mil. Kč dotaci. Zbytek muselo být hrazeno z rozpočtu obce. Při prodeji je nezbytně nutné majetek vyřadit z evidence pomocí účtu opravek ke stavbám (081) a nákladového účtu prodaný DHM (553). Z účetního hlediska se jedná o jednorázový odpis. Účet 553 je charakteristický pro účtování v municipální sféře, tj. tento účet není součástí účtového rozvrhu pro podnikatelské subjekty dosahujícího zisku. Nutno podotknout, že i když se prodej realizuje přes nákladový účet, nejedná se o náklady peněžní nýbrž nepeněžní.
- 2) Následuje prodej plynové soustavy Východočeské plynárenské společnosti a. s. za 935 tis. Peněžní prostředky, které obec získala z tohoto prodeje, jsou prostředky za výkopové práce, které museli být provedeny za účelem položení plynové soustavy.
- 3) Následuje jednoduché odčítání v účtu HV ve schvalovacím řízení, kde jak je patrné, že dochází k zápornému výsledku.

Za poměrně pozitivní lze označit růst výnosů z daní, kdy v roce 2012 vzrostly výnosy z této oblasti téměř o 9% tj. o 315 00 Kč a v roce 2013 téměř o 31% tj. o 1,2 mil. Kč, oproti přechozímu období. V následujícím roce došlo k poklesu těchto výnosů, ale v poměru oproti navýšení předchozích let se jedná o zanedbatelný pokles. Za další pozitivní skutečnost lze označit růst výsledku hospodaření.

Tabulka 19: Vertikální analýza výnosů

	2010	2011	2012	2013	2014
Výnosy celkem	100%	100%	100%	100%	100%
Výnosy z činnosti	43,5%	18,3%	18,8%	7,5%	14,4%
Finanční výnosy	0,07%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Výnosy z daní a poplatků	50,5%	78,2%	46,8%	81%	76,5%
Výnosové transfery	5,93%	3,4%	34,3%	11,4%	9%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedena vertikální analýza vyjadřuje, jaký podíl mají jednotlivé výnosové veličiny na celkových výnosech. Na základě této skutečnosti lze konstatovat, která výnosová veličina má podstatný vliv na celkových výnosech. Jak je z výsledné analýzy patrné, největší podíl na celkových výnosech mají výnosy z daní. Zde je možné shledat podobnost se SR ČR, kde také největší podíl na příjmech do SR mají daně. Nutno podotknout, že u SR se tento podíl pohybuje na poměrně stabilní výši okolo 80%, zatímco u obce je podle výsledné analýzy tato výše poměrně kolísavá, ale vcelku se jedná o nezbytnou část rozpočtu. V roce 2013 tvořily výnosy z daní více jak 80% na celkových výnosech. Pro obec by mělo být velice důležité, aby se snažila přilákat na své území nové podnikatelské subjekty a navýšit počet obyvatel, protože díky tomu by mohly daně představovat nejen vyšší, ale také stabilní příjmy do rozpočtu. Další nedílnou součástí rozpočtu, i když již ne v takovém poměru jako jsou daně, představují výnosy z vlastní činnosti. Výnosy z vlastní činnosti lze charakterizovat jako výnosy z pronájmu, prodeje služeb, z místních poplatků apod.

Výnosovými transfery představují dotace, které může obec získat na základě vyhlášených dotačních programů krajem. Kraj vyhlásí dotační program a obce, které se nacházejí na území daného kraje mohou zasílat své žádost o získání dotace. V tomto případě se jedná o kraj Královeshradecký. Na základě finančních výkazů lze jednoduše spočítat, že obec Vysokov získala během let 2010-2014 dotace od kraje ve výši téměř 4,8 mil. Kč, přičemž nejvyšší získala v roce 2012.

Náklady z transferů představují dotace, které nejsou poskytnuty krajem, nýbrž samotnou obcí. Jedná se o peněžní prostředky, plynoucí z rozpočtu obce. Každá obec v ČR má ze zákona povinnost, zajistit provoz podřízené příspěvkové organizace v obci. Může se jednat například o školu, školku apod. V obci Vysokov se jedná konkrétně o červený kříž.

4.3 Poměrové ukazatele finanční analýzy

Finanční analýza představuje v oblasti finančního řízení nedílnou oblast. Jejím cílem je posouzení minulého a současného finančního stavu, který umožní přijmout do budoucna taková opatření, která zlepší finanční situaci podniku či ji udrží alespoň na stejné výši. Stejně cíle lze využít také pro municipální sféru. Důležité je však zohlednit určitá specifika, která s sebou municipální sféra nese. Mezi základní specifika lze zahrnout, že municipální subjekty jsou podrobeny zcela jiné formě financování a jejich cílem není dosažení co nejvyššího zisku. Hlavním cílem je poskytování veřejných statků a služeb obyvatelům daného municipálního celku. V současné době dochází k sbližování účetnictví municipální sféry s účetnictvím podnikatelské sféry. Jedná se o tzv. aktuální princip. Na základě této skutečnosti, lze využít některé poměrové ukazatele finanční analýzy, které jsou charakteristické pro podnikatelský sektor. Finanční analýza nabízí i specifické metody či poměrové ukazatele, které jsou speciálně určeny pro municipální subjekty. V této práci budou vybrány pouze ty poměrové ukazatele, které budou mít pro účel dosažení cíle diplomové práce tu nejlepší vypovídající schopnost. Níže je uvedeno schéma finanční analýzy pro municipální sféru.

Obrázek 11: Soubor ukazatelů finanční analýzy

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kraftová, 2002, s. 100

4.3.1 Autarkie

Poměrový ukazatel Autarkie vyjadřuje finanční soběstačnost municipálního celku. Cílem je zjištění z kolika procent dokáže municipální celek pokrýt své náklady z dosažených výnosů. Do výpočtu vstupují pouze ukazatele z hlavní činnosti. Za pozitivní výsledky lze považovat ty, které se pohybují na hladině 100%. Naopak výsledná hodnota nacházející se pod 100%, vyjadřuje skutečnost, že náklady v daném roce převyšují výnosy. V případě, že výsledné hodnoty poměrové ukazatele jsou značně vysoké, je třeba podle Kraftové, 2002, s. 102 „*zvážit, zda by nebylo lepší dotační prostředky využít jinde, či zda by výnosy v podobě uživatelských poplatků – v případě žádoucího zvýšení spotřeby daných produkty – neměly být sníženy*“.

Níže uvedená tabulka obsahuje vstupní data pro výpočet Autarkie. Vstupní data jsou v řádu tisíců korun. Vzorec, který byl využit pro výpočet výsledných hodnot je následující:

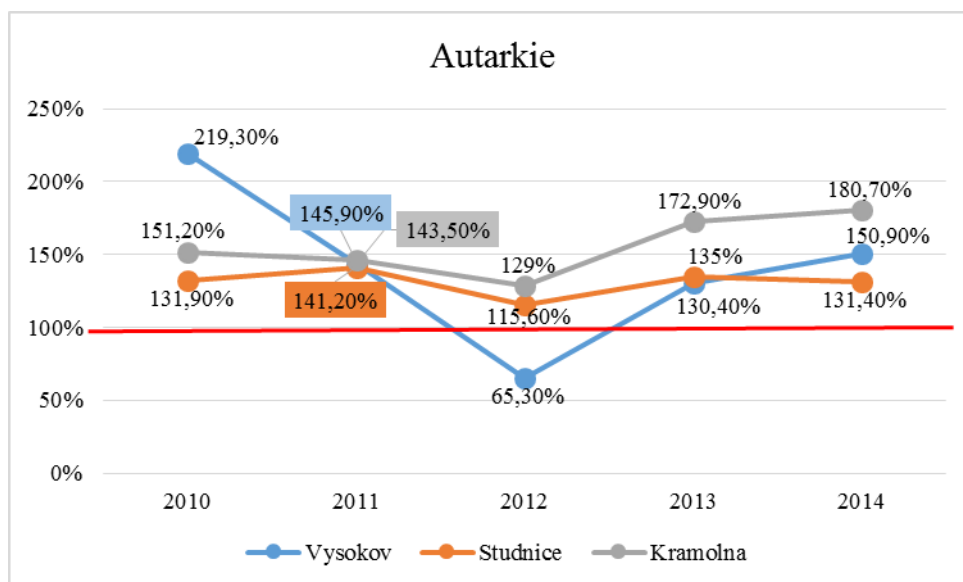
$$\text{Autarkie} = \frac{\text{Výnosy z hlavní činnosti}}{\text{Náklady z hlavní činnosti}} * 100$$

Tabulka 20: Vstupní data Autarkie v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Výnosy celkem	7 344	4 592	8 349	6 300	6 576
Náklady celkem	3 349	3 201	12 234	4 830	4 358
Studnice	2010	2012	2012	2013	2014
Výnosy celkem	11 356	11 957	11 680	14 543	14 029
Náklady celkem	8 611	8 467	10 105	10 776	10 678
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Výnosy celkem	9 250	8 942	9 333	13 301	11 839
Náklady celkem	6 117	6 131	7 235	7 693	6 552

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Graf 19: Autarkie

Zdroj: Vlastní zpracování

Grafické znázornění vyjadřuje výsledné hodnoty poměrového ukazatele Autarkie. Jak je z výše uvedeného patrné, obec Vysokov měla na počátku sledovaného období příliš vysokou hodnotu Autarkie. Tato výše byla způsobena zejména převyšujícími celkovými výnosy nad náklady. Jak je uvedeno v charakteristice tohoto poměrového ukazatele, účinným řešením k snížení příliš vysoké hodnoty autarkie, může být využití získaných dotačních prostředků v jiné oblasti či snížení obecních poplatků. Nutno podotknout, že snížení obecních poplatků by bylo vhodné tehdy, jestliže by obec dosahovala dlouhodobě vysoké autarkie, k čemuž jak je z výsledného grafu patrné, nedošlo. V roce 2012 obec Vysokov dosahovala nízké hodnoty autarkie. Tato hodnota se nacházela pod hranicí 100%, která vyjadřuje rovnost nákladů a výnosů. Ve zmíněném roce náklady přesahovaly výnosy, díky čemuž vykázala obec ve sledovaném roce záporný hospodářský výsledek. Jak je uvedeno v odborné literatuře, při dosažení záporné výše autarkie je nezbytné provést analýzu příčiny. Samotná příčina této skutečnosti, je uvedena v účetním schématu na str. 89. V dalších letech, lze považovat výši Autarkie obce Vysokov za poměrně uspokojivou, protože výsledná výše nedosahovala vysokých hodnot, ani nebyla nižší, než je hraniční ukazatel zobrazení červenou přímkou v grafickém znázornění.

Za příklad správné výše autarkie lze označit ve výběru porovnávaných obcí obec Studnici. Ta měla během sledovaného období výsledné hodnoty autarkie vždy na poměrně nízké úrovni, což lze hodnotit pozitivně. Obec Kramolna v do poloviny sledovaného období dosahovala poměrně uspokojivých hodnoty, které lze označit jako pozitivní. V posledních dvou letech tj. 2013 a 2014 dosahovala výsledná hodnota Autarkie značně vysokých hodnot. Pokud by tato skutečnost pokračovala i v následujících letech, bylo by vhodné, aby vedení obce přistoupilo ke konkrétním opatřením, které jsou uvedeny v úvodní charakteristice tohoto poměrového ukazatele, za účelem snížení výsledných hodnot.

4.3.2 Běžná likvidita

Tabulka 21: Vstupní data běžné likvidity v tis. Kč

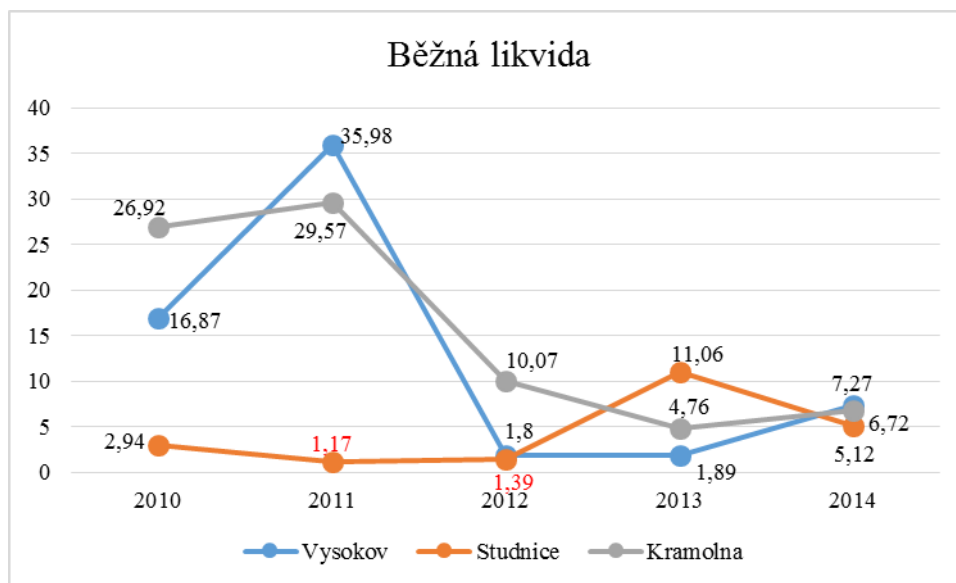
Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Oběžná aktiva	1 249	1 871	5 629	5 995	3 359
Krátkodobé závazky	73	52	3 092	3 170	461
Studnice	2010	2011	2012	2013	2014
Oběžná aktiva	2 543	4 067	13 948	12 488	15 806
Krátkodobé závazky	861	3 446	10 023	1 126	3 081
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Oběžná aktiva	6 407	7 954	10 270	17 652	23 158
Krátkodobé závazky	238	269	1 019	3 707	3 445

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.stanipokladna.cz

Výše uvedená tabulka obsahuje vstupní data pro výpočet běžné likvidity municipálního celku. V odborné literatuře je možné nalézt tři stupně likvidity. Níže bude vypočten stupeň třetí, který bývá nazýván, jako běžná likvidita. Doporučené optimum, ve kterém by se měly výsledné hodnoty pohybovat je stanoveno v intervalu 1,5-2,5. Při dosažení nižších výsledných hodnot než je doporučené optimum je ohrožena platební schopnost subjektu. Nutno podotknout, že stanovený interval je platný, jak pro municipální celky, tak i pro podnikatelské subjekty s cílem realizace zisku. Vzorec pro výpočet běžné (celkové) likvidity je uveden níže:

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{Oběžná aktiva}}{\text{Krátkodobé závazky}}$$

Graf 20: Běžná likvidita

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedené grafické znázornění vyjadřuje výsledné hodnoty běžné likvidity pro vybrané obce. Jak je z grafu patrné, nejvyšší likvidity dosáhla analyzovaná obec Vysokov v roce 2011, kdy výše běžné likvidity dosahovala hodnoty téměř 36. Tuto skutečnost lze charakterizovat jako schopnost dané subjektu téměř 36 krát uhradit své dosavadní krátkodobé závazky. Prudký pokles v následujícím roce obce Vysokov byl způsoben v souvislosti s počátkem realizace nákladného investičního projektu v podobě výstavby nových bytů pro mladé rodiny a seniory. Nezbytně důležité je si všimnout výsledné hodnoty běžné likvidity u obce Studnice v letech 2011 a 2012. V těchto letech byla hodnota běžné likvidity pod hranicí stanoveného optima tj. v intervalu 1,5-2,5. Zde již byla ohrožena solventnost obce. Nízká hodnota běžné likvidity může mít negativní vliv při posuzování podmínek ohledně přidělení dotační podpory. Běžná likvidita je součástí ukazatelů SIMU. Výsledky těchto ukazatelů jsou posuzovány při žádostech o dotační podpory.

4.3.3 Ukazatel aktivity

4.3.3.1 Poměr dob obratu kr. pohledávek a kr. závazků

Níže je uvedena tabulka obsahující vstupní hodnoty v řádu tisíců korun pro výpočet poměru obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků. Jedná se o poměrový ukazatel, který v sobě obsahuje dva typické poměrové ukazatele finanční analýzy. Konkrétně dobu obratu pohledávek a dobu obratu závazků. Cílem tohoto poměrové ukazatele spadající v oblasti finanční analýzy do ukazatelů aktivity je analyzovat vztah, mezi dobou obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků. Výsledné hodnoty byly vypočteny dle uvedeného vzorce:

Poměr dob obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků =

$$\frac{\text{Krátkodobé pohledávky}}{\text{Výnosy z činnosti}} \div \frac{\text{Krátkodobé závazky}}{\text{Náklady z činnosti}}$$

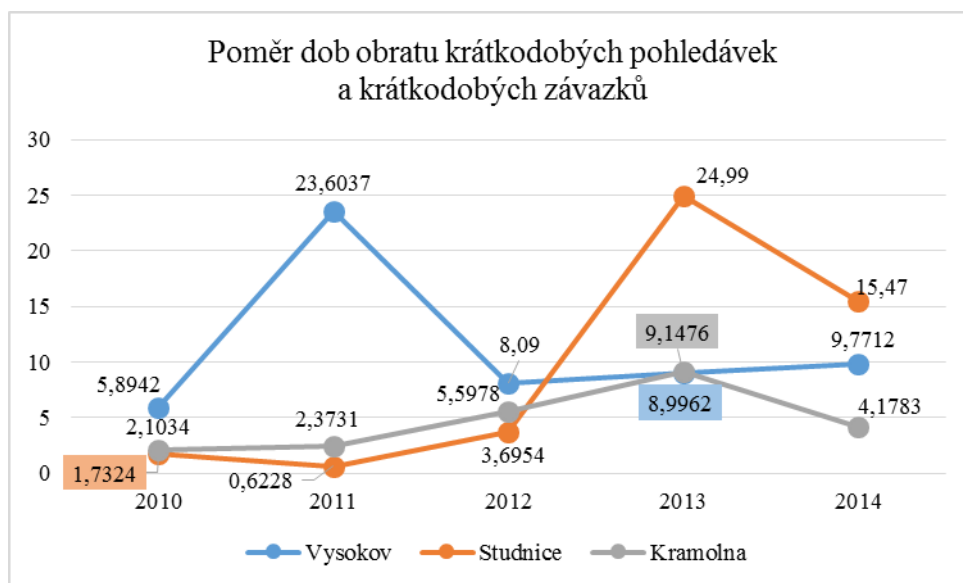
Výsledky poměrového ukazatele pohybující se kolem hodnoty 1, představují vyrovnanost obratových dob. Jestliže výsledná hodnota převyšuje vyrovnanost obratových dob, znamená tato skutečnost převýšení doby splatnosti pohledávek vztažených k výnosům než doba splacení závazků vztažených k nákladům. Při dosahování vysokých výsledných hodnot je nezbytně důležité, aby se municipální celek snažil snížit dobu splatnosti pohledávek a zároveň zvýšil dobu splatnosti závazků. V opačném případě je vhodné, aby docházelo ke zvyšování doby splatnosti pohledávek, protože není ohrožena solventnost municipálního celku (Kraftová, 2002).

Tabulka 22: Vstupní data poměru dob obratu v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé pohledávky	466	391	3 204	3 383	1 080
Výnosy z činnosti	3 196	841	1567	470	948
Krátkodobé závazky	73	52	3 092	3 170	461
Náklady z činnosti	2 951	2 640	12 234	3 962	3 954
Studnice	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé pohledávky	581	1 205	9 561	9 706	11 319
Výnosy z činnosti	2 700	3 466	2 055	3 130	2 079
Krátkodobé závazky	861	3 446	10 023	1 126	3 081
Náklady z činnosti	6 932	6 173	7 961	9 074	8 753
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé pohledávky	109	154	924	5 165	3 073
Výnosy z činnosti	1 056	1 143	952	971	1 225
Krátkodobé závazky	238	269	1 019	3707	3445
Náklady z činnosti	4850	4738	5877	6375	5738

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladna.cz

Graf 21: Poměr dob obratu

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedené grafické znázornění, vyjadřuje výsledné hodnoty poměru dob obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků. Jak je z grafu patrné, obec Vysokov ve sledovaném období, vždy dosahovala vyšší hodnoty než je vyrovnaný poměr dob obratu. V roce 2011 došlo k prudkému nárůstu tohoto ukazatele. Nárůst byl způsoben poměrně značným poklesem výnosů z činnosti, které jsou ve vztahu k pohledávkám. I když v dalších letech byla hodnota nižší, než v roce 2011, jde o poměrně stále vysokou hodnotu, která by měla být snížena. Při vysoké hodnotě doby obratu pohledávek ve vztahu k výnosům se obecně doporučuje analyzovat, kteří dlužníci tento stav způsobují a začít s nimi efektivně jednat o možném zkrácení doby splatnosti. Ideální výslednou hodnotu v grafickém znázornění lze označit tu, kterou na počátku sledovaného období dosáhla obec Studnice. Tato hodnota je velmi blízko vyrovnanému poměru dob obratu. V dalším roce obec Studnice dosáhla hodnoty nižší než 1. Zde by bylo vhodné prodloužit dobu splatnosti závazků, přičemž tato skutečnost nemusí nijak ohrozit platební schopnost municipálního subjektu.

4.3.3.2 Ukazatele finanční samostatnosti

Tabulka 23: Vstupní data finanční samostatnosti v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Vlastní kapitál	27 243	23 913	19 548	23 620	25 789
Celková pasiva	32 013	28 731	25 835	32 044	30 611
Studnice	2010	2011	2012	2013	2014
Vlastní kapitál	97 164	83 024	92 995	96 479	101 710
Celková pasiva	98 041	91 469	106 168	110 872	117 704
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Vlastní kapitál	50 931	46 307	49 059	56 696	61 825
Celková pasiva	52 969	50 353	53 500	63 114	67 625

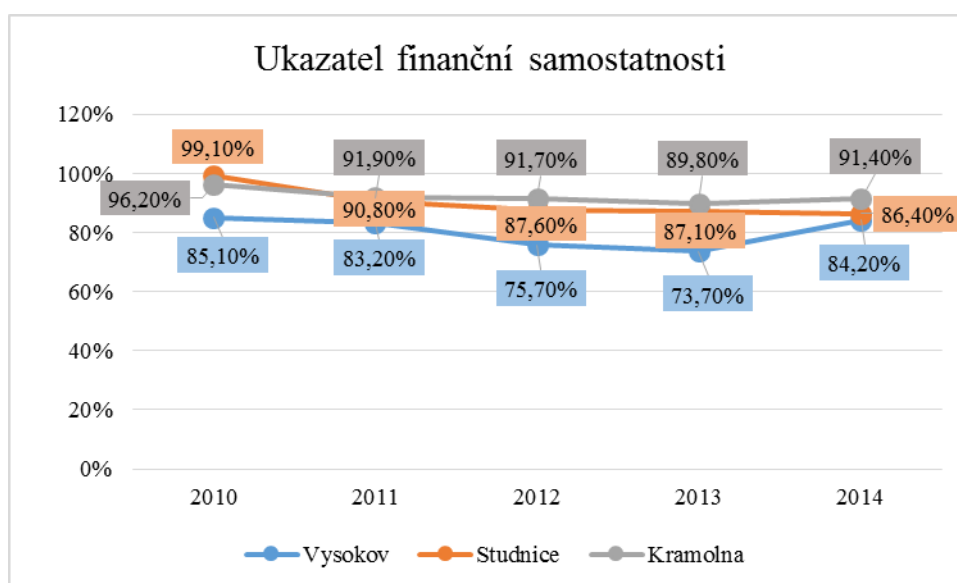
Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka obsahuje zdrojová data v řádu tisíců korun, pro výpočet míry finanční samostatnosti. Za finančně stabilní celek, považuje Kraftová (2002) ten, který dosáhne výsledné hodnoty vyšší, jak 70%.

Pokud hodnota ukazatele se pohybuje okolo 50%, je již nezbytně důležité této hodnotě věnovat pozornost. Dosáhne-li analyzovaný celek hodnoty nižší než 30%, lze jej označit jako nestabilní. Výpočet poměrového ukazatele finanční samostatnosti byl proveden následujícím vzorcem:

$$\text{Míra finanční nezávislosti} = \frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{celkový kapitál}} * 100$$

Graf 22: Míra finanční nezávislosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je z grafického znázornění patrné, vybrané obce ve sledovaném období měly výslednou hodnotu finanční nezávislosti vyšší než 70%, což lze z hlediska finanční stability označit jako velmi pozitivní. Obec Vysokov sice měla v letech 2012-2013 hodnotu nižší, která již téměř klesla na hranici 70%, ale jak je patrné v roce 2014 tato hladina opět stoupla. Důvodem snížení finanční samostatnosti obce Vysokov v letech 2012-2013 byla realizace nákladného investičního projektu v podobě výstavby bytů pro mladé rodiny a seniory. Okolní obce Studnice a Kramolna, měly ve sledovaném období výslednou hodnotu poměrového ukazatele velmi dobrou. Výsledná hodnota se vždy pohybovala okolo 90%. Příčinu v pozitivních výsledcích lze shledat při pohledu na tabulku vstupních dat.

I když u všech vybraných obcí docházelo k navyšování celkových pasiv, současně docházelo k růstu vlastního kapitálu. Na základě této skutečnosti není možné, aby municipální celek dosáhl nízké hodnoty finanční samostatnosti.

4.3.4 Ukazatelé zadluženosti

4.3.4.1 Dluhová služba

Níže uvedená tabulka představuje vzorec, kterým byl vypočten ukazatel dluhové služby. Dluhová služba představuje ukazatel, který je součástí tzv. SIMU neboli soustavy informačních a monitorujících ukazatelů. MF prostřednictvím ukazatelů SIMU sleduje zadluženost obcí v ČR.

Tabulka 24: Vzorec dluhové služby

1)	Daňové příjmy po konsolidaci
2)	Nedaňové příjmy po konsolidaci
3)	Přijaté dotace
4)	Dluhová základna (součet bodů 1+2+3)
5)	Úroky (položka 5141)
6)	Splátky jistin a úroků (položky 8xx2 a 8xx4)
7)	Splátky leasingu
8)	Dluhová služba celkem (součet bodů 5+6+7)
9)	Ukazatel dluhové služby v % (bod 8 / bod 4)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kotrba, 2004

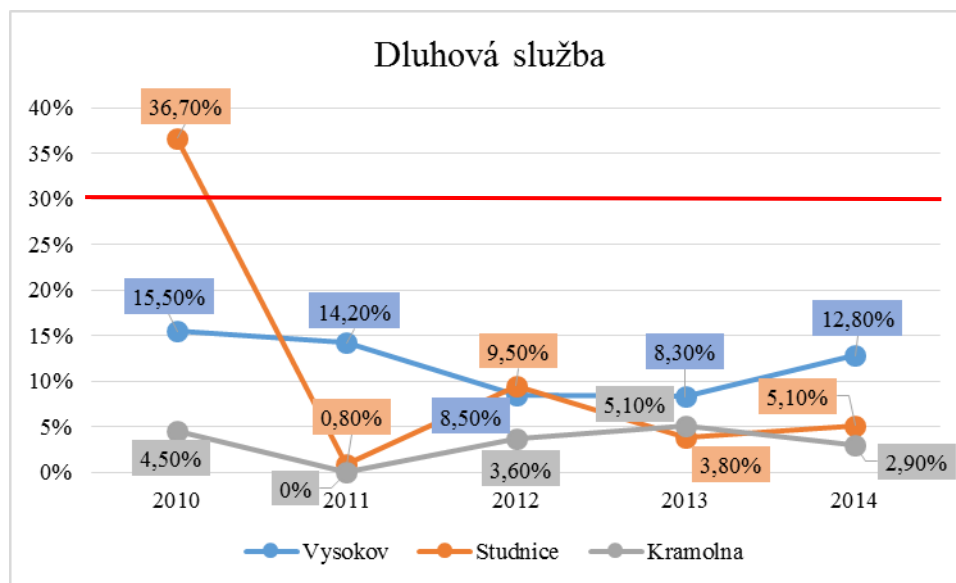
Jestliže při výpočtu dluhová služba přesáhne obec hranici 30%, obešle MF obec s informací, že byla překročena hranice dluhové služby. Dále MF vyzve danou obec aby, do třech měsíců vysvětlila vysokou hodnotu dluhové služby, jenž překračuje hraniční výši. Tomuto ukazateli je v problematice analýzy rozpočtu obce poskytována poměrně velká pozornost, protože překročí-li obec hranici 30% dluhové služby, může ztratit možnost získání dotace. V praxi není běžné, že jakmile dojde k překročení hranice dluhové služby je automaticky zastavena žádost o dotaci obce (Kotrba, 2004).

Tabulka 25: Vstupní data dluhové služby v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	3 741	3 632	3 941	5 108	4 974
Nedaňové příjmy	482	509	608	504	612
Přijaté dotace	448	423	3 423	582	245
Úroky	68	41	27	17	30
Splátky jistin a dluhopisů	636	618	654	494	717
Splátky Leasingu	20	0	0	0	0
Studnice	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	7 919	7 816	8 412	10 380	10 966
Nedaňové příjmy	2 965	2 074	2 382	2 227	2 055
Přijaté dotace	7 078	1 214	10 127	1 006	2 208
Úroky	57	91	145	112	111
Splátky jistin a dluhopisů	2530 + 4013	0	1 850	403	667
Splátky Leasingu	0	0	0	0	0
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	7 926	7 443	7 729	10 364	10 502
Nedaňové příjmy	509	601	834	1 111	937
Přijaté dotace	4133	534	1 558	2 472	733
Úroky	11	0	10	5	3
Splátky jistin a dluhopisů	552	0	355	711	355
Splátky Leasingu	0	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladna.cz

Graf 23: Dluhová služba

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je z výsledného grafického znázornění patné, téměř všechny vybrané obce měly ve sledovaném období výši dluhové služby pod hranicí 30%. Na začátku sledovaného období tuto hranici překročila obec Studnice o téměř 7%. Na druhou stranu pro obec tato skutečnost nemusí představovat značnou hrozbu z hlediska odepření dotací, protože následující rok se podařilo snížit ukazatel na hodnotu 0,8%. V dalších letech se hodnota dluhové služby pohybovala hluboko pod stanovenou hranicí. Analyzované obec Vysokov dosáhla ve všech sledovaných letech hodnoty dluhové služby nižší než je stanovená hranice, což lze hodnotit pozitivně z hlediska možného získání dotačních podpor v budoucnu.

4.3.4.2 Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům

Níže uvedená tabulka obsahuje zdrojová data, pro výpočet ukazatele poměru cizího kapitálu k celkovým aktivům. Veškerá obsažená data jsou v řádu tisíců korun. Ukazatel poměru cizího kapitálu k celkovým aktivům, představuje jeden z ukazatelů, který je součástí SIMU. Spolu s dluhovou službou, patří tento ukazatel z hlediska analyzování rozpočtu do oblasti zadlužení. MF stanovilo maximální hodnotu tohoto ukazatele na 25%. V případě překročení dochází ke spolupráci MF s příslušnou obcí za účelem snížení dané hodnoty. Výpočet byl proveden následujícím vzorcem:

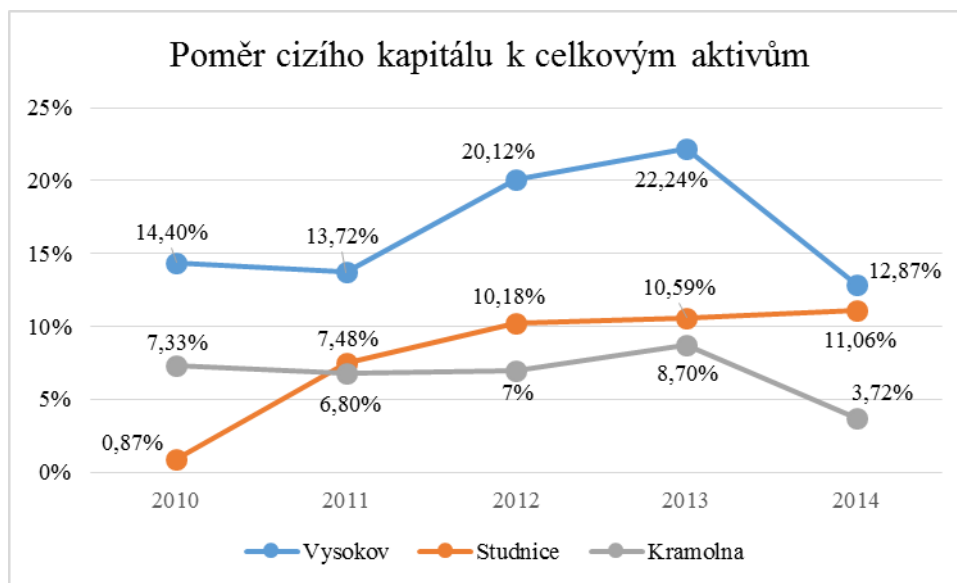
$$\text{Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům} = \frac{\text{Cizí kapitál}}{\text{Celková aktiva}} * 100$$

Tabulka 26: Vstupní data poměru cizího kapitálu v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Cizí zdroje	4 770	4 818	6 286	8 424	4 822
Celková aktiva	33 094	35 129	31 242	37 876	37 474
Studnice	2010	2011	2012	2013	2014
Cizí zdroje	877	8 445	13 172	14 393	15 994
Celková aktiva	100 275	112 938	129 438	135 954	144 620
Kramolna	2010	2011	2012	2013	2014
Cizí zdroje	5 801	4 046	4 441	6 418	2 038
Celková aktiva	79 153	59 460	63 354	73 776	54 755

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladna.cz

Graf 24: Poměr cizího kapitálu k celkovým aktivům

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je z uvedeného grafického znázornění patrné, nejvyššího poměru cizího kapitálu na celkových aktivech dosáhla obec Vysokov. Zejména v letech 2012 a 2013 byl poměr nejvyšší. Tuto skutečnost byla způsobena již několikrát zmíněnou výstavba nových bytů. Nutno podotknout, že v roce 2013 dosáhla obec Vysokov téměř maximální akceptovatelné výše výsledné hodnoty pro tento ukazatel. V dalším roce se již výsledná hodnota snížila, což souvisí s dokončením výstavby nových bytů.

4.3.5 Ukazatele investičního rozvoje

4.3.5.1 Ukazatel opotřebenění majetku

V níže uvedené tabulce jsou obsažena zdrojová data v řádu tisíců korun, pro výpočet koeficientu opotřebenění. Koeficient opotřebenění představuje poměrový ukazatel, který v oblasti finanční analýzy spadá do ukazatelů investičního rozvoje/útlumu. Jedná se o ne příliš obvyklou oblast finanční analýzy, ale pro municipální celky má velmi důležitý význam. Municipální celek prostřednictvím tohoto ukazatele zjišťuje jaká je míra opotřebenění majetku, který vlastní. Jedná se o majetek, kterým dochází k vytváření veřejných produktů a služeb. Při vysoké výsledné hodnotě koeficientu opotřebenění se zvyšuje potřeba investičního výdaje na pořízení nového majetku.

Pořízení nového majetku může být hrazeno z dotačních podpor při splnění všech stanovených podmínek či z vlastních zdrojů. Vzorec výpočtu je uveden níže:

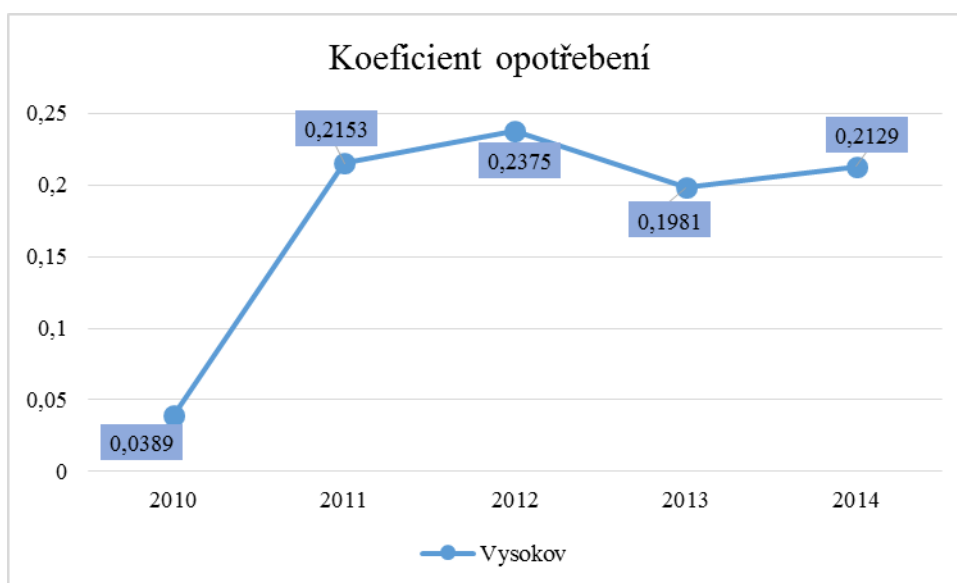
$$\text{Koeficient opotřeben\i DM} = 1 - \frac{\text{souhrn zůstatkových cen dlouhodobého majetku}}{\text{souhrn pořizovaích cen dlouhodobého majetku}}$$

Tabulka 27: Vstupní data koeficientu opotřeben\i v tis. Kč

Vysokov	2010	2011	2012	2013	2014
Součet netto cen DHM a DNM	26 678	23 316	17 243	23 593	25 344
Součet brutto cen DHM a DNM	27 759	29 714	22 613	29 423	32 200

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat monitor.statnipokladna.cz

Graf 25: Koeficient opotřeben\i

Zdroj: Vlastní zpracování

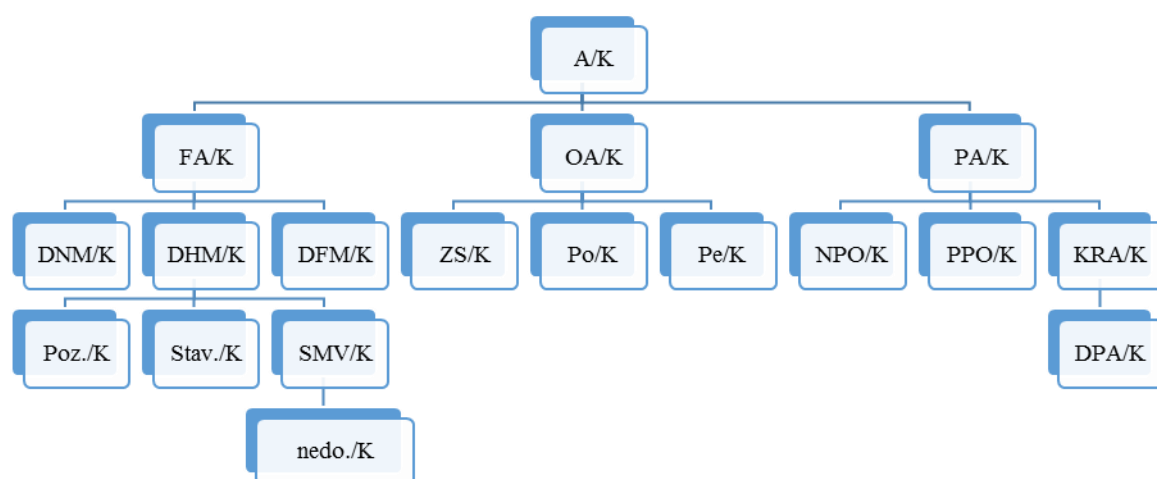
Na základě výsledného grafického znázornění lze konstatovat, že obec Vysokov ve sledovaném období vykazovala poměrně nízkou hodnotu opotřeben\i majetku. Výše opotřeben\i nedosáhla ani jedné třetiny hodnoty majetku, což lze hodnotit jako pozitivní.

V roce 2011 došlo k poměrně značnému nárůstu opotřebení, ale na druhou stranu se nejedná o závažnou výši. Jak je z grafu patrné i v následujících období byla výše opotřebení majetku poměrně nízká. Důvodem, proč zde nebyly uvedeny okolní obce Studnice a Kramolna za účelem komparace je, že výše koeficientu opotřebení závisí na způsobu odepisování majetku. Aby bylo možné komparovat i okolní obce, bylo by nutné znát způsob odepisování majetku okolních obcí a na základě zjištění obec komparovat s vybranou či nikoliv.

4.4 Analýza hospodaření s disponibilními zdroji pomocí rozkladů

Níže je uvedeno schéma tzv. pyramidálního rozkladu majetku obce Vysokov pro rok 2014. Jedná se o schéma vyjadřující strukturu majetku v relaci k celkovému kapitálu. Cílem pyramidálního rozkladu je zjištění, která majetková oblast je kapitálově nejnáročnější. Nutno podotknout, že tento pyramidální rozklad představuje doplňkovou informaci při posuzování vertikální analýzy aktiv. Na základě dosažených výsledků vertikální analýzy se lze již předem domnívat, která majetková oblast bude kapitálově nejnáročnější.

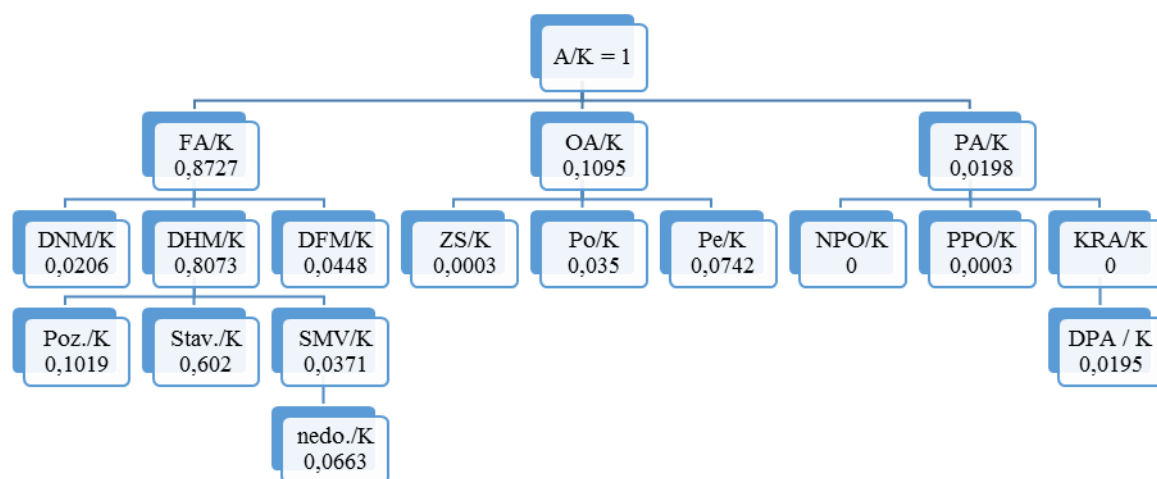
Obrázek 12: Struktura majetku v relaci k celkovému kapitálu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kraftová, 2002, s. 149

Jak je z níže výsledného pyramidálního rozkladu patrné, kapitálově nejnáročnější majetkovou oblastí jsou fixní aktiva, konkrétně DHM. Při komparaci výsledků vertikální analýzy aktiv a výsledného schéma pyramidálního rozkladu lze konstatovat, že mezi výsledky obou analýz existuje určitá podobnost. Při bližším zkoumání rozkladu DHM je patrné, že kapitálově nejnáročnější položkou jsou stavby a pozemky. Tuto skutečnost lze chápat jako typickou, pro danou oblast analyzování.

Obrázek 13: Struktura majetku v relaci k celkovému kapitálu

Zdroj: Vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

Obecně lze konstatovat, že obec Vysokov hospodaří efektivně, což jí umožňuje získat potřebné dotační prostředky, které jsou nezbytné pro realizaci nákladných investičních projektů.

Ve sledovaném období, tj. mezi lety 2010 – 2014, měla obec Vysokov až na rok 2013 přebytkový rozpočet. Ve zmíněném roce dosáhla obec ztráty 2 mil. Kč z důvodu realizace nákladného investičního projektu v podobě výstavby nových bytů pro mladé rodiny a seniory. V roce 2012 vykázala obec Vysokov záporný výsledek hospodaření ve výši téměř 4,5 mil. Kč. Tato skutečnost byla způsobena prodejem dlouhodobého majetku. Konkrétně se jednalo o prodej plynové soustavy Východočeské plynárenské společnosti a. s. Obec v době výstavby, tj. v roce 2004, získala na zavedení plynofikace dotaci ve výši 3 mil. Kč. Zbytek byl hrazen z obecního rozpočtu. Výnos z prodeje představoval peněžní prostředky, které obec získala za výkopové práce, které byly nezbytné pro zavedení plynu. Nutno podotknout, že prodej majetku se sice projevil zápornou výší HV, ale jednalo se o nepeněžní náklady. Jinak řečeno, negativní výše HV neměla vliv na rozpočet obce v daném roce. Jediná skutečnost, která ovlivnila rozpočet obce, byl výnos z tohoto prodeje.

Na základě výsledků horizontální a vertikální analýzy lze konstatovat, že obec Vysokov se snaží držet taková pravidla, aby nedocházelo k značenému úbytku majetku, který je ve vlastnictví obce. Odborná literatura se shoduje, že pro obec je lepší v případě nevyužívaného majetku místo prodeje hledat možnost uplatnění v podobě pronájmu. Výsledky vertikální analýzy dokazují, že dlouhodobý majetek, zejména dlouhodobý hmotný, má největší podíl na celkových aktivech obce. S přihlédnutím k horizontální analýze lze označit první tři roky sledovaného období jako neefektivní, protože zde docházelo k úbytku majetku. Mezi lety 2010-2012 klesl dlouhodobý hmotný majetek obce o téměř 28%. Na druhou stranu dokončením investičního projektu došlo opět k navýšení dlouhodobého hmotného majetku o 26%, tzn. stav byl téměř vyrovnán s počátkem sledovaného období.

Na základě dosažených výsledků vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy a ukazatelů SIMU, neboli soustavy informujících a monitorujících ukazatelů, které sleduje Ministerstvo financí, lze konstatovat, že obec Vysokov dosáhla téměř ve všech letech sledovaného období výsledků, které se nachází buď v oblasti doporučeného optima či nad touto oblastí.

Prvním ukazatelem finanční analýzy byl vybrán ukazatel Autarkie na bázi nákladů a výnosů. Zde obec Vysokov dosáhla až na rok 2012 velmi dobrých výsledků, které konstatují, že výnosy přesahují náklady obce. V roce 2012 byla výše Autarkie pouze 66% z důvodu počátku realizace výstavby bytů pro mladé rodiny a seniory.

Dalším ukazatelem typickým nejen pro finanční analýzu, ale také pro SIMU, je běžná likvidita. Obec Vysokov lze označit za likvidní, která bez potíží dokáže uhradit své krátkodobé závazky. Nutno podotknout, že v době výstavby nových bytů, klesla hodnota likvidy téměř na spodní hranici doporučeného optima. Zde je důležité, aby si obec hlídala svojí likvidnost, protože ukazatel běžné likvidity je součástí SIMU. Na základě těchto ukazatelů se posuzuje, zdali má obec nárok na získání dotačních prostředků.

Důležitým ukazatelem je poměr dob obratu krátkodobých závazků a pohledávek. Tento ukazatel je složený ze dvou typických poměrových ukazatelů finanční analýzy, které spadají do oblasti aktivity. Prostřednictvím tohoto ukazatele bylo zjištěno, že doba splatnosti pohledávek je delší než doba splacení závazků obce. V roce 2012 byla výše toho ukazatele poměrně značná. Zde by bylo vhodné, aby se vedení obce Vysokov domluvilo se svými partnerskými subjekty na kratší době splatnosti pohledávek za účelem dřívější manipulace s peněžními prostředky.

Ukazatel samofinancování vyjadřuje, že obec Vysokov je finančně samostatná z více jak 70%. V době výstavby tj. mezi lety 2012-2013 sice došlo k mírnému poklesu ukazatele téměř o 10%, ale v posledním roce sledovaného období, kdy již byly byty zkolaudovány došlo opět k růstu tohoto ukazatele.

Ukazatel dluhové služby je jeden z nejdůležitějších ukazatelů zadluženosti spolu s ukazatelem poměru cizího kapitálu k celkovým aktivům. Dluhová služba je ukazatel, který patří do SIMU. Je to jeden z nejdůležitějších ukazatelů při ověřování splnění podmínek pro získání dotace. Obec Vysokov ve sledovaném období nepřekročila hranici 30%, která je Ministerstvem financí stanovena jako hraniční. U poměru cizího kapitálu k celkovými aktivům, který stejně jako ukazatel dluhové služby je součástí SIMU, je tato hranice stanovena na 25%. Ani tuto hranici obec Vysokov během sledovaného období nepřekročila. V roce 2013 dosáhla 23%. Tento výsledek ještě nepřekračuje hraniční mez vyplývající z SIMU, ale jedná o stav, kterému je zapotřebí již věnovat pozornost.

Na základě výsledných hodnot těchto dvou ukazatelů zadluženosti lze konstatovat, že obec Vysokov z hlediska zadlužení splňuje podmínky pro získání dotace. V kooperaci s ukazateli finanční samostatnosti a likvidity lze konstatovat, že obec Vysokov by mohla poměrně snadno získat úvěr od bankovního subjektu, neb výsledné hodnoty výše uvedených ukazatelů značí, že riziko věřitele by zde bylo poměrně malé.

Posledním ukazatelem finanční analýzy je koeficient opotřebení. Tento ukazatel vyjadřuje, jak je opotřeben majetek ve vlastnictví obce. Čím vyšší výsledná hodnota, tím vyšší motivace pro nákup nového majetku. Jak je z výsledných hodnot patrné, majetek obce není opotřeben ani do jedné třetiny. Tuto skutečnost lze charakterizovat jako pozitivní, protože není zapotřební v blízké době značný investiční výdaj na obnovu majetkového portfolia obce.

V závěru praktické části byl proveden pyramidální rozklad majetku v relaci k celkovému kapitálu. Tento rozklad se váže k hodnotám roku 2014 a na jeho základě lze konstatovat, že kapitálově nejnáročnější majetkovou částí je dlouhodobý hmotný majetek obce.

6 Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na rozpočtovou soustavu České republiky, zejména z hlediska veřejných rozpočtů. Na základě této skutečnosti byla provedena charakteristika státního a obecní rozpočtu. Státní rozpočet byl charakterizován za účelem představení nejdůležitějšího rozpočtu nejen v rámci veřejných rozpočtů, ale z pohledu celé rozpočtové soustavy, který má přímé vazby na rozpočty obcí v podobě poskytnutých dotačních prostředků. Cílem aplikační části práce bylo provedení finanční analýzy obce Vysokov s následnou komparací dosažených výsledků se sousedícími obcemi za účelem lepší vypovídající schopnosti hospodaření.

Na základě výsledných hodnot vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy lze konstatovat, že obec Vysokov představuje obec, která efektivně spravuje svůj rozpočet. V podnikatelské sféře se podniku, který efektivně využívá finanční prostředky, říká finanční zdravý podnik. Podobné přirovnání by bylo možné i pro obec Vysokov.

Z pohledu rozpočtu jsou nejvýznamnější položkou daně. Stejně jako u státního rozpočtu, tak i u obecního, daně představují položku, která má na rozpočtových příjmech největší podíl. Daňové příjmy obce Vysokov dosáhly maxima v roce 2013, kdy daně představovaly více než 75% (5 108 tis. Kč) na celkových příjmech rozpočtu. Z hlediska výdajů je poměrně složité označit nejvýznamnější výdajovou položku, protože během sledovaného období, tj. od 2010 do 2014, došlo v obci k realizaci investičního projektu v podobě výstavby bytů pro mladé rodiny a seniory. V období výstavby těchto bytových jednotek byly kapitálové, tzn. investiční, výdaje vyšší než běžné, které po skončení výstavby dosahovaly nižších hodnot.

Analýza rozpočtu, která představuje stěžejní část praktické části této práce, byla provedena v kombinaci vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy s ukazateli, které spadají do tzv. SIMU, neboli soustavy informačních a monitorujících ukazatelů. Tyto ukazatele stanovilo Ministerstvo financí a sleduje dosažené hodnoty obcí. Z hlediska analýzy rozpočtu obce je dosti významná analýza zadlužení. Ta byla provedena na základě dluhové služby a poměru cizích zdrojů k celkovým aktivům.

Výsledné hodnoty těchto ukazatelů lze označit za velmi pozitivní, protože dosahovaly nižší hodnoty, než je stanovena jako hraniční. Na základě této skutečnosti lze konstatovat, že obec má pod kontrolou své zadlužení.

Navíc, tím že obec dosáhla nízkých hodnot zadlužení, splňuje i podmínky pro získání dotační prostředků ze strany státu, tzn. prostředky plynoucí ze státního rozpočtu, ale také je schopna financovat bankovní úvěr. V kooperaci s ukazateli zadlužení lze sledovat ukazatel běžné likvidity, který je typickým ukazatelem finanční analýzy a je také součástí SIMU. Ta ve všech letech dosahovala výsledků nad doporučené optimum. Na základě této skutečnosti lze označit obec za likvidní, tzn. že je schopna hradit své krátkodobé závazky.

Na základě dalších poměrových ukazatelů finanční analýzy lze konstatovat, že obec je finančně samostatná, tzn. že dokáže z vlastního vytvořeného rozpočtu financovat činnosti příslušného samosprávně územního celku. Z pohledu obce není zapotřebí v blízké době pořizovat dlouhodobý majetek, současný není opotřeben ani do jedné třetiny své hodnoty. Dobu splatnosti pohledávek obce se v posledních třech letech zkoumaného období daří snižovat, což lze z pohledu rozpočtu shledat jako pozitivní. Obec tím získá své peněžní prostředky dříve a může s nimi dále disponovat.

Celkově lze hodnotit hospodaření obce se svým majetkem a finančními prostředky jako efektivní. Obec by měla v budoucnu postupovat stejně, jako tomu bylo ve sledovaném období. Zcela jistě by se měla vyvarovat rostoucímu zadlužení, které by mohlo mít negativní vliv na možné získání dotačních prostředků ze státního rozpočtu.

7 Seznam použitých zdrojů

Publikace

1. BERVIDOVÁ, Ludmila a Pavlína VANČUROVÁ. *Ekonomika veřejného sektoru*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1816-8.
2. BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.
3. BŘEZINA, Josef. *Daňová teorie a politika*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1362-5.
4. JUREČKA, Václav a Jindřich SOUKUP. *Makroekonomie: (základní kurs)*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.
5. KISLINGEROVÁ, Eva. *Finanční analýza: krok za krokem*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-321-3.
6. KUKALOVÁ, Gabriela, Lukáš MORAVEC a Marta ŠULCOVÁ-SEIDLOVÁ. *Daňová soustava*. Vydání druhé. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2572-2.
7. KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.
8. MÁČE, M. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012, 632 s. ISBN 978-80-247-3637-2.
9. MUSIL, Petr a Jindřich SOUKUP. *Ekonomie: (základní kurs)*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Expert (Grada). ISBN 978-80-7380-126-7.
10. OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4.
11. PEKOVÁ, Jitka a Jaroslav PILNÝ. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 1998. ISBN 80-86395-21-9.
12. PICHANIČOVÁ, Ludmila a Hana PAČESOVÁ. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická, 1999. ISBN 80-708-0356-8.
13. PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9

14. RUSMICOVÁ, Lada a Jindřich SOUKUP. *Makroekonomie: (základní kurs)*. Vyd. 3. Slaný: Melandrium, 1995. ISBN 80-901-8013-2.
15. SLANÝ, Antonín a Milan ŽÁK. *Hospodářská politika: (základní kurs)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9237-3.
16. STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 1998. Business books (Computer Press). ISBN 80-7226-112-6.
17. *Veřejná ekonomika I.: veřejný sektor a veřejná správa*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. ISBN 978-80-7318-947-1.
18. WAWROSZ, Petr. *Makroekonomie*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. ISBN 978-80-86754-80-2.
19. ŽEHROVÁ, Jana a Daniela PFEIFEROVÁ. *Finance municipalit*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2024-6.

Internetové zdroje

20. Černý I, et al. *Finance a rozpočet*. [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupný z WWW: vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf
21. Český statistický úřad. *Malý lexikon obcí České republiky*. [online]. 2014 [cit. 2016-03-25]. Dostupný z WWW: czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-n-gdc2kaznu1
22. Eurostat. *General government gross debt*. [online]. 2015. [cit. 2015-12-02]. Dostupný z WWW: ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=teina225&language=en
23. Kotrba R. *Dluhová služba*. [online]. 2004. [cit. 2016-03-05]. Dostupný z WWW: http://www.denik.obce.cz/go/dokumenty/Z_mf/rok_04/3_04/text3_04.htm

24. Hospodářské noviny. *Česko je sedmou nejméně zadluženou zemí EU. O snížení dluhu se ale moc nepříčinilo.* [online]. 2015. [cit. 2015-11-20]. Dostupný z WWW: byznys.ihned.cz/c1-64364410-cesko-je-sedmou-nejmene-zadluzenou-zemi-eu-o-snizeni-dluhu-se-ale-moc-nepricinilo
25. Ministerstvo financí. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů 2010.* [online]. 2011. [cit. 2015-12-30]. Dostupný z WWW: mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2010/szu-uzemnich-rozpocetu-2010-21887
26. Ministerstvo financí. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů 2011.* [online]. 2012. [cit. 2015-12-30]. Dostupný z WWW: mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2011/szu-uzemnich-rozpocetu-2011-21888
27. Ministerstvo financí. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů 2012.* [online]. 2013. [cit. 2015-12-30]. Dostupný z WWW: mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2012/szu-uzemnich-rozpocetu-2012-21889
28. Ministerstvo financí. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů 2013.* [online]. 2014. [cit. 2015-12-30]. Dostupný z WWW: mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2013/szu-uzemnich-rozpocetu-2013-21890
29. Ministerstvo financí. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů 2014.* [online]. 2015. [cit. 2015-12-30]. Dostupný z WWW: mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2014/szu-uzemnich-rozpocetu-2014-21891

30. Ministerstvo financí. *Struktura a vývoj státního dluhu*. [online]. 2015. [cit. 2015-11-11]. Dostupný z WWW: mfcf.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu
31. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Vysokov 2010*. [online]. 2011.[cit. 2016-01-25]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2010/obce/detail/00653497
32. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Vysokov 2011*. [online]. 2012.[cit. 2016-01-26]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2011/obce/detail/00653497
33. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Vysokov 2012*. [online]. 2013.[cit. 2016-01-26]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2012/obce/detail/00653497
34. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Vysokov 2013*. [online]. 2014.[cit. 2016-01-27]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2013/obce/detail/00653497
35. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Vysokov 2014*. [online]. 2015.[cit. 2016-01-28]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2014/obce/detail/00653497
36. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Studnice 2010*. [online]. 2011. [cit. 2016-02-02]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2010/obce/detail/00273082
37. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Studnice 2011*. [online]. 2012. [cit. 2016-02-02]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2011/obce/detail/00273082
38. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Studnice 2012*. [online]. 2013. [cit. 2016-02-06]. Dostupný z WWW: monitor.statnipokladna.cz/2012/obce/detail/00273082

39. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Studnice 2013*. [online]. 2014. [cit. 2016-02-09]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2013/obce/detail/00273082
40. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Studnice 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-02-09]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2014/obce/detail/00273082
41. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Kramolna 2010*. [online]. 2011. [cit. 2016-02-20]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2010/obce/detail/00273147
42. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Kramolna 2011*. [online]. 2012. [cit. 2016-02-20]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2011/obce/detail/00273147
43. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Kramolna 2012*. [online]. 2013. [cit. 2016-02-25]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2012/obce/detail/00273147
44. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Kramolna 2013*. [online]. 2014. [cit. 2016-02-27]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2013/obce/detail/00273147
45. Monitor státní pokladna. *Účetní závěrka obce Kramolna 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-02-30]. Dostupný z WWW:
monitor.statnipokladna.cz/2014/obce/detail/00273147
46. Účetní kavárna. *Sazby daně z přidané hodnoty*. [online]. 2016. [cit. 2016-02-25]. Dostupný z WWW: ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/sazby-dane-z-pridane-hodnoty/

47. Účetní kavárna. *Výsledek hospodaření obce a výsledky rozpočtového hospodaření*. [online]. 2011. [cit. 2016-02-25]. Dostupný z WWW: ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d35821v45515-vysledek-hospodareni-obce-a-vysledky-rozpocetoveho-hospodareni/
48. The Economist. *European economic guide*. [online]. 2016. [cit. 2016-01-15]. Dostupný z WWW: economist.com/blogs/graphicdetail/2016/02/taking-europe-s-pulse

Zkratky

A	Aktiva celkem
ČR	Česká republika
DM	Dlouhodobý majetek
DFN	Dlouhodobý finanční majetek
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
DNM	Dlouhodobý nehmotný majetek
DOT	Dotace
DPA	Dohodné položky aktivní
FA	Fixní aktiva
KRA	Kurzové rozdíly
MF	Ministerstvo financí
NPO	Náklady příštích období
OA	Oběžná aktiva
ODB	Pohledávky za odběrateli
PA	Přechodná aktiva
PO	Pohledávky
PPO	Příjmy příštích období
PE	Peníze
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SMV	Samostatné movité věci
SR	Státní rozpočet
SÚZ	Samosprávně územní celek
ZS	Zásoby
HV	Výsledek hospodaření
VZZ	Výkaz zisků a ztrát